

CASA NAȚIONALĂ A JUDEȚULUI BIHOR

PREȘEDINTE : Dr. LAZAR IACOB

TEODOR NEȘ
PREȘ. SECȚIEI CULT.

ȘTEFAN MĂRCUȘ
SECRETAR G-RAL

267232

BIHORUL STRAJĂ LA HOTARE

TIPOGRAFIA DIECEZANĂ — ORADEA 1933.

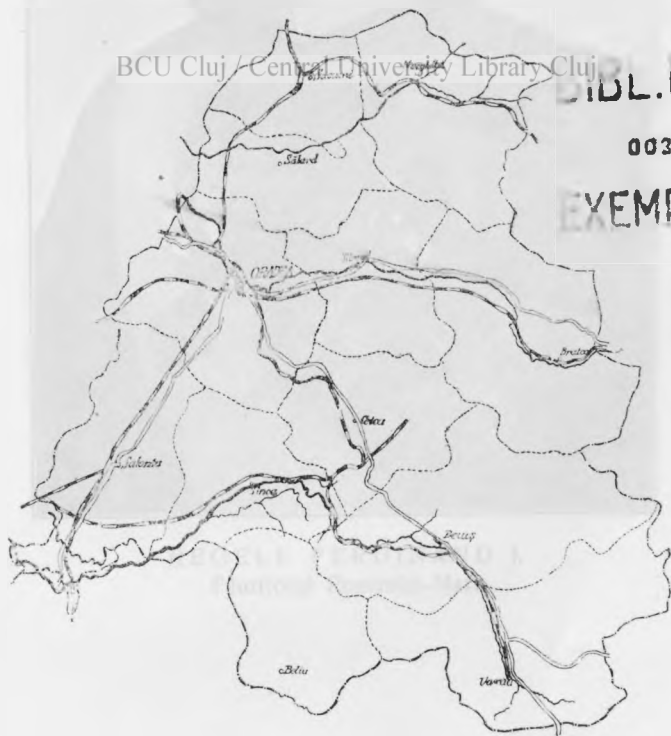
CASA NAȚIONALĂ A JUDEȚULUI BIHOR

PRESEDINTE: Dr. LAZAR IACOB

TEODOR NEȘ
PREȘ. SECȚIEI CULT.

ȘTEFAN MĂRCUȘ
SECRETAR G-RAL

BIHORUL STRAJĂ LA HOTARE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cluj
IDL. UNIV. CLUJ

0037 -3. 1. 1936

EXEMPLAR LFG

TIPOGRAFIA DIECEZANĂ — ORADEA 1933.

REGELE FERDINAND I.
Făuritorul României-Mari.

M. S REGELE CAROL II.

Inchinare

Cartea Neamului s'a scris cu lacrimi și sânge. Ne-a fost dat să ducem o viață plină de amar. N'am avut destule cuvinte, ca să ne plângem durerile. N'am avut destule lacrimi, ca să ne plângem suferințele. O stăpânire străină ne-a robit trupește și sufletește.

Din blestemul legii asupritorilor ne-am răscumpărat prin suferințele noastre și prin potopul de sânge vărsat atunci când s'a plinit vremea pentru realizarea visului nostru sfânt.

În cartea de durere a Neamului, Bihorul nostru trebuie pomenit cu laudă. Nu este colț de pământ românesc mai udat cu lacrimi, ca acest pământ. Nicăiri codrii și râurile nu pot povesti o mai duioasă poveste de jale ca și codrii și Crișurile noastre.

La plinirea vremii, nouă ne-a fost sortit să înfrățim sângele martirilor Bihorului cu jertfa sutelor de mii de vieți, cari s'au pus la temelia Țării întregite.

Ne-am răscumpărat cu lacrimi și sânge

Pământul nostru este un altar sfânt, de care trebuie să ne apropiem cu frică și cu cutremur. Altarul acesta să-l apărăm de ochii lacomi ai asupritorilor de ieri și de atingerea buzei necredincioșilor. La jertfele mari pentru întregirea Neamului, noi adăogăm voința noastră neclintită de a ne apăra moștenirea scumpă și de a nu lăsa nici-o palmă de pământ din glia noastră strămoșească.

Bihorul și-a spus această hotărîre într'un gând și o inimă. Legământul nostru este sfânt și-l vom ține în veci.

În slujba acestui legământ, CASA NAȚIONALĂ a județului Bihor se închină cu evlavie amintirii mucenicilor Bihorului, cari n'au avut bucuria să intre în Țara Făgăduinței — și eroilor cari și-au dat viața pentru întregirea Neamului.

CASA NAȚIONALĂ se închină cu smerenie memoriei Marelui Rege Întregitor de Neam și Țară, FERDINAND I.

CASA NAȚIONALĂ se îndreaptă cu credință și dragoste neîțărnică către MAIESTATEA SA REGELE CAROL II, apărătorul hotarelor Țării și îndrumătorul destinului Neamului.

Să ne curățim simțirile, să ne oțelim puterile, să ne întărim brațele și să facem zid nebiruit în jurul Tronului.

Iar celor ce vreau să ne schimbe hotarele, le spunem cuvântul hotărât:

Peste pământul nostru scump și sfânt nu se va trece.

L. Iacob

Președintele Casei Naționale.

Țertfele de sânge ale Bihorului

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Martirii din valea Beiuș-Vașcăului *)

Serbarea desvelirii monumentului, ridicat în amintirea martirilor dela Beiuș, fixată pentru luna Octomvrie a. c., este un bun prilej de manifestațiuni împotriva tendințelor de revizionism maghiar.

Aici și nu în altă parte, este azi locul cel mai potrivit, de unde să opunem argumentul cel mai convingător vecinilor noștri dela vest, cum și întregii lumi.

Aici pământul este frământat cu sânge, și cele 32 de morminte, spun mai mult ca toate teoriile savante și încălcitele interpretări din paragrafele tratatelor de pace.

Pământul românesc, în deosebi regiunile din vest, — cele cari au căzut dincoace de linia demarcațională Zam-Ciucea, — își au din belșug martirii și mucenicii lor, care au îndurat moarte de martir pentru cauza românească. În tinutul Beiușului, 24 intelectuali și țărani români, au fost schingiuiți, bătuti și apoi împușcați, și 8 arși de vii, de bandele ungurești în toamna și primăvara anilor 1918—1919.

Ungurii, un popor de abia 8 milioane suflete, văzându-se stăpâni pe o țară ce număra aproape 20 milioane locuitori, fără pic de omogenitate, inaugurară de vreme o politică de desnaționalizare a naționalităților, cari formau majoritatea locuitorilor Ungariei.

O luptă înverșunată se încinse pe numeroase căi, și conducătorii națiunilor oprite fură dați în judecată, siliți să se expatrieze, ori înfundați în temnițele Vațului și Seghedinului. Sfârșitul războiului mondial însă, căzu ca o bombă în mijlocul monarhiei Austro-Ungare, zădărnicip planurile trufașilor ei conducători.

Naționalitățile, conlocuitoare, profitară de libertatea ce le-o da *principiul autodeterminării popoarelor*, proclamat de Woodrow Wilson, președintele Statelor Unite, din America de nord, încercând de acum, să-și croiască

Extras din broșura „Românii din valea Beiuș-Vașcăului“ și martirii lor (sub tipar, Doina Beiuș)

singure drumul, pe care, în viitor, le va purta destinele istoriei.

În panica ce cuprinse întreaga Monarhie, pornită spre destrămare, Ungurii își reluară obiceiul din trecut, crezând, poate, că prin terorizarea populației românești dela sate, vor putea salva iminenta prăbușire a Ungariei milenare. Consiliilor și gărzilor noastre naționale le opuseră consilii și gărzi ungurești, în cele mai multe locuri niște bande neorganizate, cari, totuși, având concursul jandarmeriei în unele locuri nedesarmată încă, cum și a autorităților, începură boicotul, suprimând pe oricine credea că le stă în drum și este vătămător intereselor ungurești.

La Ștei și Luncă, funcționarii firmelor de exploatare de păduri, se grupară în o astfel de bandă și sub conducerea jidanului Bertu Schwartz din Șeghiște, cutreerau satele, prădând și omorând câțiva din cei mai conștii țărani din jurul Vașcăului.

Cei dintâi martiri ai cauzei naționale :

Opt țărani și un învățător împușcați, un student omorât în bătăi, pentru vina că și iubeau neamul și limba.

În comuna Hotar, morarul *Moise Grec a lui Dămuț*, originar din Șeghiște, om cu vază, știutor de carte, sfătuitorul și îndrumătorul sătenilor, fu ridicat, în ziua de 10 Nov. 1918, dela casa lui, dus lângă Criș și împușcat.

Isprava o repetară în ziua următoare, 11 Nov. în Câmpanii de jos, Câmpanii de sus și Șighiștel.

În Câmpanii de sus au fost executați doi din cei mai răsăriți țărani români :

Ioan Pele a Neamțului și

Ilie Cismaș a Lii Noșului.

În Câmpanii de jos :

Atanasie Pele Bibu.

În Șighiștel :

Sofron Baicu.

Teodor Pele.

Macsin Zoica.

Sandre Zoica.

Trei troițe, modeste, din lemn, frumos crestăte, arată trecătorilor locul de execuție și de veșnică odihnă, a celor dintâi martiri ai Bihorului.

BCH Cluj / Central University Library Cluj

Troița martirilor din Câmpani.

Mai sus de Luncă, pe Dumbravă, de asupra Câmpanilor, la Ogrăzi, în dreapta șoselei, te oprești la întâia cruce, ce-ți iase în cale și descifrezi slova crestată cu cuțitul :

*Sub această sfântă cruce
Își dorm somnul veșniciei
robii lui Dumnezeu,
Ioan Pele, Ilie Cismaș
din Câmpanii de sus, și
Atanasie Pele din Câmpanii de jos,
uciși mișelește la 11 Nov. 1918, de
bandele înarmate ungurești,
pentru că și-au iubit neamul și limba.
„Din cenușa martirilor noștri va
răsări floarea dalbă a României Mari“.*

În continuarea drumului spre Sighiștel, în valea Lupului, de cele două părți a șoselei, alte două cruci, cu

aceiași inscripție, îți arată locul de execuție și veșnică odihnă a lui Sofron Baicu și Teodor Pele, de oparte, iar peste drum, în dreapta, a lui Macsin Zoica și Sandre Zoica.

Tot acum a fost împușcat, în Marghita, învățătorul *Vasile Filip*, originar din Lazuri de Beiuș, iar studentul universitar *Sever Pele*, din același sat, a fost prins de ungurii din Tinca, unde organizează o gardă națională românească, bătut în așa fel, că după puțin timp muri în una din clinicele Universității din Cluj.

Regimul evreo-maghiaro comunist.

Calvarul Românilor din Bihor. Alți șapte țărani împușcați.

Adunarea Națională dela Alba Iulia se scurse într-o atmosferă de măreață solemnitate. Zorile biruinței, de veacuri așteptate, se găsea că mijesc la răsărit, căci glorioasa armată a Marelui rege Ferdinand I trecuse pentru a doua oară Carpații, și sosirea ei era așteptată zi cu zi, când un ordin al Conferinței păcii îi opri înaintarea în părțile ungurene, fixând-o pe linia demarcațională Zam-Ciucea.

Semnalul de începere al calvarului nostru fuse dat. Consiliile și gărzile noastre naționale fură desființate, desarmate și înlocuite cu detașamente de Săcui înarmați.

În seara zilei de 30 Ian. 1919 un tren blindat aduce la Beiuș armată săcuiască, sub comanda căpitanului Verböczy, care preia puterea asupra întregului ținut, întronând teroarea. Prigoana pentru tot ce-i românesc începu pe față și cu mai multă înverșunare. Bisericele românești fură pângărite, intelectualii români ținuti în evidențe, iar țăranii români găsiți pe străzile Beiușului, ori pe drumuri, erau prinși, duși la comandament, ori în cantonamente și snopiți în bătai.

În astfel de împrejurări, țăranul *Doloc Filimon a Crețului*, din Criștiorul de jos, fu prins într-o zi, bătut în așa fel, că la două săptămâni muri.

Altădată surprinși pe țarine, muncind liniștiți, erau luați drept ținte de tir și împușcați.

Fetița *Elena Tomșa a Ionușului Hondroaie*, în vârstă de 14 ani, din Criștiorul de sus, ducându-se la moară fu surprinsă în drum de Săcui, în vinerea Floriilor, din anul 1919. Româncea știu să-și apere cinstea cu adevărat eroism și scăpând din mâinile lor fu luată la țintă și doborâtă.

Stoița Ștefan a Marcului din Sohodol de Vașcău, ducându-se la țarină, fu ochit și împușcat.

Rădac Vasile a lui Ionuț din Câmp, omul cel mai distins din sat, era supravegheat și pândit când se reîntorcea dela târg, din Vașcău, în ziua de sâmbătă 5 Aprilie 1919, fu împușcat.

Toma Petrișor a Hucului și Tuhan Gheorghe a Dighi lui Tolic, din Săliște de Vașcău, fiind duși la târg cu oale, au fost prinși și împușcați lângă Lazuri de Hălmașiu, unde mai târziu au fost găsiți de păstori și îngropați.

Micula Pătruț a Popii, zis Hopa, din Poiană, fu luat cu vite cu tot, căci era om bogat, dus în Băiță unde fu împușcat, iar vitele-i fură tăiate de hrană armatei ungurești.

Masacrul dela Șighiștel.

Opt oameni arși de vii, trei împușcați și un rănit.

Jafurile se țineau lanț. Înarmați până în dinți, descindeau aproape zilnic prin satele românești, intrau prin ogrăzi, prin grajduri, prin casele oamenilor și luau tot ce găseau bun de întrebuințat sau păstrat.

Așa apăru într-o zi de luni dimineața, la 3 Martie 1919, în prima zi din postul mare, la capătul din jos al satului Șighiștel, o căruță a unui român din Băiță, Ștefan a lui Șimon, luat cu forța de cinci Săcui, veniți cu intențiunea să facă în ziua aceia percheziție prin sat.

Un român, *Haneș Traian a Pavelii*, îi urmărea de aproape. Cum au ajuns în dreptul casei celui mai înstărit gospodar, Atanasie Toader, bănuind că ar fi adus arme dela Sibiu, unde își duse familia, îmi declară Hameș Traian, „îi văzui că sunt beți și văzându-i înarmați și cu granate, presimții că are să se întâmple ceva grozav. Oameni aproape nu găseai în sat. Ici colo câte un bătrân neputincios sau bolnav, care nu putu lua drumul munților.

Mă trăsei nițel la o parte cu intenția de a-i urmări, când o detunătură puternică mă făcu să tresar. Adecă ce era? Unul din ei coborând pe la șireglă, fiind beat, nu observă că șnurul dela focosul unui granat se agăță de un cui și luă foc, omorându-l pe loc.

Ceilalți pentru moment nu-și deteră seama de ce se întâmplase și crezură că sunt atacați de săteni. Incepură să alerge prin toate părțile, împușcând prin case și aruncând granate prin curțile oamenilor. Când terminară cartușele și granatele, unul din ei trecu la Băița, unde le era detașamentul și ceru ajutor, spunând că au fost atacați de Valahii răsculați.

La două ceasuri după amiază, un ploton de Săcui și bolșevici, cu o grupă de mitraliere, sub conducerea jidanului Szánto din Băița, a sublocotenentului Ponyicki și majorului Debreczi, veni peste Fânață, se opri deasupra satului, luându-l sub foc, apoi intrară cu asalt în sat, dând foc la tot ce nu putea fi jefuit și dus cu ei.

A doua zi au fost găsiți:

Ștefan a lui Șimon, din Băița, omorât de o schijă de granat.

Ghergar Vasile, tot din Băița, împușcat.

Pașca Ilie a Ciontului, în vârstă de 60 ani, omorât de gloanțe de mitralieră, lângă gospodăria-i prefăcută scrum.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tuduc Costan a Licuți, de 73 ani, împușcat și ars cu casă cu tot.

Boldor Vasile a Anei, ars de viu cu casă cu tot.

Boldor Mariuca, arsă de vie.

Roman Mariuca, arsă, i-s'a găsit numai cenușa și câteva oase.

Haneș Ileana, de 60 ani, împunsă cu baioneta și arsă.

Pașca Anisie a Lii Costi, împunsă cu baioneta și arsă.

Pașca Mărie, voind să se refugieze, a fost împușcat în piept, s'a vindecat și trăește.

Cenușa și rămășițele celor arși, a doua zi după masacru au fost adunate într'un cosciug, duse și mormântate în cimitirul din Câmpani, căruia îi aparține și Șighetelul.

Martirii dela Beiuș.

Advocatul *Dr. Ioan Ciordaș* era fiul preotului Mihail Ciurdariu din Betfia, lângă Oradea, el însuși luptător național și apărător a limbii și bisericii românești,

împotriva tendințelor de maghiarizare ale episcopiei gr. cat. ungurești de Hajdudorog.

Exemplul văzut în casa părintească prinse rădăcini în sufletul tânărului, mai târziu avocatului Ciordaș, care venit la Beiuș în 1899, găsi, aici, mediu prielnic pentru a-și desvolta calitățile și afirma aspirațiunile.

Inconjurat de prieteni tineri: profesori, preoți, avocați, aproape toți cam de aceeași vârstă, se apucă de organizarea societății românești, mult înapoiată, de când cu incidentul dela 2 Iulie 1888, când elevul Borgovan, ajutat de câțiva intelectuali și meseriași români, rupse flamura ungurească de pe liceu, înlocuind-o cu tricolor românesc.

Martirul Dr. Ioan Ciordaș din Beiuș.

Toată renașterea național-culturală și economică a românismului din regiune, este strâns legată de numele lui Dr. Ioan Ciordaș.

Reînființa la 1905, în colaborare cu prof. Ioan Bușița, a Reuniunii de cântări „Lyra”, în cadrele „As-trei”. Se înființează un institut de credit și economii „Dră-ganul”, o librărie „Doina”, societăți pe acțiuni. Se ținu adunarea de protestare din 14 Aprilie 1907, împotriva

draconicelei legi școlare a lui Apponyi. Se conduseră alegeri pentru deputați dietali, ca cea a lui Vasile Lucaciu, în August 1907. Se reorganiză Casina Română, și atâtea alte, mărunte lucruri, în cari mâna lui Ciordaș și spiritul lui organizator ne apare și azi ca o relicvă sfântă.

Dr. Nicolae Bolcaș, era născut în Remetea, lângă Beiuș. După ce-și termină studiile se stabili în Beiuș, unde își deschise birou advocațional, în anul 1912.

Vârsta prea tineră și puținul timp petrecut acasă, nu-i îngădui să 'ncresteze vre-o faptă remarcabilă, pe teren național-politic, economic sau cultural. Om energic, dârz, iubitor de adevăr și dreptate, omul ce nu rămâne nici odată dator cu împrumutul căpătat, adevărată făptură de legionar roman, era par'că înadins făcut să conducă.

Martirul Dr. Nicolae Bolcaș din Beiuș.

Începutul războiului îl găsi pregătindu-se să se arunce în vârtoarea vieții politice dela noi. Chemarea sub drapel nici nu-l stingheri, nici nu-l supără, închise ușa biroului și plecă, luptând tot timpul pe frontul Galiției.

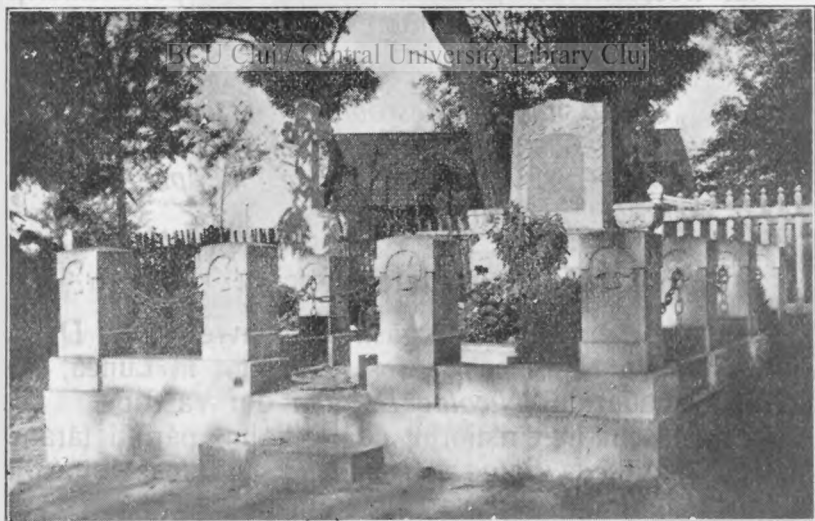
Re'tors în 1918, luă parte activă la toate mișcările

de reînviere națională. Ajută prin sfatul și priceperea lui organizarea comitetelor și gărzilor naționale, prin cari ne afirmarăm și dovedirăm capabili de a prelua puterea și imperiul.

Schimbarea dela 30 Ian. 1919, prin venirea armatei săcuiești la Beiuș, îl puse nu odată în conflict cu comandantul detașamentului, căpitanul Verböczy.

Bolcaș fu, în curînd, luat la ochi, ca periculos și vătămător intereselor ungurești. În două rînduri a fost arestat, a doua oară fiind dus la Oradea, unde conflictul fu, de formă, aplanat, căci soarta lui era deja hotărâtă.

În noaptea de 3—4 Aprilie 1919, fură ridicați dela casele lor, și cu un tren special, format numai pentru ei, au fost duși în satul Luncă, la 19 km. depărtare de Beiuș, și în cursul acelei nopți, mutilați în modul cel maineomenesc, cu ochii scoși și capetele sdrobite; încă

Mormântul martirilor Dr. Ioan Ciordaș și Nicolae Bolcaș din Beiuș.

vii, fură aruncați peste olaltă, într'o groapă săpată în alvia pârâului Vărzarilor, ce curge subt grădinile gospodarilor din Luncă.

Procesul verbal, încheiat la exhumare, îi face răspunzători pe Verböczy și adjutantul său, locotenentul Ūrmösi, cum și pe locotenentul Magos, care i-a deținut

și transportat la Luncă, însoțit fiind, probabil, și de soldații marinari: Keresztesi, Topai și Becsádi.

Răspunzători și direct vinovați credem că sunt mulți din ungurii, concetățeni, cari beneficiază azi de mărinimia și dărnicia poporului și Statului român.

Groapa dela Luncă, peste care a fost așezată o frumoasă troiță de marmoră, și lespedea de piatră dela Beiuș, sub care cei doi martiri își dorm somnul de veci, par'că tot nu ne-am dat destule învățăminte.

Monumentul impunător, ridicat, din inițiativa și sub îngrijirea unui comitet de sub prezidenția d-lui protopop Petru E. Papp, din contribuția obștei, în amintirea lor, în piața Beiușului, va fi de acum o carte vie, în care generațiile ce se vor succeda pe băncile școalelor dela Beiuș, vor ceti frumoase exemple de naționalism, abnegație și jertfire de sine, vor învăța să-și iubească neamul și cunoască dușmanii.

Iar trecătorii vor pleca capul și vor spune smeriți ruga neamului, săpată în litere aurite pe lespedea de piatră din cimitirul din Beiuș:

*„Slăviți martirii desrobirii și întregirii
neamului ca jertfa lor de sânge să
rămâie prin legendă veacurilor. spre
veșnică pomenire“.*

Martirul dela Vașcău.

La o săptămână după găsirea cadavrelor lui Dr. I. Ciordaș și Dr. N. Bolcaș, a fost găsit, tot în Luncă, cadavrul gospodarului *Nicolae Bogdan* din Vașcău.

Era născut în Criștiorul de jos, din părinți țărani. Își făcu studiile la Beiuș și Oradea, și ajunsese director la banca „Șoimul“ din Vașcău, situație ce-i permise să ajute economiceste populația românească.

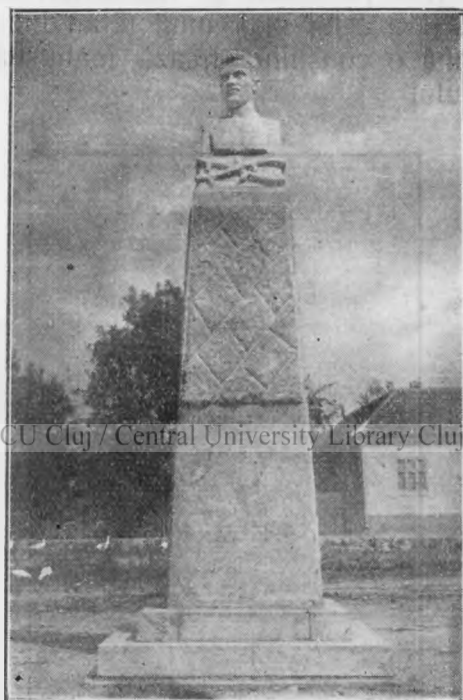
Fire dâră, înflăcărată. Însuflețit pentru tot ce era românesc, ajunsese în conflict cu autoritățile ungurești, atât civile cât și militare.

În seara de Florii a anului 1919, fu deținut și dus la Luncă, 5 km. depărtare de Vașcău, și executat, „îndurând moarte de martir în etate de 41 ani“.

La o săptămână după venirea armatei române, în

dumineța Tomii, cadavrul lui fu găsit de ciobani, a căror vite îl simțiră și scormoniră pământul, de pe el, cu copitele.

A fost exhumat, dus la Vașcău și mormântat cu solemnitățile cuvenite, iar în piața Vașcăului, „*prin străduința tineretului recunoscător, din obolul obștei*“, i-s'a ridicat, în anul 1927, un bust.

Monumentul martirului Nicolae Bogdan din Vașcău.

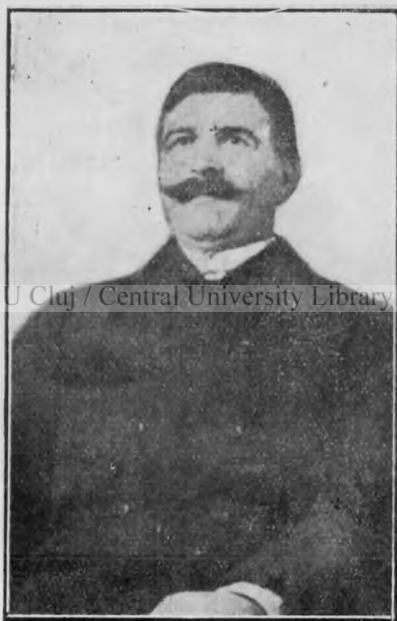
Martirul dela Finiș.

Este ultimul, în ordinea cronologică, harnicul țaran *Gheorghe Pălcuț*, de 42 ani, din comuna Finiș, de lângă Beiuș.

Român întreg, dușmănit de unguri pentru atitudinea lui dârză, dar cinstit românească. În joia Paștilor, 16 Aprilie 1919, ducându-se a târg, la Beiuș, fu deținut, bătut până la sânge, apoi dus la Negru și împușcat. Trupul fără viață îl aruncară în șanțul de lângă șoseaua Beiuș—Vașcău, de unde fu ridicat, în sâmbăta Paștilor,

ziua intrării armatei române în Beiuș, de văduva cu cei 3 copii orfani, dus și mormântat acasă, în cimitirul din Finiș.

Acesta este tabloul martirilor din valea Beiușului. Socotesc de datorie mai mult decât omenească, scoaterea lor din bezna uitării și anonimatului, — în care i-a adâncit timpul scurs în cei 14 ani de ciorovăială politică, meschine interese personale și frământări de partid, — căci moartea și a celui mai umil țăran din munții Bihorului, înseamnă o conștiință trează înăbușită, o jertfă pe altarul neamului

Martirul Gheorghe Pălcuț din Finiș

Moartea lor singură vorbește lumii. Nu-i trebuesc nici manifeste, nici broșuri, nici cărți, nici hărți, nici cartoline ilustrate, să dovedească legătura noastră cu pământul acesta stânt de mii de ani apărat, muncit și stopit cu sudoarea și sângele nostru.

Troițele de lemn și marmoră rece, presărate pe plaiurile Bihorului, a i mai mult ca oricând, ne îndeamnă să ne reculegem, și cu gândul la nopțile sângeroase și

vremile de restriște din anii 1918—1919, să ne iubim neamul și cunoaștem dușmanii

Iar când vecinii noștri dela Apus și advocații lor, vor mai încerca să ne ponegrească, prin defaimări ieșite din teascurile Budapestei, noi să le opunem listele martirilor, ca cel mai convingător argument, care în mod indiscutabil probează barbaria și sălbăticia lor.

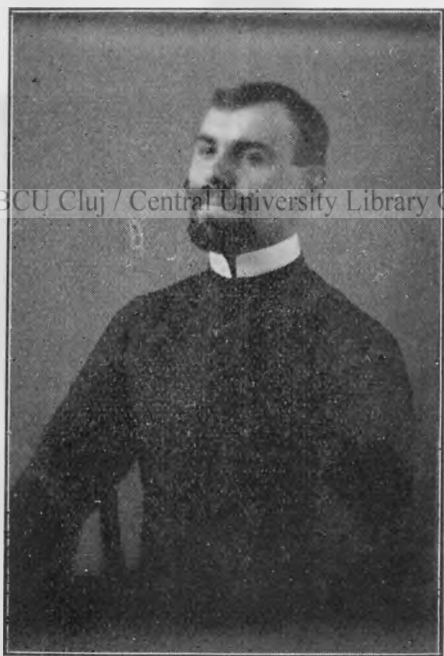
Mezea Corneliu
profesor.

Monumentul din Marghita al martirului Vasile Filip din Bojei.

Mihai Dănilă, martirul din Dijir

Mihai Dănilă era preot în Dijir, un sătuleț așezat în văile Bihorului, la 10 km. de Marghita. Era om tânăr și foarte harnic. Nu mulți gospodari se sculau mai dimineată decât el. Ziua o începea cu slujba lui Dumnezeu; apoi trecea la lucrurile parohiale și gospodărești. Rezultatul bun s'a și văzut numaidecât: biserica lui plină

Martirul Preot Mihai Dănilă din Dijir.

atât la liturghii, cât și la vecernii; casa lui Dumnezeu simplă dar curată ca un pahar; curtea lui ținută în rânduială; albinele lui prietenoase, iar grădina lui îți făcea impresia unui colț de raiu. Căci Părintele Dănilă trăia o viață înaltă spirituală, dar iubea și munca fizică. Biserica

lui, curtea lui și grădina lui îți vorbeau despre sufletul lui gingaș și pururea activ.

În zile de vineri Părintele Dănilă obișnuia să meargă la târgul săptămânal din Marghita. Nu mergea în trăsură, ci pe jos; căci s'adunau roiuri, în jurul său, fiii săi sufletești și pe calea de 2 ore le vorbea mult despre strămoșii, despre frații noștri și despre viitorul nostru.

Un suflet de conducător firesc al norodului său, trebuia să-și pregătească poporul și pentru ziua mare a învierii noastre naționale, ce începu să se zărească cu 1 Decemvrie 1918. A și făcut-o cu dragă inimă. Căci în prima Duminecă după aceasta zi memorabilă, în rugăciune ferbinte i-a mulțămît lui Dumnezeu, că și-a îndreptat mila sa spre lacrimile durerilor noastre. A cumpărat un tricolor frumos — simbolul unității noastre — pe care l-a sfințit în casa lui Dumnezeu. Cu ocazia acestei sfințiri a voit să mulțumească cerului pentru privilegiul de care a învrednicit generația noastră, dar l-au năpădit lacrimile, și în loc să vorbească, a sărutat tricolorul în vreme ce norodul cânta cu lacrimi în ochi: Deșteaptă-te Române — imnul învierii noastre naționale. I-a fost atât de drag tricolorul, încât îl păstra în biserică.

Aceste i-au fost faptele. Acum să-i vedem răsplata! În ziua de 14 Februarie 1919, după ce făcu sfânta liturghie plecă desdedimineață spre Marghita unde avea de făcut unele cumpărături. Între Marghita și Itiu se întâlni cu o patrulă din 5 soldați și un ofițer. Ofițerul îl întrebă: cine e și de unde vine, și după ce se informă, l-a somat, să se întoarcă înaintea lor la Dijir. Ajungând în comună, intrară cu dânsul la casa parohială; dar văzând acolo o soție disperată și doi copilași, au crezut de bine călăii să-l ducă la casa primarului Ioan Orșanu, ca să-și poată bate joc de el mai la largul lor.

Aici i-au aruncat în față acuzele: Rugăciune pentru România, deșteptarea sentimentului național în popor și sfințirea tricolorului românesc. După ce dresă ofițerul un simulacru de proces verbal, îl dete pe venerabilul preot pe mâna alor trei călăi, cu ordinul ca să-i facă lecție de patriotism; iar ofițerul cu alți doi soldați se duse în camera vecină, unde-l chinuiră pe primarul Ioan Orșanu, până ce căzu în leșin.

Cei cari au trecut atunci pe lângă Primărie, n'o să uite niciodată gemetele și țipetele de ultimă desnădejde ale preotului chinuit și batjocorit. Martorii oculari își amintesc cu groază cum îl smuceau de barbă pe acest om vrednic, și cum îi băteau fălcile de olaltă când nu mai putea vorbi de dureri. Cu puștile și cu pumnii îl băteau pe acest vrednic ostaș a lui Hristos. Din când în când venea și ofițerul ca să-i încurajeze pe călăi, făcându-i morală preotului pentru conduita sa nepatriotică.

La un timp le veni în minte, că și tricolorul trebuie pedepsit. I-au pretins Părintelui să-l scoată și din fundul pământului. Nevoind să-și expună cuibul familiar la un vandalism nemaipomenit, l-a rugat pe sergentul comunal, să ceară tricolorul dela preoteasă. Dureroase au fost loviturile cu patul puștii; grele au fost loviturile cu pumnii și palmele peste cap și peste față; sfâșietoare smucirile de barbă dela ora 9 dimineața până la 3 după masă, dar nu l-au durut așa rău, ca și scena, când văzu scuipat steagul; steagul pe care el l-a sfințit, pe care l-a sărutat și pe care l-a păstrat în Sfânta Sfintelor. Și ca profanarea să fie completă: tricolorul fu împărțit de obiele între soldați.

Sdrobiți atât trupește cât și sufletește, primi ordin de plecare pe jos la Comandamentul din Marghita al trupelor săcuesești. Ajunși în fața casei parohiale, cu greu primi permis, să-și avizeze familia și să intre pe câteva clipe în biserică. După ce încercă în zadar să-și mângâie soția lăsată aproape în nesimțire, intră în biserică. Se proșternu în fața Altarului și se rugă către Acela care și El a suferit moarte rușinoasă, pentru cauza cea mai sfântă: pentru mântuirea neamului omenesc. S'a rugat lui Dumnezeu pentru soția și copilașii săi, pe cari dorea să-i vadă oameni de omenie și români înflăcărați. S'a rugat, ca bunul Dumnezeu să aline necazurile poporului român și să apropie ziua mult dorită a învierii sale. S'a rugat în sfârșit, că dacă a greșit cuiva, să aibă Dumnezeu milă față de el.

Eșind de la Altarul, la care slugi cu atâta devotament, plecă spre Marghita, urmat de cinci soldați și un ofițer. După atâta tortură abia se târî până la biserică. Numai Dumnezeu știe: cum era să meargă el cu mem-

brele sdrobite un drum de peste 10 km. De fapt, la o vreme începu să pășească încet și rar. În zadar îl ajutau cu patul puștii, căci începu să se împiedece. Nu-l mai țineau puterile Deodată căzu pe marginea unui șanț. Călăii însă n'au voit să se incomodeze și să-i caute o trăsură, care să-l transporte pe acest om chinuit; ci văzând, că puterile-i sunt sleite, nu l-au mai ridicat, ci au tras în el 5 focuri de armă și l-au lăsat mort la 5 km. depărtare de Dijir. Acolo pe margine de șanț a stat trupul neînsuflețit al martirului Mihai Dănilă, până noaptea târziu, căci de frica soldaților săcui, nimeni nu cuteza să-l ridice de acolo. A fost înmormântat în ziua de 16 Februarie 1919.

Părinte Dănilă! Tu ești un martir al românismului!

Cinste li se cuvine aceloră, cari contribuesc prin faptele lor la slava și fericirea neamului. Laudă li se cuvine lor. Dar tu Părinte ai făcut mai mult, căci ai dat *totul*. Ai dat viața ta. Ai murit moarte de martir: fiindcă ai aprins făclia conștiinței naționale în sufletul norodului tău, și ai sfințit mândrul nostru tricolor.

Dacă slavă li se cuvine celor cari au pus temeliile acestei Țări, atunci blestem o să-i ajungă pe toți acei cari caută să necinstească opera noastră.

Oare cu vrednicie stăpânim noi — generația zilei — pământul plămădit din sângele tău și al tovarășilor tăi în martiraj? Iubim noi *cu faptele* Patria desrobită prin jertfele voastre? Căutăm noi, ca prin fapte să ne facem vrednici de astfel de înaintași? Oare nu vor lăcrima copiii Tăi, văzând desmățul ce stăpânește pe plaiurile udate de sângele vostru curat?

O Părinte! roagă-te lui Dumnezeu, să răsară din sângele martirilor: *patriotism curat*, care să plângă în taină de nenorocirile neamului româneasc, și care să se bucure în suflet de bucuriile acestui popor.

Ioan Chișiu.

NOTĂ: Pomelnicul martirilor din Bihor nu este complet. El va forma subiectul unei lucrări separate.

Protestul Bihorului din 27 Noemurie 1932.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Notița istorică

Mentalitatea aristocrației maghiare, solidificată în forme rigide, milenare, niciodată nu și-a dat seama de evoluția principiilor care stau la baza închiegărilor și destrăcărilor de state. Stăpânită de ideea fixă a intereselor de castă, oligarhia maghiară s'a împotrivit totdeauna la toate reformele care le-ar fi limitat prerogativele și ar fi acordat mulțimii drepturi. Innăbușirea răscoalelor iobăgești, a revoluțiilor naționalităților și apriga luptă împotriva Austriei, se lămuresc invederat prin ideea alianței nobililor unguri de a-și conserva și largi privilegiile față de iobagi, naționalități și Austria. În dorința de a avea un teritoriu cât mai întins și o iobăgime cât mai numeroasă, bună de exploatat, Ungaria s'a opus năzuințelor de independență a Croației, Transilvaniei, Voevodinei, Slovaciei și Burgenlandului.

Istoria n'a putut schimba această mentalitate care, cu toate avertismentele realităților economice, politice și culturale, n'a încercat să se adapteze situațiilor noi zămislite de evoluție. Timpul a schimbat fața Europei și a sufletelor; numai Ungaria a rămas ca o antică ruină în mijlocul vâltorii istorice. Evoluția, prin cataclismul războiului mondial, a despicaț și sfărâmat această ruină anacronică, creând peste ea întocmiri noi, în temeiul principiului autodeterminării.

Este firesc ca aristocrația să nu-și poată adapta mentalitatea rigidă unei situațiuni în care privilegiile ei, teritoriul și brațele de exploatat să fie reduse binișor.

Vor agita prin urmare la refacerea vechii Ungarii. Vor încerca să adune pietrele risipite și praful spulberat pentru a reclădi meșteșugita lor țară năruită.

Agitațiile pornite îndată după încheierea păcii dela Trianon, s'au amplificat tot mai mult în cuprinsul hotarelor actuale ale Ungariei. Ele se îmbulzeau silnice spre granițele țărilor vecine, încercând să le surpe. Noi am tăcut și răbdat.

Când însă agitațiilor li s'a dat marca oficialității prin declarațiile premierului ungar Gömbös, România și țările interesante s'au văzut silite să reacționeze, prin contramanifestații, care de

mult se undiseră în sufletul lor și numai oficialitatea le-a zăgă-zuit să nu se reverse cu violență.

Semnul l-au dat Bucureștii. Impulsul din capitală, aici la frontieră a declanșat impunătoarea manifestație din 27 Noemvrie 1932.

Poporul bihorean, condus de intelectualii săi s'a frământat cu săptămânii înainte de 27 Noemvrie, și a încordat voința de a trăi aici. și și-a strigat lumii întregi dreptatea.

În adunările din Tinca 13 Nov. și Cefa, 20 Nov freamătă preludiul măreței manifestații din 27 Noemvrie.

Ziarelor din capitală despre aceste adunări am trimis următorul reportaj :

Adunarea din Tinca a fost hotărâtă de gândul „Casei Naționale” din Bihor, de a porni o acțiune contrarevizionistă, și a fost

Manifestația antirevizionistă din Tinca 13 Noemvrie 1932.

executată de ofițerii de rezervă din Plasă, cu protopopul și preoții în frunte. N'a fost un meeting oficial, ci o manifestare spontană, viguroasă, a Românilor treziți de îndrăsnelile tulburătoare de pace ale Ungurilor.

Programul s'a desfășurat, în fața celor 2000 de țărani, veniți din comunele plasei.

A prezidat părintele protopop I. Catone, care într-o cuvântare

energică, vibrantă a înfierat pe cei ce deschid răni aproape cicatrizate de indulgența românului iertător. Ungurii vor răsturnarea unui tratat încheiat conform principiilor lui Wilson, a voinței poporului român, exprimată la 1 Decembrie 1918 și ratificat de puterile europene. Ei vor reîntronarea feudelor și marilor latifundii.

D. general Atanasie Negulescu, președintele U. O. R. secția Bihor, a istorisit împrejurările ocupării Budapestei de către armata română, și avertizează pe aventurierii tratatelor de pace, că evenimentele se pot repeta, dacă nu se vor cumiși.

D. dr. C. Vaida, bazat pe o broșură scrisă adhoc de d. dr. V. Gherman, a opus lui „Nem, nem, soha,” un „nu, nu, niciodată” românesc, care niciodată nu poate uita silniciile și mucenicia sutelor de români bihoreni, exploatarea țaranului iobăgit, pentru a împodobi cu lux și scumpeturi palatele magnazilor maghiari.

D. T. Petrila, învățător din Miersig, a arătat zilele când cântecul românesc era amușit ori zăvorit în camere, ermetic închise, ca să nu le ghicească pandurul și jandarmul maghiar. Învățătorimea oțelită în luptă, nu va îngădui schimbarea stărilor de fapt.

Preotul Fofiu, după elogierea acțiunea pornită de „Universul” istorisește crâmpoe din revoluțiile române, încheiind cu moartea martirilor bihoreni: Ciordaș, Bolcaș, Bogdan și alții. Propaganda făcută de Unguri e întemeiată pe minciună. Ei afirmă că Ungurii din România ar fi lipsiți de libertate, ceea ce provoacă o furtunoasă protestare a țăranilor. Dacă nu se vor molcomi spiritele, opinia dorobanșului iar poate flutura în Budapesta.

D. Mavrodin Anastase, profesor, arată marile libertăți ale Ungurilor din România, cari s'au înfipt, ori stăruiesc în cele mai înalte slujbe administrative. Chiar și unii intelectuali români îi menajează. Pretinde o violentă reacțiune, împotriva acestor Români, cari plasează în funcțiuni pe Unguri și înlătură elementul românesc, absolvent de școli superioare.

D. Bica Ludovic, spune că plasa răspunde steagurilor negre ca sufletul păcătos al Ungurilor de dincolo, cu steagurile luminoase tricolore. Incercările de răsturnare a tratatelor nu vor isbuti.

D. T. Neș, directorul liceului „Em. Gojdu” din Oradea, arată cum se resfrânge sărbătoarea păcii și a mântuirii, Crăciunul, în sufletul a două popoare. Ungurii vor stricarea păcii, zămislite la Trianon, care pentru noi, este tot atât de sfântă ca pacea Bibliei; iar Românii cer cinstirea acestei păci, care a făcut să aducă bună învoire între oameni. Legea dela Trianon, va trăi

cât legea din Vicleemul Iudeii. Suflitele mucenicilor bihoreni protestează împotriva celor ce încearcă să-i chinue și în mormânt. Seghiștel, Lunca, Vașcău, Căușad, Gurbedi, pământuri stropite cu sânge, vor pacea, libertatea și frățietatea în cuprinsul acestei țări.

Adunarea votează în unanimitatea următoarea :

M O Ţ I U N E :

„Poporul român din plasa mărginașe Tinca în număr de 31.000 din populația totală de 37.000, în adunarea din 13 Noembrie 1932, ținută în comuna Tinca, prin delegații săi, protestează cu tărie împotriva unelurilor, care vreau să tulbure pacea lumii, să strice legile și tratatele de pace. Imensa majoritate română, 83,8% din această plasă, stăpânită cu urgie de veacuri de către străini, își strigă cu energie voința de a rămâne și apăra hotarele țării întregite și de a cinsti tratatele de pace, făcute și semnate și de cei ce vor să le doboare. Românii de aici cer, ca toți cărturarii și cărmuitorii țării, să lucreze cu tărie pentru trezirea și luminarea întregii suflări românești, mai ales aici la graniță, și să făurească din piepturile tuturor, cetăți nebiruite, cari să apere hotarele până unde se simte bătaia inimii și se întind simțirile și luminile sufletului românesc“.

Moțiunea este votată cu glas tunător, și poporul jură pentru apărarea hotarelor.

Apoi vorbește țăranul Cefan din comuna Batăr, sfătuind pe toți să și încresteze în minte această zi, să se facă fiecare propovăduitor al respectării tratatelor și un propagator pentru marea adunare ce se va ține la 27 Noembrie în Oradea.

Mulțimea apoi a defilat în fața tribunei, în sunetul fanfarei din comuna Batăr, în timpul manifestației corurile elevilor școlii primare din Tinca au cântat câteva cântece patriotice.

Ungurii din comună, cari ascultau și vedeau prin perdele manifestația, își vor da seama c'am început, deși târziu, afirmarea puternică a voinței Românilor, de a trăi și muri între frontierele actuale.

Manifestația din Cefa a fost introdusă de Chemarea Duhului Sfânt, oficiat în biserică de preoții din plasă, veniți în fruntea satelor.

La desfășurarea programului au luat cuvântul :

Părintele I. Albu protopopul din Cefa, care a arătat că demonstrația este îndreptată împotriva Ungariei și nu împotriva

Manifestația antirevizionistă din Cefa, 20 Noembrie 1932.

cetățenilor români de naționalitate maghiară, cu care Românii trăesc în frățietate.

Avem însă o nestrămutată hotărîre de a apăra hotarele țării, care sunt intangibile.

Prof. Moldovan din Salonta spune că la zângănitul sabiilor ruginite ale conților și baronilor, noi trebuie să răspundem că nu vom ceda niciun petec de pământ.

Profesorul Safta din Salonta istorisește mulțimii luptele Românilor cu Ungurii: Posada, Baia Mare, Abrud etc., în care totdeauna Românii au ajuns biruitori.

Țăranul Ursan Petre din Cefa după ce arată caracterul sărbătoresc al manifestației strigă: „Pământul acesta este și a fost românesc și Românii îl vor stăpîni în veci. Eu unul știu ce-am suferit sub jugul maghiar. Vom apăra deci hotarele cu prețul vieții noastre“.

D. Anastasiu, învățător în Cefa, subliniază hotărîrea de a apăra pacea și hotarele țării.

Păr. Terente Moga, din Mădăras, face istoricul așezării noastre în aceste locuri. Indeamnă la unitate și solidaritate

Prof. Iosif Pogan, din Oradea, într-o cuvîntare bine simțită, arată îngâmfarea vecinilor noștri, cari și-au bătut joc de „mămă-

ligarii și opincarii de români, de slovaci, „mâncători de cartofi“, de sârbi și chiar și de nemți. Ei pervertesc istoria și datele demografice. Ei spun că Bihorul este maghiar, atunci când la o umilă chemare, s'adună mii de români la Cefa. Este o sfântare a adevărului de a nega caracterul român al județului.*

Țăranul Ioan Balog combate svonurile lățite printre săteni de către Ungurii interesați. Semnăturile adunate de Gömbös și acțiunea de revizuire a tratatelor nu vor îndupleca pe nici un român să cedeze o brazdă din pământul țării.

Țăranul Baican, din Marțihaz, subliniază că conștiința fiecărui român este pusă la grea încercare prin svonurile de revizuire răspândite de Unguri. Să se știe că această conștiință nu se lasă tulburată și nici intimidată de nici un cuvânt venit de oriunde. Vrem să trăim în hotarele de azi ale țării.

D. Riza, învățător din Gepiu, într'o pilduitoare cuvântare arată că în 1918, s'a împlinit vedenia proorocului Ezechiel. Oasele risipite, provinciile desmembrate s'au încheiat la suflarea Duhului Păcii și țara s'a făcut un singur trup. S'a încheiat cea mai dreaptă pace, cunoscută de istorie. Pentru apărarea acestei păci, gata suntem a ne jertfi.

Invățătorul B. Nuțiu, din Mădăras, face apel la cei de față să primească îndrumările și să le răspândească.

Inv. Delișoiu, din Sănnicolau Român, aduce omagii Franței, aliatai noastre puternice, de care suntem legați indisolubil. Libertatea și viața noastră vor dura cât libertatea Franței.

D. T. Neș directorul liceului de băieți din Oradea, în formă de dialog întreabă asistența dacă vrea repetarea măcelului dela Sighiștel, dela Beiuș, Lunca, prigonirile dela Căuașd și Gurbediu, dacă vrea reintegrarea domniilor lui Gyémant și Farkas, dacă vrea dărâmarea bisericilor admirabile românești, înălțate în Tinca și Salonta și batjocorirea sfintelor icoane și însfârșit dacă vor copiii să li se smulgă abecedarul românesc, tricolorul cu păr cu tot și să fie siliți să învețe și să cânte cântece străine? La fiecare întrebare poporul răspundea cu glas bubuitoare: „Nu vrem! Mai bine moarte!“

D. general Negulescu încheie seria cuvântărilor printr'o descriere a entusiasmului cu care s'a pornit războiul pentru întregirea neamului. Indeamnă poporul să reprime imediat orice răspândire de știri false cu privire la revizuire și să se prezinte în număr mare la Oradea în ziua de 27 Noembrie care trebuie să fie

o zi memorabilă în viața noastră. Citește și se votează apoi următoarea :

M O Ţ I U N E :

„Poporul român din plasa Salonta de pe granița de vest a României, în număr de 25000 din populația totală de 32.000, în adunarea ținută în comuna Cefa de peste granița de Vest, prin delegații săi în număr de peste 3000, protestează cu toată energia și hotărîrea împotriva tuturor uneltirilor dinlăuntru și mai ales din afară, care vreau să turbure pacea lumii, să strice legile naționalismului și tratatele de pace.

Majoritatea covârșitoare românească, 80% din această plasă, stăpînită cu urgie de veacuri de străini, își strigă cu energie voința de a rămîne aici, a apăra hotarele țării întregite și de a cinsti tratatele de pace. Românii de pe frontiera de Vest cer cu hotărîre ca toți cărturarii și conducătorii poporului și ai țării să lucreze cu tărie pentru trezirea și luminarea suflării românești, mai ales aici la graniță și să făurească din piepturile tuturor ziduri nebiruite, care să apere hotarele până unde se simte sufletul românesc.

Poporul român de pe frontiera de vest vrea pacea, dar să se știe totodată, că este hotărît să arate omenirii întreg, că „nici pe aici nu se trece“, după cum nu s'a trecut nici la Oituz, Mărași și Mărășești.

Răspunderile ce ar putea veni din cauza provocărilor, vor cădea în întregime pe cei cari le provoacă. Acei cari nu înțeleg nici azi, cum n'au înțeles nici în trecut, timp de 1000 de ani, că pacea lumii se bazează numai pe dreptatea națiilor, acei cari și azi voesc a arăta că tratatele sunt simple petice de hârtie, să știe că poporul român le răspunde hotărît: „Nu, nu, niciodată nu va mai fi ce a iost“.

Ideea adunării antirevizioniste din Oradea, sub sugestiunea apelului și manifestațiilor organizate de „Universul“, o lansase în public dl. Dr. Nicolae Zigre, președintele Casei Naționale a județului Bihor. La apelul și argumentația D-sale, Casa Națională hotărăște în ședința din 3 Noemvrie 1932 că „împreună cu toate asociațiile românești din Oradea și Bihor să alătură acțiunei patriotice, pornită de ziarul „Universul“ și autorizează pe dl. președinte al Casei Naționale ca în numele lor să facă adeziunea cuvenită, insistând ca ziua ce se fixa pentru marea adunare națională aici la granița de Vest în Oradea să fie cât mai apropiată“.

Odată aruncată, ideea se pârgește într-o serie de ședințe care se va ocupa de detaliile organizării.

Astfel în ședința din 8 Noembrie 1932 se fixează ca data adunării ziua de 27 Noembrie și se alege un comitet de organizare în frunte cu chiriarii celor două biserici române. La 13 Noembrie dl. T. Neș, vicepreședintele Casei Naționale este însărcinat cu redactarea unui buletin de propagandă și chemare pentru marea adunare. În aceeași ședință se alege următorul comitet executiv: Dr. Nicolae Zigre, Dr. Petre Popoviciu, T. Neș, Augustin Chirilă, Atanasie Negulescu și Adrian Ganea pentru a se ocupa de partea tehnică a adunării: menținerea ordinii, instalarea microfoanelor și megafoanelor și filmarea manifestației ce avea să aibă loc în piața Unirii. În 25 Noembrie se stabilește ordinea definitivă a desfășurării programei și a cuvântărilor.

Buletinul No. 1 apare la 20 Noembrie cu articolele semnate de o seamă de profesori dela liceul „Emanuil Gojdu” și alți intelectuali de frunte din Oradea. El este introdus cu următoarea:

CHEMARE!

Abia se svântase cerneala și se întăriseră pecetile de ceară de pe tratatele de pace, Ungaria a și început să strige în gura mare, că li-s'a făcut nedreptate, prin alipirea Românilor, Sârbilor, Slovacilor și Nemților la frații lor de același sânge, limbă și lege. Mereu s'adună grămadă în orașe și pe Pustă, se vată și se plâng, nascocesc minciuni, doar vor putea înșela lumea să-i creadă

Față de această îndrăsneală datori suntem și noi, mai ales Bihoreni, să ne adunăm într-o adunare măreață, să ne împletim glasurile și voințele într'un singur glas de furtună și voință de oțel și să le strigăm: „Vrem cinstirea păcii și a legii, făurite din voința poporului, dovedită la Alba Iulia, iscălită la Trianon de înțelepții sfetnici ai lumii și pecetluită cu sângele a 800.000 de soldați români și al mucenicilor scumpi din Bihor. Nu este putere omenească să strice hotărîrea Istoriei, după care am așteptat sute de ani cu îndelungă răbdare. Nici un vrăjmaș nu va putea strica legea românească, scrisă cu dreptate și adevăr după o mie de ani de îndurare și pecetluită cu suferințele și sângele nostru.

Vrem pace și nu vom îngădui ca seminții și inimi

rele, să tulbure liniștea lumii, cerând mutarea răzoarelor, ce le-au tras între țări, învățații adunați în sobor la Trianon. Hotarele sunt puse acolo, până unde se simte bătaia inimii, svâcnește sângele, se întinde simțirea și lumina sufletului nostru, suspină și se tângue aceleași cântece, chiotă aceleași bucurii și se face aceeași cruce și rugăciune românească.

Rodul îndurării noastre este că ne-am făcut un singur trup toți Românii, risipiți în împărății streine. Să se aline cei ce vor să ne sfâșie.

De aceea veniți, Români Bihoreni, din toate colțurile Bihariei pentru că în ziua de 27 Noemvrie, la ora 11, după împărțășirea cu sfânta anaforă, să ne împletim glasurile și voințele într'un singur glas și voință, de care să răsbubue țările vecine și care să le strige:

„Vrem pacea, viața și moartea în cuprinsul hotarelor de azi“ !

Dr. Nic. Zigre, preș. Casei Naționale a jud. Bihor, preș. Baroului Advacaților; *Dr. Gh. Șofronie*, vice-preș. Casei Naționale; *At. Negulescu*, preș. Uniunii Ofițerilor de Rezervă, vice-președinte al Casei Naționale; *T. Neș*, președintele Astei desp. Bihor și vice-preș. Casei Naționale; *C. Petrescu-Ercea*, decanul Facultății de Drept „Regele Carol II“; *D-na Veturia Candrea*, prezidenta Reuniunii Femeilor Române; *Dr. Gh. Miculaș*, vicarul Episcopiei Române unite; *Dr. V. Lăzărescu*, arhimandrit, preș. soc. de lectură „Sf. Vasile“; *Pompiliu Dan*, preș. soc. „Oastea Domnului“ și preș. soc. pensionarilor; *Dr. Egry Gelu*, vice-preș. al soc. „Agru“; *Vasile Popovici*, protopop ort. rom. Oradea; *Gh. Maior*, protopop central al Bisericii rom. unite; *Prof. Bogdan Ionescu*, preș. „Ateneului Român“ și a soc. Foștilor Luptători; *Col. Gh. Bacaloglu*, preș. asoc. „Cele Trei Crișuri“; *Simion Gocan*, preș. Foștilor Luptători; *Gh. Papudoff*, preș. Camerei de Comerț și Industrie; *D-na Sofia Mihulin*, prezidenta Asociației ortodoxe a Femeilor Române; *D-ra Lucreția Frențiu*, prezidenta Asoc. Sf. Maria și prezidenta I. V. O. Oradea; *An. Mavrodin*, preș. Asociației Profesorilor Secundari; *Dr. Z. Chirtop*, vice-preș. Baroului Notarilor Publici; *Dr. Gâldău D.*, vice-preș. Soc. Științelor Medicale; *I. Bărbulescu*, preș. Asociației Învățătorilor, *Păr. Emil Bran*, preș. asoc. „Inima lui Isus“; *D-na Dr. V. Bleda*, preș. soc. „Principele Mircea“; *Fr. Hubic*, preș. Soc. Corale; *Dr. Nicolae Maior*, preș. asoc. Tinerimea Română; *I. Grozavu*, preș. Centrului

Studentesc Oradea; Dr. V. Gherman, preș. soc. „Crișana“; V. Stănescu, preș. asoc. funcționarilor judecătorești; I. Bulbuca, preș. Asoc. Meseriașilor Români; I. Straja, preș. Asoc. Plugarilor.

Despre desfășurarea manifestației vorbesc clișeele înserate în paginile următoare. Totuși vom remarca asociațiile: Reuniunea Femeilor Române din Oradea, Asociația profesorilor secundari și Uniunea ofițerilor de rezervă care s'au așezat în fruntea imensei coloane de manifestanți ce a șerpuit, plecând din față liceului „Emanuil Gojdu“, prin străzile Sztaroveczky. Demetrie Radu, Bulev. Regele Ferdinand, Piața Regina Maria, până în Piața Unirii.

În cursul manifestației, la care au participat 20.000 de oameni nu s'a semnalat nici-un incident, făcându-se din nou dovada cuminenței și simțului de ordine al țaranului român.

Pentru menținerea ordinii se cuvine laudă d-lui Petre Popoviciu, prefectul județului, general Atanasie Negulescu, președintele Uniunii ofițerilor de rezervă și V. Popoviciu, chestorul poliției. Iar pentru instalarea megafoanelor și microfoanelor se cuvine un cuvânt de mulțumire d-lui Dr. Gelu Egry, primarul municipiului, care a admis concursul personalului tehnic dela Uzinele electrice pentru aceste operațiuni.

La 27 Noemvrie 1932 în Oradea în mod demn și cu o formidabilă energie Bihorul a declarat că nici-o putere omenească nu-l poate deslipi de frații săi dela Est cu care se unise pe veci la 1 Decemvrie 1918.

S'o știe lumea și generațiile viitoare !

T. Neș

Cuvântul „Casei Naționale“

Frați Români!

Reprezentanții tuturor asociațiilor românești culturale, sociale, profesionale și patriotice care înglobează mii de români din Oradea și Bihor, v'am chemat să ne întrunim azi, ca să ne exprimăm cuvântul nostru de protestare contra tendinței de a se schimba hotarele țării noastre

Frați Români! Nu e nici un pericol, nu trebuie să ne alarmăm! Nu v'am chemat de frica unei amenințări. V'am chemat ca să manifestăm în fața opiniei

publice a lumii întregi, că poporul român este hotărât a-și păstra unitatea lui națională în actualele hotare ale țării sale.

Este știut, că vecinul nostru, statul ungar, deși a semnat în anul 1920 tratatul dela Trianon, de mai mulți ani a întreprins o propagandă pentru răsturnarea acestui contract al păcii. S'au folosit și se folosesc și azi de toate mijloacele ale propagandei fie prin grai viu, fie în scris, pentru a câștiga opinia publică mondială spre a revizui tratatele de pace și astfel pentru a schimba hotarele țării noastre. Până când aceasta propagandă a fost susținută numai de reuniuni cu caracter particular, am rămas pasivi. Se știe însă, că în apropiatul trecut Dl primministru al Ungariei, chiar în programul oficial al guvernului său, a introdus revizuirea tratatelor de pace. Șiret, aceasta cere revizuire pe căi pașnice. Dorim însă ca să știe lumea că se vor lovi de ferma noastră hotărâre de a nu ceda nici un petec din pământul nostru românesc.

Ne-am întrunit aici azi, pentru a manifesta înaintea lumii întregi că pământul țării noastre, chiar până la frontiera apuseană, a cărei schimbare se cere, este locuit de Români, care uniți în sufletele lor, sunt hotărâți a păstra acest pământ moștenit dela strămoșii lor, care prin multă jertfă de muncă și de sânge ni l'au trecut în stăpânirea noastră.

Vrem să manifestăm în fața opiniei publice că brazdele trase

de plugul țaranului român se sfârșesc la linia frontierei și nu arăm în pământ străin, ci în pământul nostru milenar.

Vrem să manifestăm înaintea lumii întregi, că atunci, când se pune în discuție o cauză sfântă a noastră, noi suntem uniți, nimic nu ne desparte, nici considerații politice, nici deosebiri de clase sau confesiuni; suntem una, fie țărani muncitori ai pământului nostru, fie cărturari muncitori în orânduile noastre

Frați Români! Noi n'avem pâra cu concetățenii noștri de altă limbă sau de alte origine. Păra s'a terminat, dreptatea ni s'a dat nouă. Noi am trăit o mie de ani alături de ei și mai putem trăi încă o mie de ani în fraternitate și în pace. Să fie liniștiți concetățenii noștri unguri și ovrei, că nu purtăm nici o ură față de ei și că sincer dorim, ca să colaboreze cu noi pentru propășirea țării

D-nii Dr. Nic. Zigre (stânga) și Dr. T. Roxin (dreapta) la microfon.

noastre și pentru înfruntarea tuturor greutăților sufletești și materiale produse de mizeria crizei ce bântuie. Noi ne-am întrunit pentru a protesta contra tulburării păcii atât de necesară pentru revenirea omenirii la o stare normală și pentru consolidarea omenirii spre a-și păstra civilizația și cultura.

Frați Români! Aceasta manifestație a noastră trebuie să decurgă în cea mai perfectă ordine pentru ca să fie măreață, demnă, serioasă. Lumea întreagă va lua cunoștință despre aceasta adunare a noastră și cu cât cuvântul nostru se va pronunța mai demn, calm și liniștit, cu atât va fi mai mult apreciat și lu t în seamă.

Noi suntem conștii de puterile noastre, drept aceea calm dar

respicat vom pronunța cuvântul nostru de protestare contra oricărei tentațiuni ce atinge drepturile noastre milenare.

Vă mulțumesc, Frați Români, că ați dat ascultare chemării noastre. Vă mulțumesc în numele tuturor Românilor din Oradea și Bihor, vouă frați țărani și frați români, că ați venit din toate colțurile județului ca să întăriți glasul nostru și Vă rog pe toți ca să păstrați demnitatea și liniștea acestei adunări cu calmul sufletelor Voastre ce caracterizează nobilul popor român.

Deschid ședința adunării noastre.

Nicolae Iugre

Președintele Casei Naționale.

Discursul d-lui Stelian Popescu

Mulțumesc tuturor reprezentanților organizațiilor culturale, cetățenești, politice și de orice natură, ca și șefilor lor care prin stăruința lor patriotică, au făcut ca această măreață adunare să aibă o strălucire cum nu s'a mai văzut.

Ați fost chemați aicea, fraților, în acest oraș, care trebuie să fie al nostru, nu ca să ne plângem, pentru că numai cei lași și slabi se plâng; nu ca să protestăm, ci ca să afirmăm aci la granița de Vest a țării, lumii întregi, că pământul acesta este al nostru, stropit cu sângele nostru și că noi l-am recucerit din mâinile dușmanilor seculari ca să nu-l mai restituim niciodată.

Ziaristul este santinela înaintată a neamului său și în această calitate el este pus în măsură, să vază, să audă, să cerceteze lucruri și fapte pe care alții nu pot să le știe, și el nu-și îndeplinește datoria către țară sa, dacă, aflând aceste lucruri și fapte nu dă alarma.

Viața nu merită să fie trăită decât dacă cineva își îndeplinește datoria către neamul din care face parte, și eu aș fi păcătit către neamul meu, dacă în postul de răspundere în care sunt

Adunarea profesorilor la liceul „Emanuil Gojdu”.

la ziarul „Universul“, aflând ce ni se pregătește, de dușmanii noștri, nu aș fi dat alarma.

Alarma mea are de scop să ne trezească asupra uneltirilor ce se fac în străinătate contra noastră, de dușmanul de la apusul frontierei noastre, falsificând adevărul și împuind capetele oamenilor cu minciunile lor.

Datoria noastră și a guvernelor noastre este ca să ne ridicăm toți ca unul — cum v'ați ridicat voi astăzi aici la granița de Vest — să arătăm că este trează conștiința noastră națională — și să lămurim străinătății printr'o propagandă intensă ca Ungurii falsifică adevărul istoric, ca și realitatea zilelor în care trăim, cu aceeași îndrăzneală cu care acum câțiva ani au falsificat banii franțuzești.

Nu va fi om, nu va fi popor în lume, care, cunoscând adevărul, să nu ne dea nouă dreptate, să nu disprețuiască pe aceia, care în trecut au trăit din samavolnicie și brutalitate și care azi vor să trăiască din fals deslănțuind un război mai mare decât cel din trecut, mai ucigător decât tot ce a văzut omenirea până azi.

Străinilor pe cari împrejurările i-au adus să trăiască în mijlocul nostru, le cerem să se înfrățească cu noi în muncă, în ordine, cu credința în nemurirea statului românesc în granițele lui actuale, și să înceteze, dacă vor să fie liniștiți, să mai privească dincolo de ele. Le cerem, dacă sunt hotărâți să trăiască printre noi, să aibă și ei un Dumnezeu, care să fie bun și drept, ca al nostru, și n'au să se teamă de nimic, câtă vreme vor fi printre noi.

Să știe și ei, și oricine, că pământul acesta frământat cu sângele strămoșilor, ne aparține numai nouă, căci n'a dus Crișul în valurile sale atâta apă, câte lacrimi și sudoare românească s'au scurs pentru fructificarea lui în favoarea altora și noi suntem deciși să-l apărăm cu mintea, cu brațele, cu trupurile noastre, cu viețile noastre, iar din sufletele noastre oțelite — cum zice poetul neamului — vom făuri un Prometeu ca să știe lumea întreagă că acum și Ardealul are un Dumnezeu.

Stelian Popescu

Directorul ziarului „Universul“
București

Cuvântarea d-lui Lazar Iacob

Intregirea Neamului.

Peste câteva zile se împlinesc patru-sprezece ani, de când sutele de mii de Români adunați la Alba Iulia au hotărît, într'un gând și cu o inimă, unirea pe veci cu patria-mamă. Mi-aduc aminte, par'că ar fi astăzi, cum Românii — din toate colțurile țării — au plecat de acasă la acel praznic îmbrăcați în haine de sărbătoare; au plecat spovediți și împărțășiți, gata pentru un drum lung, poate cel din urmă, dar hotărâți

să spună voința lor nestrămutată, ca toți Românii să fie de acum la un loc.

Cu o însufiețire care nu cunoștea margini, noi am rupt la Alba Iulia legăturile cu stăpânirea ungurească, care o mie de ani și-a bătut joc de noi, robindu-ne trupește și sufletește. Hotărîrea noastră a fost primită și întărită de marele și înțeleptul rege Ferdinand I spunând: „Ținuturile cuprinse în hotărîrea Adunării Naționale din Alba Iulia dela 1 Decembrie 1918 sunt și rămân deapururi unite cu Regatul României“.

Urgia deslănțuită de Unguri împotriva noastră, îndată după această adunare, n'a putut să împedice biruința dreptății; mânia lor n'a putut să oprească pe loc înfăptuirea României Mari. Dreptatea noastră a biruit. De zilele de groază care s'au abătut peste noi și peste satele noastre pe toată întinderea, unde mai dăinuia stăpânirea ungurească, ne-a scăpat armata română. Soldatul român a pus capăt silniciei împotriva noastră; el ne-a adus siguranță vieții și avutului. Stăpânirea ungurească a trecut ca un vis urît, iar noi ne-am văzut în frumoasa Țară românească întregită pe veci.

Trăind astăzi în țara noastră, trebuie să ne aducem aminte totdeauna de aceasta și să mărturisim neîncetat adevărul mare, că România s'a făcut cu ajutorul lui Dumnezeu, care a fost cu noi

în zilele de grea încercare ; țara s'a întregit prin voința noastră nestrămutată de a fi toți una ; țara s'a întregit prin jertfa și vitejia soldatului român. Iată treimea sfântă, una și nedespărțită, care ne-a dat nouă România întregită. Prin aceasta dreptate s'a făcut celor ce de veacuri au însetoșat după dreptate.

Trebue să mărturisim mai departe adevărul mare, care să fie scris deapuri în mintea și inima fiecărui român, că ceeace prin voința tuturor Românilor s'a hotărît și ceeace Dumnezeu a unit, oamenii nu vor putea despărți ori strica niciodată. Suntem și rămânem deapuri uniți în cuprinsul țării noastre.

România întregită rămâne una și nedespărțită câtă vreme va fi o suflare românească.

Dreptatea ungurească.

N'au trecut însă nici 14 ani și Ungurii nu se astâmpără. De 14 ani ei plâng și se tânguesc în lumea întreagă, că au fost nedreptățiți prin tratatele de pace. Ungurii vreau să se arate acum ca niște mielusei blânzi, cari n'au nedreptățit vreodată pe cineva. În numele dreptății Ungurii cer revizuirea granițelor stabilite prin tratatele de pace, pentru că stăpânirea lor a fost bună și blândă — spun dâșii.

Ce curaj, ce îndrăzneală ! Dar în o mie de ani, când s'au condus Ungurii de lege și dreptate ? Cine ar putea înșira nedreptățile săvârșite față de noi ?

În numele dreptății au deschis Ungurii porțile închisorilor dela Vaț și Seghedin, ca să infunde în ele pe luptătorii noștri, cari apărau drepturile poporului român ?

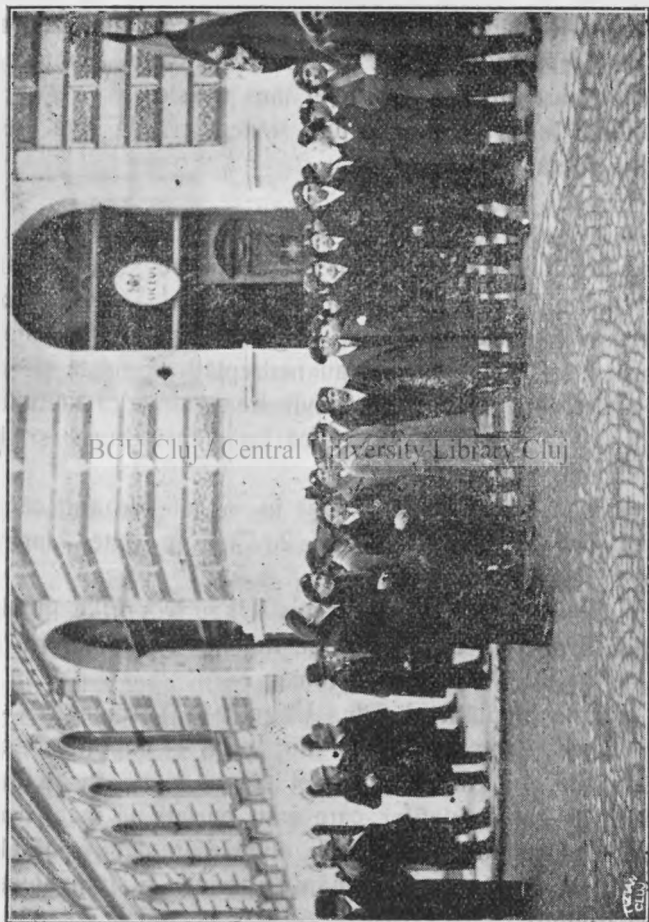
În numele dreptății au adus Ungurii în 1915 legea — ca să amintim numai nedreptățile anilor din urmă — împotriva așa zișilor trădători de țară. În baza acestei legi au fost aruncați în închisori părinți și frați soldaților care erau purtați pe toate fronturile pentru o cauză ce nu era a lor. În numele dreptății, lagărele dela Sopron au fost umplute cu Români : părinți și frați ai celor ce luptau pe fronturi.

În numele dreptății guvernul unguresc a trimis — în 1917 — la școlile noastre normale (de învățători) comisari, care să stea — de dimineață până seara — în coastele profesorilor și elevilor, ca nu cumva să vândă țara.

În numele dreptății, Ungurii au înființat zona culturală de-a lungul frontierei către România. Pe întreg cuprinsul acestui front cultural ei au închis școlile noastre, pe cari noi le-am ridicat și

susținut cu munca și sudoarea noastră. În numele dreptății Ungurii au ridicat în satele noastre școli de stat, în cari a fost oprit să se spună o vorbă românească. Ba copiii au fost amenințați să nu îndrăznească să vorbească românește, nici chiar „bună ziua” să nu dea românește.

În numele dreptății au oprit ei — în 1917 — orice vânzare

Adunarea ofițerilor de rezervă la liceul „Emanuil Gojdu”.

de pământ fără aprobarea guvernului. Românul n’ar fi putut să cumpere nici o palmă de pământ, dar guvernul unguresc ar fi pus mâna și pe bruma de pământ ce o mai avea poporul.

Aceasta a fost dreptatea ungurească! Inchisoare celor ce apărau drepturile poporului, pregătirea desmoștenirii noastre și pregătirea celei mai cumplite robii sufletești prin desființarea așezămintelor noastre de lumină.

Dreptatea românească.

Dar cerul n'a mai putut răbda atâta nedreptate. Războiul cel mare a adus și prăbușirea trufiei ungurești. S'a împlinit și acum adevărul, că D-zeu este împotriva celor trufași și că arborele — fie cât de mare — nu poate să crească până în nori. Stăpânirea ungurească s'a prăbușit, iar noi, cei asupriți și necăjiți, ne-am ridicat ca din cenușe, văzându-ne adunați în scumpa noastră țară românească.

De 14 ani avem și noi o țară. De 14 ani ne străduim să biruim greutățile cari ne apasă și pe noi — ca și pe toată lumea — după război și să facem dreptate.

În hotarele țării întregite avem și cetățeni de altă limbă și lege. Cum ne-am purtat și cum ne purtăm noi față de acestia? Care este dreptatea Românului față de minoritarii noștri?

Noi n'am deschis ușile închisorilor acelor care și-au bătut joc de noi fie cu vorba, fie în scris. Noi n'am închis școlile celor dealtă limbă, ca pruncii lor să nu poată învăța în limba mai-celor lor. N'am înființat nici zonă culturală dealungul graniței ungurești. Dimpotrivă Țara Românească ține pe cheltuiala sa școale de stat, în care copiii pot să învețe și să vorbească în limba maicei lor.

La reforma agrară noi nu am făcut deosebire între Român și Ungur. Pământ s'a dat și Ungurului ca și Românului.

În cei 14 ani de stăpânire românească noi n'am asuprit și n'am nedreptățit pe nimeni. Nu vom nedreptăți nici în viitor. Prea mult am suferit noi ca să putem năpăstui pe cineva. Noi nu dorim ca alții să rabde, cât am putut răbda noi. De la Alba Iulia am spus că Românii nu vor fi asupritori niciodată. Ne-am ținut de cuvânt. Concetățenii noștri de altă limbă și lege pot fi liniștiți, că nu vor fi nedreptățiți nici în viitor. Dar așteptăm ca și dânșii să pună umărul alături de noi pentru bună starea și întărirea acestei țări, care ne ocrotește deopotrivă pe toți.

Stăpânire ungurească niciodată !

În fața lui D-zeu, în fața conștiinței noastre, cugetului nostru, în fața judecății tuturor oamenilor de bine, noi stăm cu gândul împăcat, că ne-am făcut datoria și că în hotarele țării noastre dreptate s'a făcut.

Deacea ne-am întrunit astăzi depe toate văile și din toate colțurile Bihorului, ca să facem din nou marturisirea de credință ! Ne-am adunat să spunem tare și răspicat adevărul mare, pe care

să-l audă și înțeleagă lumea întreagă. *Țara românească s'a întregit pe veci prin voința noastră nestrămutată, prin jertfa și vitejia soldatului român, cu voia și ajutorul lui D-zeu.*

Am venit să spunem celor ce vreau alte hotare : Noi nu ne târguim și n'avem să lăsăm nici o palmă de pământ din pământul scump al țării noastre. Dacă Ungurii spun : nu, nu, niciodată — le răspundem și noi : Mai curând apele își vor întoarce cursul, decât noi, Românii, să mai lăsăm, să se înstăpânească nedreptatea ungurească pe plaiurile noastre. *Stăpânirea ungurească nu va mai veni niciodată, căci nu se cade să vină, nici D-zeu n'o vrea și nici Românii nu o vor răbda niciodată !*

Iar acum să ne închinăm cu smerenie amintirii tuturor acelor cari au suferit, au luptat și murit pentru întregirea țării românești.

Trăiască Regele !

Trăiască România întregită, una și în veci nedespărțită !

Lazar Gălbăn

Profesor la Facultatea de drept
„Regele Carol al II-lea”.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Netemeinicia revendicărilor revizioniste

Onorată Adunare !

Când la sfârșitul războiului națiunilor, s'a pus problema restabilirii ordinii internaționale, tratatele menite să o consacre, au adoptat ca idea călăuzitoare un principiu de drept public, *principiul naționalităților*. Această procedură neobișnuită în istoria diplomatică, avea semnificația că noua înfățișare a hărții Europei va fi determinată de ideea de justiție și de dreptul națiunilor, de a se întruni

într'o formă de Stat națională, liberă și stăpână pe destinele ei. Și într'adevăr urmarea a fost crearea din nou, sau întregirea Statelor naționale. Că această transformare a lumii și a Europei în special, a dus în mod natural și logic la destrămarea sau dispo-

ziția unor State, formațiuni anacronice pentru veacul al XX-lea, a căror misiune istorică, dacă avusese istorie, încetase de mult — aceasta nu a fost decât sentința destinului istoric, pentru că desigur, întocmai ca și indivizii și Statele care nu înțeleg semnele vremii, care oprează viața națională, care — într'un cuvânt, — nu sunt în unison cu evoluția ideilor ce cărmuesc viața societăților organizate, își pierd rațiunea însăși a existenței lor.

* * *

Aceasta este geneza nouii Europe, care nu mai trăește pe baza ideilor perimate de supremație, a unor Puteri asupra altora, nici pe aceea a echilibrului dintre Puteri, ci care înțelege conform nouilor orânduiri, să-și pregătească viitorul, reducând prosperitatea economică și stabilizând viața politică, prin colaborarea și solidaritatea dintre Statele-i naționale componente. În rândul lor, Statul român, — la a cărui actuală înfățișare au contribuit desigur și binefăcătorul principiu al naționalităților, de universală valabilitate, dar și mai ales, eforturile îndelungate și jertfele pe care neamul întreg de pe ambele versante ale Carpaților le-au adus la ceea ce se obișnuiește a se numi realizarea idealului național — acest Stat are un rol dintre cele mai însemnate, dar și dintre cele mai grele. Pentru că întreaga vitalitate românească este chemată să desăvârșească, nu numai cultura și civilizația latină, pe care o reprezintă și o promovează, dar să mențină și să definitiveze ordinea internațională, așa cum tratatele din 1919/20 au consfințit-o.

* * *

Intr'adevăr această ordine internațională, — care cu toate imperfecțiunile ei reprezintă un vădit progres și mai multă dreptate, decât cea anterioară anului 1914, — este pusă mereu în discuție, prin cunoscuta acțiune revizionistă.

Cultivată, în general, de Statele învinse în războiul mondial, ca și de alte State care se consideră ca nesatisfăcute prin dispozițiile tratatelor, această acțiune a fost și este promovată mai ales de Ungaria, care prin tribulațiile oamenilor ei politici, prin politica-i de nerespectare a tratatelor, prin educația ce dă tinerimei, în sfârșit prin propaganda-i susținută, reprezintă un ferment de agitații, și de provocare războinică, care nu corespunde însă idealurilor de azi ale omenirii civilizate, nici necesităților imediate ale Europei.

Toată lumea cunoaște desigur mijloacele de acțiune revizionistă a Ungariei și repetatele-i manifestări. Mai puțini știu însă

cât sunt de lipsite de temei, principiile în care vecinii noștri caută să îmbrace și să sprijine acțiunea lor, spre a-i da mai multă tărie, când ei contestă orice valoare de drept, Tratatului dela Trianon, tratatul împărțitor al vechei Ungarii, dar eliberator al națiunilor subjuate.

Să vedem, care sunt acele principii, și în ce constă tăria lor.

* * *

Contestă Ungurii că Tratatul dela Trianon s'ar fi inspirat din ideea de justiție, pentru că Ungaria a fost contra izbucnirii războiului mondial și în consecință nu era drept să fie atât de aspru pedesită, luându-i-se teritorii atât de întinse.

Dar, ceea ce e este mai grav, se plâng ei, populațiile care au trecut sub altă suveranitate nu au dorit aceasta și în orice caz, ele trebuiau consultate, în baza principiului wilsonian, de liberă dispoziție (autodeterminare). În fine, adaugă criticii Tratatului dela Trianon, unitatea economică ce exista în Europa centrală s'a sfârșit prin acest Tratat, și cea mai lovită este Ungaria, a cărei existență, și așa ca Stat redus, este amenințată.

Acesta ar fi — în linii generale — fundamentul de drept al tezei maghiare.

Se poate el oare menține, în fața unei analize obiective, fie ea cât de sumară? Evident că nu. Și aceasta, pentru că, la baza Tratatului dela Trianon, indiferent dacă Ungurii au fost sau nu au fost pentru declararea războiului mondial, — noi credem, după documentele cunoscute, că contele Tisza a avut un rol determinant în vederea războiului, — nu este ideea de pedeapsă, cum cred ei, ci aplicarea principiului naționalităților, a aceluși principiu luat ca idee călăuzitoare de autorii Tratatelor de pace din 1919/20. Ori acest principiu cerea imperios ca Ungaria, cea cu multe naționalități, să le redea libertatea, spre a se alipi Statelor naționale, intrate în războiu, contra ei, așa cum însăși naționalitățile cereau, și cum Statele respective doreau pentru deșăvârșirea unității lor naționale.

Dar unde reaua credință atinge culmea, este când se susține că populațiile trebuiau consultate, pentru că ele nu ar fi dorit distrugerea Ungarie. Cine nu știe că *plebiscitul* este recomandat de dreptul ginților, numai când există o *îndoială* asupra sentimentelor populației? Dar putea fi vre'o îndoială că poporul românesc de dincoace de Carpați, se voia unit cu Patria mamă, când în evoluția seculară a acestui popor, nu există manifestare conștientă care să nu tindă spre acest scop? Când atâtea jertfe, în

timpul războiului, s'au făcut pentru acest ideal, și când la finele războiului, fruntașii politici-exponenți ai poporului — din proprie inițiativă declară rupte legăturile cu Ungaria și proclamă alipirea la Țara veche ?

Dar, Adunarea dela Alba Iulia, de veșnică aducereaminte, nu este ea însăși cel mai grandios și mai elocvent plebiscit ?

În sfârșit, tot atât de greșită și interesată este și afirmarea că împărțirea Ungariei, înseamnă distrugerea economică a Europei centrale și a ei însăși ; afirmare greșită pentru că originile crizei

Incolonarea manifestanților pe Aleea Gojdu.

economice de astăzi trebuiesc căutate, în primul rând, în desechi-librul produs prin marea consumare de bunuri materiale și de vieți omenești productive, cheltuită în războiul mondial purtat pentru eliberarea popoarelor, pentru triumful viu al ideii naționa-lității, și pentru ideea de drept ca normă conducătoare în viața Statelor.

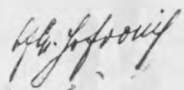
Iar cât privește Ungaria, starea ei economică, rea, se dato-rește desigur și stării generale, dar în cea mai mare parte, imen-selor cheltueli făcute pentru susținerea acestei propagande revizio-

niste, lipsită de orice temei de drept, în dauna refacerii ei materiale; căci cunoscut este astăzi, că pe lângă sarcina ce apasă în bugetele anuale, o bună parte din împrumutul de refacere făcut prin Societatea Națiunilor, a fost destinat de vecinii noștri, scopurilor de propagandă.

Iată astfel că pe lângă dreptul istoric și dreptul ginților este cu totul nefavorabil întreprinderilor maghiare. Motive suficiente deci, ca să nu se poată vorbi de o puțință de revizuire pe cale pașnică a frontierelor, pentru că o astfel de revizuire ar însemna o reîntoarcere spre nedreptățile trecutului. Și atunci, dacă este vorba să se provoace întrebuintarea forței, reînnoindu-se orcrile războiului, lumea sesizată va ști desigur cine este provocatorul, pentru care sancțiunile nu vor întârzia.

Pentru aceste considerațiuni spuneam, Statul român are și misiunea de a fi un apărător, nu numai al drepturilor sale, conșfințite prin Tratatate, dar și a acelei ordine internaționale, pe care Tratatatele au urmărit să o facă mai dreaptă și mai potrivită cu ideile acestui secol, și care se pune mereu în discuție, prin agitații prin nimic întemeiate, care cel mult arată, supraviețuirea în vremurile de azi a unei mentalități medievale, asupraitoare de națiuni care trebuie condamnată.

Vrea România să păstreze intacte granițele pe care le-a dobândit cu atâtea sacrificii și după atâtea suferințe fără precedent în istorie? Dacă, da, România nu poate să dea decât un singur răspuns oferte-i ce i-s'a făcut: un asemenea pact de neagresiune, România nu poate să-l accepte nici astăzi, și niciodată.

Prof. univ. fost deputat, fost primar.

Protestul partidului național-țărănesc

Frați Români !

Poporul românesc dela nașterea sa și până azi, deci timp de peste 18 veacuri, trăiește pe pământul sfânt, care formează teritoriul scumpei noastre Patrii, — România-Mare.

Istoria ne arată, că în cursul acestor veacuri, pentru păstrarea patrimoniului său național, pentru păstrarea limbei și credinței sale, — neamul românesc a avut să înfrunte nesfârșitul șir al năvălirilor barbare, care s'au abătut peste el dinspre întunecatele stepe al Asiei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Singur și fără nici un ajutor străin, a trebuit să țină piept celor mai grele furtune care le-a cunoscut vre'odată omenimea. Istoria neamului nostru este un lung pomelnic a faptelor eroice, dar și un lung pomelnic al suferințelor seculare.

Împrăștiți, aruncați în robia alor 4 împărății puternice, cum a fost cea turcească, cea rusească, austriacă și ungurească, poporul românesc un moment n'a încetat să lupte pentru desrobirea și independența sa națională.

Nu este o palmă de pământ dela Nistru până la Tisa și pela Carpații maramurășeni până la Mare, care să nu fi fost udat de sângele eroilor neamului românesc, ori să nu fi fost udat de lacrimile mamelor, văduvelor și orfanilor celor căzuți în lupte. Iar scumpele oseminte a părinților, moșilor și strămoșilor noștri aceste plaiuri le acopere și acest pământ sfânt va trebui să ne cuprindă și pe noi toți când va veni ceasul.

Trebue să-l păstrăm acest pământ care a fost totdeauna al nostru, care a fost muncit totdeauna de brațele românești și pentru a cărui apărare și-au vărsat sângele fiii neamului românesc.

Ungaria veche și-a întins stăpânirea ei politică peste Ardealul și Banatul nostru cu forță și vicleșug și a ținut sub călcâiu poporul românesc timp de 1000 de ani.

Acest mileniu trist, această robie de 1000 ani însă, nu a nimicuit acest popor românesc. Și-a păstrat credința, și-a păstrat ființa sa națională. Și când a venit marele ceas al desrobirii, când a venit ziua visurilor noastre seculare, Românii plaiurilor din Ardeal-Banat și Crișana ca un om au sărit în luptă și cu armatele fraților liberi ne-am recucerit, definitiv și pe veci-vecilor, pământul strămoșesc.

Deși drobanțul român a înfipt steagul tricolor al națiunii române pe sclipitoarea cupola a parlamentului din Budapesta, Românii au renunțat la aceea să fure teritor ce nu-i aparține. Am păstrat numai aceea, ce de veacuri este al nostru, am fixat hotarele acolo numai, unde Românul a muncit totdeauna breazda, acolo unde zac oșemintele părinților, moșilor și strămoșilor noștri, acolo unde noi, Românii trăim în masse compacte și unde avem credința nestrămutată că s'au așezat granițe firești, pentru vecie definitive și care vor rămânea pururea nebiruite, căci ele se bazează pe dreptate și pe adevăr, iar dreptatea și adevărul sunt nebiruite.

Ungaria de azi, readusă la hotarele ei firești, a apucat drumul tânguelilor pela porțile națiunilor mari din apus, a apucat drumul uneltirilor pe față și în ascuns, să ni-se strice hotarele de azi!

Noi am tăcut până acum și am crezut că nu avem nimic de răspuns la nebulie și la copilărie. Am crezut că se vor astâmpăra și vor înțelege odată și odată, că nu e chip și cale ca o nedreptate răsturnată odată iarăși s'o pui în picior.

Noi am tăcut și ne-am căutat de treabă, căci nu credeam să găsească nici un cuvânt de îmbărbătare măcar, dar încă ajutor efectiv cine o să le dea pentru a face o faptă mișelească?

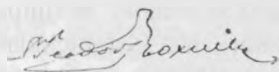
Vedem, însă, că nici vorbă nu e să se astâmpere, ba chiar au început o campanie cu rețea în toată lumea, uneltind cu minciuni.

La această campanie răspundem și noi cei din Bihor, acest județ mărginaș și le spunem mic și mare, tânăr și bătrân, că peste aceste hotare nu se va trece niciodată. Strigăm unanim și hotărâți să ne audă întreagă lume, că masa verde la care s'ar încerca să se aducă o hotărâre de știrbire, cu o palmă numai a hotarelor noastre sfințite aci pentru totdeauna, acea masă verde ar răsturna-o cu un picior și cel din urmă ciobănaș al munților noștri, iar dacă Ungaria grofilor și conților ar îndrăzni să-și ridice sabia ruginită împotriva acestor hotare, ne găsește aci mii și milioane, care suntem gata să ne vărsăm și ultima noastră picătură de sânge întru apărarea sfintelor noastre hotare.

Avertizăm lumea întreagă, civilizată, că până la ultima piatră de hotar, trăesc masse compacte românești și numai răzleț se găsec și alte neamuri de alte limbi între noi. Avertizăm lumea civilizată că noi nu răpim libertatea, limba și averea acestor neamuri răzlețe din mijlocul nostru, cum o făcea aceasta Ungaria conților și baronilor, dar suntem hotărâți să murim cu toții decât să cedăm un pas din sfântul nostru patrimoniu și să ajungem iarăși sub stăpânirea și în robia acelora, care în cursul alor 1000 de ani numai ne au exploatat și au căutat să ne țină în beznea întunericului.

Nu, niciodată nu mai vrem să fim robii pământului lucrat de țaranul român nu mai vrem să înfundăm temnițele Seghedinului și Vașului pentru scrisul nostru și pentru cuvintele noastre spuse în lupta pentru dreptatea poporului nostru. Nu vrem ca rezultatul muncii noastre să-l înghită palatele somptuoase a magnatilor din Budapesta; nu vrem să li-se interzică copiilor noștri a vorbi și a se ruga în limba maicii noastre, cum o făceau Ungurii cu legile lui Apponyi; nu vrem să ne mai supunem legilor lor de a putea cumpăra o brazdă de pământ, numai cu învoirea consiliilor lor statariale, nu, nu vrem asuprirea, exploatarea, robirea ungurească.

Jurăm pe D-zeul nostru cel mare, că vii nu vom lăsa să treacă dușman aceste hotare ale noastre, care sunt și trebuie să rămână aci nebiruite, neclintite în veacul veacurilor.

advocat.

Protestul partidului național-liberal (ducist)

Adunarea de astăzi are o îndoită semnificație. În întâiul rând, ea demonstrează tuturor, că în fața oricui va încerca să conteste legitimitatea drepturilor noastre imprescriptibile, asupra acestor ținuturi, conștiința românească se va ridica totdeauna dârză și protestatară, fără nici o șovăială, fără nici o rezervă.

În al doilea rând, prin această adunare, trebuie să se afirme încăodată, respicat și tare, un adevăr, care prea des și cu prea mare ușurință se uită de către vecinii noștri apuseni.

Revendicarea Ardealului nu se face numai în virtutea anumitor contestabile drepturi istorice, dar mai ales în numele unei superiorități culturale, pe care eu, cu toată obiectivitatea, n'o pot distinge nicăieri și în numele unei superiorități politice.

Existența Țărilor Românești, care ctitorau cultural întreg Răsăritul creștin, în timpul în care la Buda stăpânea un Pașă cu trei tuiuri, n'a fost niciodată în funcție de bunăvoința Ungariei.

Dacă însă Ungaria își mai păstrează ființa de Stat Național, dacă mai poate participa la viața internațională, dacă Europa nu înconjură cu un cordon sanitar, o ruină din care să se ridice miasme răufăcătoare, aceasta se datorește exclusiv generosității românești.

Noi ne-am îndeplinit atunci numai eterna noastră menire, care este de a apăra ordinea română, împotriva anarhiei asiatice, de a face să triumfe comandamentele dreptului, împotriva oricărei cupidități tulburi. Echilibrul nostru latin ne-a ferit de catastrofale prăbușiri, iar oțelul sufletelor noastre n'a fost niciodată frânt, ci totdeauna, chiar biruiți, ne-am ridicat deasupra biruitorului.

Acestei porunci a destinului nostru istoric, suntem consecvenți. Demna noastră liniște este semnul cel mai categoric al conștiinței puterii noastre. Suntem pacinici, fiindcă ne simțim tari.

Pe acei, cari vor încerca să tulbure în Europa, ordinea sta-

bilită cu atâtea jertfe, suntem însă datori să-i avertisăm, că le lăsăm întreaga responsabilitate a consecințelor. Noi, cari n'am săvârșit neprovocați, împotriva nimănui, nici o violență, avem dreptul să nu tolerăm din partea nimănui, nici o umilință.

În numele partidului național-liberal, voiu încheia cu vorbele rostite acum trei ani, aci în Oradea, într'o împrejurare similară, de către presedintele partidului, pe care îl reprezint, vorbe, care, sunt sigur, concretizează sentimentul unanim al acestei adunări : „Vrea domnul Gömbös să înfigă tricolorul maghiar pe crestele Carpaților ? Să poftească !“

Suntem fără prihană, vom ști să fim fără frică.

J. I. Ionescu
prof. la Facultatea de Drept

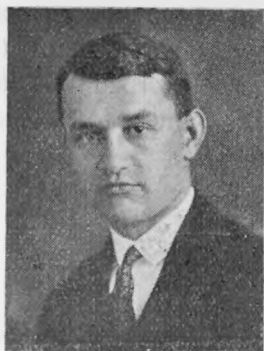
Capul colanei sosește în Piața Unirii. În frunte inscripția : „Vrem pace .

Protestul partidului liberal (georgist)

Pământul unde s'a zămislit, a trăit înfruntând atâtea primejdii și s'a mărit neamul românesc, constituie dreptul său cel mai sfânt și mai intangibil.

A admite să se discute îndreptățirea așezării noastre ca suveranitate de stat înăuntrul hotarelor trasate prin judecata definitivă a istoriei aproape bimilenare a poporului nostru, — consfințite prin tratatele de pace și ispășite cu sângele vărsat al atâtor martiri și eroi precursori ai unității noastre na-

ționale — ar fi o faptă nevrednică de generația războiului de întregire a neamului.

Poporul român vrea să trăiască în pace și să asigure fiilor săi posibilitatea de progres în nădejdea unui viitor mai fericit și în interesul general al culturii și civilizației universale.

Cine nu vrea să ne înțeleagă, cine ne provoacă și ne amenință, să ia asupra sa și răspunderea consecințelor.

Tratatele de pace ne asigură frontierele etnice între care vrem să trăim și să murim.

Cine vrea să le schimbe în paguba noastră, provoacă războiul.

Noi nu-l dorim, dar dacă ni se împune, nu ne vom feri să-l primim pentru apărarea integrității noastre teritoriale

Marele Ion C. Brătianu, după călătoria sa întreprinsă prin Ardeal în anii 1850—51 primind însărcinarea de trimis extraordinar al Principelui Cuza Vodă pe lângă Împăratul francez, la Genova a avut o întrevedere cu Cavour, eroul unității naționale Italiene. În această întrevedere bărbatul de Stat român a împărtășit punctul său de vedere, care era crezul tuturor bunilor patrioți români din același timp, în ce privește raporturile româno-maghiare și drepturile inalienabile ale Românilor asupra tuturor teritoriilor locuite de Români. Între altele a spus: „Noi nu ne-am putea niciodată înțelege cu Maghiarii în privința Transilvaniei, pe-

care cu nici un preț n'o putem ceda Ungariei. Românii de dincolo de Carpați vor să se unească cu noi: noi le-am făgăduit să-i ajutăm. A-i ceda Ungariei ar însemna o trădare. Dreptul istoric, invocat de Unguri, este ridicol“.

În numele P. N. L. de sub conducerea nepotului marelui român trimitem și noi acest mesagiu, și ținem, ca răsunetul de protest al acestei adunări naționale dela granița de vest a Țării, contra tentativei de mistificare a istoriei și a drepturilor poporului nostru, să ajungă la urechile tuturor aceloră, care încurajază asemenea uneltiri chiar cu riscul de a arunca din nou în măcel popoarele atât de încercate ale bătrânei Europa.

P. N. L.

advocat.

Protestul partidului poporului

În numele partidului poporului și al glorioșului soldat al neamului românesc, Mareșalul Averescu, îndrept glasul meu plin de protest contra celor veniți aici de pe pustele Asiei acum 1000 ani — cari se numesc Unguri.

Glasul sângelui, răsunetul conștiinței românești, iese din pieptul meu de oțel, hotărît să apăr cu voi împreună și să păstrăm pe vecie ceea ce am cucerit cu jertfa alor 800.000 eroi.

Această rasă asiatică și fără seamăn în lume, este o notă discordantă în mijlocul civilizației, care de nu-și încapă în pielea ei, apoi o ștergem după harta Europei pe veci.

Nu prin forță armelor am luat noi dela Unguri Ardealul, Crișana și Banatul, ci prin marele principiu al naționalității; deci, nu poate fi vorba de revizuire.

Noi, Românii, trăim azi în hotarele noastre naturale; am fost și suntem în casa noastră și în țara noastră, și în ea vom și muri. Văietările Ungurilor nu ne supără; stăm foarte liniștiți și cu multă răbdare, dar ferească-i Dumnezeu pe acești Unguri neastâmpărați să eșim noi Românii din răbdare căci nu va exista putere și comandă, care să oprească dorobanțul român de la un marș în Budapesta lor și care pe vecie va înfige mândrul nostru tricolor pe acoperișul palatului din dealul Szent Gellért. Dorobanțul român știe drumul spre Budapesta; nu l'a

uitat încă. Noi pace vrem, dar de-i arde Ungurului de Transilvania românească, să poftască s'o ia ; noi îi așteptăm la graniță; de piepturile noastre se vor lovi ca de niște stânci puternice.

Dictatorul Italiei, Musolini, uită că numai în casa lui poate să orânduiască, nu și în casa noastră ; zicem și noi la fel cum a zis el acum câțiva ani, când era amenințat de revizuirea fruntariilor lui, că înțelegem să mai cucerim teritorii noi, pe cari apoi să înfigem steagul nostru cel mândru ca semn de biruință și o nouă graniță a țării noastre ; niciodată însă, nu vom admite revizuirea în sensul, ca să ni se răpească un cât de mic petec de pământ din corpul scumpei noastre țări, ale cărei hotare sunt păzite de străjerii viteji ai neamului românesc cu viața și sângele lor.

„Murim mai bine în luptă cu gloria deplină

Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nostru pământ“.

Dr. I. Moldovan
advocat.

Protestul partidului național agrar

Filosofia neamului nostru, exprimată în toate producțiunile literaturii noastre române, ne spune răspicat că *toate lucrurile mari se fac cu jertfe mari...*

Meșterul Manole își jertfește tot ce are mai scump pe lume, ca să poată ridica Mănăstirea Argeșului, frumoasă cum n'a mai fost alta pe pământul țării românești.

Veacuri dearândul poporul românesc s'a străduit, fără încetare, să întroneze ordinea morală și dreptatea socială pe acest plaiuri, scurt : *să înfăptuiască România tuturor Românilor.*

Inercările lui Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Vasile Lupu, Horia, Cloșca și Crișan, Tudor Vladimirescu și Avram Iancu sunt cele mai categorice dovezi pentru realizarea acestui ideal.

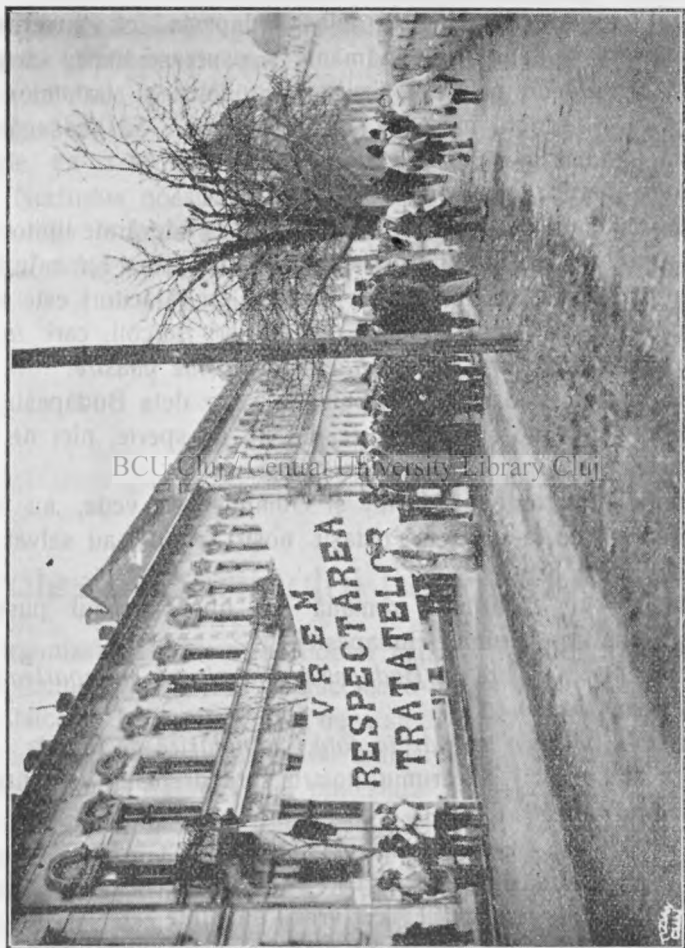
Iar România de astăzi s'a înălțat deasupra ruinelor, deasupra jertfelor atâtor generații de Români, care au murit nemângăiați în cursul atâtor veacuri triste, luptând pentru drepturile noastre batjocorite și pentru întregirea neamului.

Dar din toate asupririle și nenorocirile trecutului jugul cizmei ungurești a durut mai grozav!

Noi, Ardelenii, am suferit cea mai înspăimântătoare muce-nicie : „*de sânge, de lege și de clasă socială*”.

Granițele înfipte în încheieturile neamului românesc au fost o groaznică povară de pietre pe pieptul nostru, care ne-a oprit

Capul coloanei pe Alea Em. Gojdu.

respirația liberă și ne-a durut „ca niște piroane în carne”.

Totuși, răbdarea și bunătatea proverbială a poporului românesc a fost fără margini!

Dovada? E revoluția noastră din 1918, din Ardeal, care a fost, dupăcum o spune cu atâta dreptate domnul Octavian Goga, poetul pătimirii noastre : „blândă ca o zi de post și plină de iertare ca o liturghie românească”.

In ziua aceea sfântă de Unire a fost praznic și voe bună.

Ardealul, în loc să pedepsească, s'a rugat lui Dumnezeu; în loc să măture, cu viforul mâniei lui, pe asupritorii de ieri, Unguri și Jidani, a jucat hora unirii

Pe toți i-am iertat, și pe cei răi și pe cei necurați; pe toți, de orice neam și de orice lege

Și care este răsplata iertării noastre creștinești?

De 12 ani de zile Ungurii dela Budapesta, cu guvernânții lor aventurieri, se agită, se frământă și asurzesc lumea cu protestele și cererile lor pentru revizuirea granițelor și tratatelor de pace. Și care-i scopul meschin și nemărturisit? Să ne sugă din nou toată agoniseala și toată vloga vieții noastre.

Ei nu-s obișnuiți cu munca!

Au trăit sute de ani din truda noastră, ca adevărate lipitori...

Ei, romanticii anacronici, visează revanșa. Țara lor e în fierbere. Iar în fruntea acestei hoarde de cavaleri rătăcitori este amiralul Horthy și căpitanul Gömbös, aventurieri ridicoli, cari în loc să-și gospodărească țara lor, jinduiesc la moșiile noastre.

Insă toate-s zadarnice! Tribulațiile celor dela Budapesta, cu focul lor de cremene și amnar, pe noi nu ne sperie, nici ne tulbură liniștea.

Conții și baronii lui Horthy și Gömbös, se vede, au uitat bunele servicii ce le-au făcut ostașii noștri, când i-au salvat din mâinile lui Béla Kun!

Dar s'o știe că armata română n'a uitat drumul pustelor ungurești, cunoaște drumul Budapestei.

Iar o nouă intrare în Budapesta echivalează cu moartea Ungariei, pentru totdeauna!

Le spunem acest adevăr în față, cu hotărîre neclintită.

Și până atunci, în drumul nostru spre dreptate, vom urmări îndemnul lui Coșbuc:

„O luptă-i viața, deci te luptă

Cu dragoste de ea, cu dor“

„Trăiesc acei ce vreau să lupte.

Iar cei fricoși se plâng și mor“.

Și adaug sentința sângelui românesc, cum spunea Delavrancea: „Suntem una, un singur trup, revărsat de amândouău părțile munților. Carpații ne sunt șira spinării!“

Aceasta e o dogmă sfântă, ce nu se discută, ci se simte și se trăiește!

S'o înțeleagă deci toți și ai noștri, dela primar până la mi-

nistru, dela vlădică până la opincă, punând la locul lor pe toți străinii din țară și pe toți dușmanii din afară :

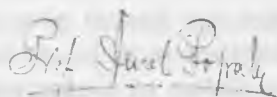
„Indrăgi-i-ar ciorile

Și spânzurătorile !“

Și acum, ca reprezentant al partidului național-agrar din Bihor, de sub președinția d-lui Octavian Goga, apostolul-profet al neamului, și în numele porporului românesc de pe aceste plaiuri, *protestez*, cu legitimă revoltă, contra oricăror tentative de a insulta tratatele de pace — inspirate de justiția divină — și *declar că orice jicnire s'ar mai aduce poporului nostru român, îndelung răbdător, mai harnic decât albina și mai înțelept decât șarpele, va fi amarnic răsbunată.*

Neclintita noastră voință națională este : „*Păstrarea neștirbită a hotarelor țării de azi, cu prețul oricăror jertfe*“

„*Înțelegeți neamuri și vă plecați, căci cu noi este Dumnezeu !*“

profesor la lic. Em. Gojdu
fost prefect.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Protestul partidului național democrat

Organizația Bihor a partidului naționalist democrat, de sub conducerea d-lui prof. Nicolae Iorga și-a ținut de a sa datorie să ia activă parte la aranjarea acestei mărețe adunări de protestare a tuturor Românilor din Bihor împotriva propagandei subversive pe care o face Budapesta pentru revizuirea granițelor actuale ale țării în folosul poporului maghiar. Prezența noastră aici se împunea din 2 motive și anume: 1) pentru că d-l

prof. Iorga chiar dela începutul activității sale publice a luptat fără preget prin scris, grai și fapte pentru realizarea idealului național și 2) pentru că partidul naționalist democrat totdeauna s'a aflat în fruntea mișcărilor ce aveau de scop progresul și binele acestui neam.

Domnilor! Orișice s'ar zice, revizuirea tratatelor, pentru care se zbat de atâta vreme latifundierii și politicianii din Budapesta, nu este decât o diversiune pentru a îndrepta privirile țaranului maghiar proletar și a muncitorului fără libertăți peste hotare, ca astfel ei să nu și dea seamă și să uite nedreptățile pe care acei politiciani și latifundiari le comit față de ei. Politicianii și latifundiarii unguri își dau bine seamă, că ultima lor oră a sunat și că trebuie să piardă privilegiile și foloasele pe cari le asigură lor un Stat feudal anacronic în aceasta Europă democratică, de aceea fac tot posibilul să prelungească această tristă agonie. Pentru a împiedeca realizarea Statului maghiar democrat, ei au recurs la stratagema revizuirii tratatelor. Țăranii unguri lipsiți de pământ și muncitorii lipsiți de libertăți, habar n'au de această revizuire, ei pretind însă o revizuire interioară a metodelor de guvernământ a politicianilor și a revizuirii concepțiilor sociale a grofilor și baronilor lor. Aceasta este adevărata stare de lucruri din Ungaria, astfel că actualii conducători ai Ungurilor precum și latifundiarii lor, în loc să arunce nisip în ochii naivilor, ar face mai bine să și dea seamă că stau pe un adevărat vulcan, care poate să pună în cumpănă însăși existența statului maghiar.

Astfel stând lucrurile, noi nu trebuie să ne alarmăm, căci nici un pericol nu ne poate aștepta din partea unui Stat, care nu vrea sau nu poate ține pas cu mersul vremii — de aceea răgușitului și papagalicescului strigăt de „nem, nem soha“ noi să-i răspundem liniștit și binevoitor cu versul lui Eminescu: „Nu învie morții, e'nzadar copile“ — și să ne vedem de treburi.

L. S. Galdan

medic

Protestul partidului țărănesc-lupist

Frați Români!

Manifestația antirevizionistă de azi nu este a nici unei grupări sau partid politic, ci este a națiunii române din Ardeal. Partidul Țărănesc Lupist atunci când e vorba de apărarea intereselor românești, își ridică protestul său într-o solidaritate patriotică, contra acelor care cer revizuirea granițelor și vreau iarăși robirea Ardealului.

România Mare cu mândrie declară în fața tuturor, că pot face domnii revizionişti ce vor voi la ei acasă, dar când este vorba de pământul nostru sfânt, peste acesta nu se poate trece.

Granițele României-Mari nu-s făcute pentru revizuire. Acestea le-a făurit sufletul acelora care au murit moarte de martir și sunt pecetluite cu sângele celor optsutemii morți pentru întregirea neamului.

Noi nu vom ceda nimic din pământul nostru sfânt și istoric, îl vom apăra întreg, așa cum Dumnezeu și strămoșii noștri ni l-au dat.

Aceasta credință, că pământul Ardealului este al nostru, a străbătut întreaga noastră istorie dearândul veacurilor și până la moartea celor optsutemii cari au murit pentru libertatea României. Conștiința colectivă a neamului românesc ne poruncește să aprindem veșnic candela iubirii și a recunoștinții pe mormintele eroilor neamului, se învățăm dela acești eroi a merge pe drumul sigur al biruinții. Să înțelegem că azi, când țara are nevoie de spiritul de jertfă curată al fiilor ei, să impune ca să păstrăm ceea ce cu sânge a fost câștigat.

Să știe Ungaria și toți aceia care au gânduri păgâne față de noi, că atâta vreme cât va fi o suflare românească în Ardeal, nici un dușman nu va trece granițele României.

Să știe Ungaria, că România încheată între hotarele ei firești pe baza tratatelor internaționale, rămâne pe veci una și nedespărțită, iar poporul român, reîntregit pe baza dreptății triumfătoare, după o mie de ani de impilare, va lupta hotărît și dârz, pe toate căile, pentru păstrarea păcii și apărarea drepturilor sale.

Astăzi, în numele impilării care a ținut prea lungă vreme, protestăm contra revizuirii granițelor și declarăm.

„Murim mai bine 'n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși, în vechiul nost pământ“.

N. Farcu

Protestul partidului conservator

Frați Români !

Partidul conservator, organizația Bihor, profită de această impozantă manifestare, contra revizuirii tratatelor, la această periferie a țării românești, ca o dovadă de desăvârșită și indistructibilă unitate națională.

Avertizăm, că se înșală grozav toți aceia care cred, că tratatele de pace dela Trianon, ar fi petece de hârtie pe care cel dintâi copil rău ar putea să le distrugă.

Aceste tratate de pace au absorbit râuri de sânge românesc, vărsat în luptele eroice ale atâtor generații, pentru afirmarea drepturilor noastre istorice, incontestabile asupra acestui pământ și de sângele celor 800 mii de frați, căzuți în acest războiu pentru întregirea neamului.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dreapta cauză câștigată de Neamul Românesc, întregit în actualele fruntarii, consfințite prin aceste tratate, *nu mai dăm dreptul nimănui să o discute.*

Nu este nici un exemplu în viața popoarelor, ca un popor să fi renunțat la teritorii locuite de neamul său *numai de dragul păcii.*

Să ia aminte vecinii noștri, cari agită revizuirea tratatelor, că Neamul Românesc cu deosebire, nici odată nu va servi un astfel de exemplu; dovadă trecutul său plin de războaie victorioase pentru apărarea gliei strămoșești.

Deci cei ce vor să se atingă de actualele granițe a Țării Românești, să știe că le vor găsi apărare cu ultima energie de acei cari

timp de 1000 de ani n'au învățat să fie robi,

timp de 1000 de ani nu și-au uitat limba și legea românească,

timp de 1000 de ani pe lângă toată vitregia sorții n'au uitat că sunt urmașii lui Traian și Decebal.

Valeriu Popa

Protestul Facultății de Drept

Onorată Adunare,

Ați văzut, în diferitele publicațiuni, că vecinii noștri Unguri, au început prin toate mijloacele, o campanie pentru revizuirea tratatelor.

Ași vrea să mă întreb împreună cu Domniile Voastre care este substratul acestei campanii?

Cred oare în mod sincer, autorii ei, că vor ajunge la un rezultat pozitiv?

Ei bine Domnilor, a atribui această convingere conducătorilor națiunii maghiare, ar însemna să facem o gravă eroare; fiindcă este exclus, ca în atâta amar de vreme, de când poporul ungar a trăit în atât de strânse legături cu Românii să nu cunoască de ce suntem capabili, atunci când drepturile noastre sunt atinse.

Este exclus ca Ungurii să nu cunoască tenacitatea poporului român, care dealungul secolelor a înfruntat toate vitregiile soartei, pentru realizarea unui ideal.

Este exclus ca Ungurii să nu aprecieze, în justa lui valoare, efortul pe care l-au făcut în ultimul războiu Românii de pretutindeni, numai și numai, pentru a se vedea cu toții o Țară și un Pământ.

Este exclus ca Ungurii să nu fi admirat în forul lor interior vitejia armatei române, care cu o aripă restabilește civilizația în lumea orientală, iar cu alta reîntronește ordinea la Budapesta.

Ei bine, Domnilor, sunt convins că Ungurii le cunosc toate acestea. Și atunci, pentru ce toată propaganda revizionistă? Pentru o rațiune, pe atât de mărunță, pe cât de condamnată. Pentru a se asigura menținerea unei minorități politice la locul de conducere, prin miragiul vechii Ungarii, aruncat maselor maghiare. Repet, este un procedeu condamnat; un procedeu condamnat din punctul de vedere maghiar. Este un procedeu condamnat pentru maghiarimea din Țara vecină, fiindcă prin astfel de mij-

loace se stânjenesc raporturile de bună vecinătate, atât de necesare în situația economică actuală.

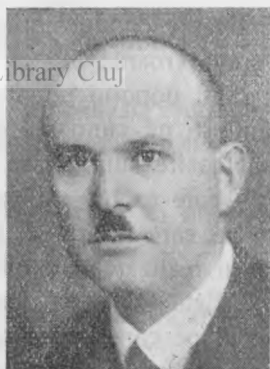
Este un rău serviciu ce se face Maghiarilor din România, menținându-i în iluzii deșarte, care ar putea să-i târască în greșeli ce ar ocaziona chemarea lor la ordine. De aceea, în numele Facultății Juridice, în numele unei Instituțiuni care propagă dreptul și achitarea, considerăm că diriguitorii unguri ar servi interesele justiției, păcii și ale civilizației, spunând însfârșit poporului maghiar purul adevăr: Ungaria veche a apus pentru totdeauna.

L. Tihomir-Sima

Decanul Facultății de Drept.

Protestul „Astreii”

Neastâmpărul vecinului rău, tulburător de pace și stricător de legi, a a stârnit un vânt de însuflețire care pe întregul întins al Bihariei, flutură plete cărunte, sbiciuește suflete și gânduri adormite, dar mai vârtos spulberă cenușa nepăsării de pe spuza dragostei de neam. Jeratecul s'aprinde, flăcări jucăușe tremură ca aripi de fluturi. Inimile se 'ncălzesc, și iată o mare de oameni, roți din căsuțele Bihariei, s'au adunat astăzi, la poarta de apus a țării să-și spună gândul și voința.

„Astra” se 'nchină acestei slăvite adunări naționale și grăește:

„Venit-ați să dovediți lumii prin ființa voastră că pământul Bihariei este românesc. Adunatu-va-ți să arătați că nu mașinile lăcuite ale conților maghiari, ci carul cu boi și căruța cu cai este trăsura Bihariei. Nu calpagul și dolmanul și cizmele cu piteni ale nemeșului, ci sumanul țesut cu mâna aspră de harnice și grăbite române, și căciula țuguiață este haina Bihariei. Nu hainele fără grumaz și mâneci făcute din mătăsuri scumpe și grele, ci spăcelele și iia înflorită și cojoacele lucrate cu măiestrie este haina femeii bihorene. Nu clarinetul asurzitor al Ungurilor, ci fluerul tân-

guitor cântă veselă și întristarea inimei bihorene. Și iarăși nu firea răzbunătoare și de sânge vărsătoare a unui neam semeț, adus de volbura istoriei, ci iertătoarea blândeță de mucenici a țaranului român este dospeala poporului bihorean. Dragostea de țarină și legătura nedesfăcută cu pământul și biserica, sunt însușirile poporului deaci și nu firea svânturată, fără credință și rădăcină a orașanului înstreinat. Troițele sculptate, bisericuțele svelte cu turnuri țuguiate, din cari se înalță binemirositorul fum de tămâie și rugăciuni șoptite cu smerenie, înfățișează sufletul Bihariei și nu semele pompoase de piatră, bronz și marmoră oglindesc credința bihoreanului. Numele străine scrise pe tablele magaziiilor din Oradea sunt sulemeneli ungurești care tăinuiesc fața asprită de vânt și trudă a Bihorului românesc.

Stăpânirea pe veci apusă a așezat cap străin pe trupul ro-

Di T. Neș protestează în numele „Astrei”.

mânesc al județului. Sângele însă, care a hrănit acest cap a fost românesc; bogățiile și scumpeturile ce s'au vărsat în pânțele fără saț al Orăzii au fost scoase de brațe românești din rărunchii munților.

Ș'atunci, când țarina, muncelile și dealurile sunt scormonite de truda românească, când văzduhul este urzit de cântecele noastre, când case românești și bisericuțe sfinte, smălțuiesc verdeața văilor și dealurilor, când sânge și carne de mucenici români s'a așezat ca o scumpă plămădeală în pământul Bihariei — întreb: „Cine este trufașul îndrăsneț care vrea să 'ntunece adevărul, orbitor ca soarele și să strige că Bihorul este unguresc“?

„Astra“, prin care satele românești au sorbit aer și graiu ro-

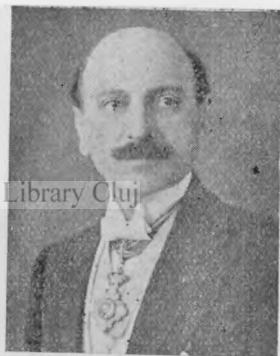
mânesc, vă chiamă să 'mplețiți dragostea voastră de neam în năpraznice fulgere, care să trăsnească înspre soare apune :“ „Vrem pacea, dar să știe cei ce vreau să treacă cu plugul peste răzorul țării noastre că de moarte năpraznică vor muri, încât nici apele isvoarelor dintre munții ce se bat în capete nu-i vor învia. Bihorul este și va rămâne românesc în vecii vecilor“.

Teodor Iles

președintele „Astrei“ Bihor
directorul lic. Em. Gojdu.

Protestul Ateneului Român

În procesul pe care Românii, dimpreună cu alte națiuni, l'au avut dealungul vremii cu Ungurii, războiul mondial a dat o hotărîre definitivă. Pecetea, pe care acest războiu a pus-o în istorie, este urmarea ineluctabilă a aplicării temeinice a principiului naționalității, adică fiecare neam de aceeași limbă, cu aceleași moravuri și tradiție și mai cu seamă cu același ideal, să fie strâns la un loc, în același stat, — cu o cârmuire unică.

Principiul a apărut de mult în istoria omenirii ; a apărut de mult, pentru că piedicele realizării, erau tot atâtea motive de injustiție omenească. Căci nedrept este, ca oameni de același neam să nu facă parte din același stat, să nu se simtă la ei acasă ; nedrept este ca ei să nu-și poată desvolta în toată libertatea limba lor, credințele lor, tradițiile lor, să nu-și poată crește copiii în conformitate cu rasa lor originală ; nedrept este să fie supuși veșnic la o supraveghere tutelară în aceasta dezvoltare și la o persecuție organizată din partea statului străin ; nedrept este să fie supuși la un index de inferioritate de drepturi cetățenești, sau siluiți la o asimilare în contra voinței și aspirațiilor lor.

Principiul naționalității a fost călcat din ziua când cel mai tare a învins cu forța pe cel mai slab ; el a fost călcat dealungul veacurilor războaielor barbare și cotropitoare, de când învingătorii aduceau în sclavie pe cei învinși, declarându-i iobagii lor ; de când

forța brutală a înfrânt și călcat în picioare justiția adânc omenescă, consacrandu-se astfel dealungul vremurilor barbariei, lozincă: forța primează dreptul.

Aceasta lozincă a fost, cu timpul așa de adânc înfiptă în spiritul omenesc, în cât chiar și mai eri, la izbucnirea marelui războiu, într'o epocă pretinsă de civilizație și de înaintată evoluție a concepțiilor politice, s'au găsit minți luminate, din nefericire pătrunse de un șovinism rău înțeles, care să susțină și să proclame aceasta lozincă, pentru ca astfel să se poată justifica toate ororile comise de provocatorii cataclismului, prin călcarea celor mai elementare regule de loialitate ale războiului.

Dar dacă așa de demult s'a călcat principiul naționalității prin forța brutală, tot așa de demult a apărut și reacțiunea în contra brutalității și a barbariei. Cei înviși și năpăstuiți au strigat neîncetat suferințele lor și au cerut dreptate dela cei care puteau să li-o dea. S'au găsit oameni care să înțeleagă aceasta nedreptate, oameni politici de toate neamurile, care și-au unit strigătul lor cu strigătul celor năpăstuiți și au formulat în scrieri acest adevăr omenesc: principiul naționalităților, adevăr social venit să asigure libertatea omenescă. Acest strigăt de dreptate s'a auzit de secole, și dacă a fost popor care să-și revendice dreptatea cu mai mult temei, apoi au fost Românii copleșiți de Unguri, acum aproape o mie de ani și supuși la toate vexațiunile ce un stăpân le poate aduce unui împilat.

Dar dreptatea nu s'a putut realiza prin pace, oprită fiind această realizare de spiritul de egemonie al statelor dominante, și în ultima analiză de lăcomia omenescă. Și de sigur, e foarte ușor de înțeles ca un stat să se despartă cu bunăvoie de teritorii, fie chiar ocupate de neamuri, altele, decât cel dominant. A trebuit un războiu care a zguduit în adâncime și pentru multă vreme, toată lumea ca să se facă acest lucru.

Dar dacă astfel stă lucrul, cum cred Ungurii că o să se poată despărți statul român de bunăvoie, de teritoriile românești alipite mai ieri Regatului, tocmai din motivul restabilirii unei dreptăți istorice strigate de secole?

Tactica iredentei ungare e străvezie, dar tot așa de absurdă ca și pretențiile ei. La început văicăreli, că Ungaria diminuată nu mai poate trăi în limitele actuale, că ea încetează de a mai fi un element de civilizație în Europa, și că trebuie să-și revină dacă se poate la vechile frontiere. Curios element de civilizație în Europa ar deveni Ungaria, dacă s'ar întrona din nou stăpână, cum se

știe că a fost, peste milioanele de Români pe care vrea să-i readucă în iobăgie. Mai târziu Ungaria a căutat alianțe puternice sub diferite titluri, pentru-ca să fie mai bine ascultați și eventual ajutați — și în tot acest timp, propaganda formidabilă, cu hărți etnice, statistice, informații, clădite și țesute cu neadevăruri la adresa poporului românesc. Ascultați pe ici pe colo, cu sacrificii bănești imense și cu o curtosie abilă și persistentă, după 15 ani au prins curaj. Azi, un prim-ministru, de pe tribune oficiale, propagă revizuirea tratatului dela Trianon, dar prin pace. În termeni mai simpli de înțeles, primul ministru ungar zice cam astfel: ceea ce știam bine că e al vostru și pe care noi l'am deținut cu forța o mie de ani, războiul mondial și națiunile mari ale lumii ne-au forțat să vă restituim; acum vi-l cerem de bunăvoie îndărăt, cu pace și în liniște. Cu ce fel de pace vor Ungurii să ne reia ceea ce e al nostru și ceea ce ei știu bine că nu e al lor, noi nu înțelegem. Dacă prin război s'a făcut o dreptate, ei pretind că prin pace să se facă o nedreptate și mai mare.

Ceea ce putem să sfătuim pe Unguri, în adevăratul sentiment al păcei, e să se astâmpere și să fie mai serioși.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Prof. la Facultatea de Drept;
preș. Ateneului Român, Oradea.

Protestul „Celor Trei Crișuri“

Reuniunea culturală „Cele Trei Crișuri“ ia cu cea mai mare însuflețire parte la această măreață manifestare a întregii suflări românești din Bihor, prilejuită de propaganda revizionistă a Budapestei.

Un argument predilect al revizionistilor budapeșteni este și acela, că Românii ar fi barbari; fără de nici o cultură, deci ei nu ar avea dreptul să stăpânească cele câteva sute de mii de un-

guri culți, ce au mai rămas între noi. Dacă cultura poporului nostru prezintă unele goluri, lucrul acesta se datorește vitregiei trecutului nostru și în special jugului nostru de o mie de ani sub

stăpânirea apăsătoare a poporului maghiar, care a cercat să înăbușe ori și ce mișcare culturală a noastră. Dar un popor care a dat culturii universale pe spătarul Milescu, pe Episcopul Movila, pe un Cantemir, pe un Eminescu, Hajdeu și Iorga, nu poate să fie un popor barbar și fără posibilități de a deveni cult. Dacă poporul românesc ar fi avut posibilitățile (necesare pentru a se cultiva), pe cari le au avut Maghiarii, acum noi am sta în privința culturii în fruntea popoarelor europene. În schimb vedem că așa zisa cul-

Vederea din Piața Unirii. Mulțimea e atentă la coloanele ce vin dinspre Salonta.

tură maghiară, cu toate mijloacele și libertățile de care s'a bucurat acest popor răsfățat, este produsul muncii celor mai buni fii ai naționalităților subjugate de el. În făurirea culturii maghiare noi Românii avem o largă parte de contribuție. Este de ajuns să amintim că introducătorul culturii apusene, la Unguri a fost Regele Matei Corvinul. Marele întemeietor de școli și un umanist Nicolae Oláh, mitropolitul primat de Strigoni, deasemeni a fost Român. Românii au fost și marele romancier baronul Eötvös, precum și „înțeleptul națiunii“, marele bărbat de Stat, Francisc Déak; Român

este și cel mai mare romancier ungar în viață, Szabo Dezso-Alias Milea.

Vedem deci că nici acest argument al Ungurilor nu stă în picioare, după cum nu stau nici celelalte. Revenirea stăpânirii ungurești în Ardeal și părțile ungurene ar însemna din nou întemnițarea sufletelor noastre și ea ar constitui o crimă față de tezaurul cel mai scump al nostru care este cultura noastră. Iată de ce ne am ținut de cea mai scumpă datorie a noastră să luăm parte la aranjarea acestei manifestații de protestare împotriva gândurilor revizioniste ungurești, care, dacă s'ar realiza, ar fi un adevărat sacrilegiu împotriva noastră și a întregii umanități.

Colonel G. Bacalogh.

Protestul „Universității Libere: Em. Gojdu“

Motto: „Pământul nostru-i sfânt și scump, căci el ne-e leagăn și mormânt.“

BCU Cluj / Central University Cluj

G. Coșbuc.

Avem convingerea că cei ce doresc revizuirea tratatelor de pace fie și „pe cale pașnică“ nu cunosc trecutul nostru.

Ungurii au uitat de Posada, unde voevodul Basarab distrusese falnica armată a lui Carol Robert; au uitat de dezastrul armatei negre dela Baia lui Ștefan cel Mare; ei nu-și mai amintesc nici de Șelimber nici de Goroslău pe unde Mihai Viteazul „întemeietorul de oaste“ a câștigat cele mai frumoase victorii.

Dar cele două biruințe — 1603 și 1611 — obținute de Radu Șerban lângă Brașov le-au uitat?

Noi Românii nu le-am uitat, ci ne mândrim cu ele. Au mai fost și altele...

Curajul și bărbăția lui Horia, Cloșca și Crișan au oțelit națiunea întreagă pentru o luptă dreptă. Dârzenia și naționalismul înflăcărat al Iancului, „nobilul tribun“, a știut să organizeze rezi-

stența Românilor din Ardeal în așa fel încât toate încercările Ungurilor au rămas zadarnice. Geniul militar al Iancului a transformat Munții Apuseni într-o zonă inexpugnabilă.

Oare în războiul mondial nu „România trădată și părăsită“ le-a opus Ungurilor și aliaților ei Nămolosa, Mărăști, Mărășești, Varnița și Cireșoaia?

Mai ales, să nu uite Ungurii, că toate faptele de arme amintite aci, au fost purtate și câștigate numai de o parte a neamului nostru frânt în mai multe părți. Abia făcusem unirea cea mare, ne-am și simțit în stare, spre surprinderea și împotriva Europei, să stărpim cuibul de bolșevici din Ungaria, punând stăpânire pe capitala ei, care n'a mai fost ocupată decât de Soliman cel Mare, atunci când Turcii se găseau în culmea puterii lor militare. În baza trecutului nostru atât de glorios, a numărului covârșitor de de Români care locuiesc aceste meleaguri, declarăm în numele Universității Libere Emanuil Gojdu că acum, când aproape toți frații suntem sub o singură stăpânire, nu avem pământ de cedat altora și nici frați pentru „iobăgie“. Hotarele țării le vom apăra și cu „dinții“.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Hilaghi

Prof. la lic. Em. Gojdu.

Protestul Reuniunii Femeilor Române din Oradea

Datoria fiecărui om, care ține la demnitatea sa este de a-și apăra onoarea, iar datoria fiecărui popor, care se respectă, este de a-și apăra țara. Acum, când în vecinătatea noastră, în Ungaria, spiritele sunt agitate de un vis himeric și poporul maghiar tinde spre schimbarea granițelor stabilite prin tratatul de pace dela Trianon, nici noi, femeile române, nu putem rămâne nepăsătoare față de mișcarea care s'a început în țara

noastră și care are de scop să convingă pe poporul maghiar, că este în interesul lui propriu de a sista orice propagandă revizionistă.

Venim deci și noi, femeile, să facem dovadă înaintea lumii, că nu mai admitem nici un fel de dominațiune străină și că dorim să trăim și să murim pe acest pământ, udat de sângele moșilor și strămoșilor noștri. Din pământul sfânt al țării noastre nici când nu vom da un petec, câtă vreme în această țară va trăi un suflet de român.

În numele Reuniunii Femeilor Române din Oradea și împrejurimi, protestez contra revizionismului maghiar și fac atent pe îndrăznețul premier dela Budapesta, că ar fi mai consult să-și revizuiască programul său de guvernământ și din acela să omită punctul referitor la revizuirea tratatului de pace și să-l înlocuiască cu altul mai util pentru poporul său. Inchinând steagul alb al păcii peste granițele noastre, totodată avertizăm pe vecinul dela Vest, că România are nu numai lei — ci ea are și leoaice.

Trăiască România Mare! Trăiască Majestatea Sa Regele Carol al II-lea.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Prezidenta R. F. R. Oradea.

Protestul Reuniunii Femeilor Române din Beiuș

Reuniunea Femeilor Române din Beiuș, ține să asocieze glasul ei cu acela al tuturor Românilor din Bihor, care azi aici în capitala marelui județ dela granița de vest într'un gând și o simțire protestează împotriva uneltirilor și svârcolirilor, patologice chiar, ale Ungurilor, prin care aceștia urmăresc schimbarea tratatelor de pace și prin aceasta atentează la integritatea pământului românesc și la ordinea și liniștea Europei.

Noi, Românii, vrem pace și respectăm granițele teritoriilor pe

care congresul dela Paris în temeiul dreptului istoric le-a fixat pentru fiecare popor. Stăpâniți de acest spirit, ținem să muncim în aceste grele vremi de acum cu puteri îndoite pentru reconstruirea internă a patriei noastre și pentru pacea, progresul și prosperarea omenirii.

Care este însă situația? Vecinii noștri au căutat cu lumina-rea pricini de războiu. S'au bătut și au fost bătuți. Au fost bătuți de istoria lor și au fost bătuți de istoria și dreptatea celora pe cari i-au stăpânit o mie de ani, în chipul cel mai barbar și neomenos.

Procesul s'a încheiat. Sunt nemulțumiți Dumnealor — pe semne — nu le place și nu le vine la socoteală să-și reamintească planurile, vorbele mari și amenințătoare, lozincele detestate cu care Ungurii de azi și patronii lor au destăinuit războiul mondial. Neamintind insultele cu abjecte asperități la adresa Sârbiei, României și Italiei, tin să relev într'altele acel salut cordial „Gott strafe England“ cu care blânzii admiratori de azi ai Albionului și a Italiei s'au salutat ani dearândul dela elevii din școalele primare până la membrii consiliului de miniștri.

Un lucru să știe atât Ungurii, cât și lumea civilizată: minciunile, bârfelile în care ne fac chiar canibali și așa ne prezintă în fața lumii, nu ne vor abate dela înalta noastră misiune istorică în Orientul Europei; dar nici nu le vom tolera mai departe.

Noi n'am cerut și n'am primit dela istorie decât ceea ce a fost, este și va fi al nostru. Și tot ce ni s'a dat, am plătit cu jertfe fără potrivă în istoria războiului nostru.

De zece ani de zile paharul se prea umple. Suveranitatea României întregite e garantată nu numai de tratatele de pace, sancționate și consfințite de întreaga lume civilizată, dar în prima linie această suveranitate e garantată și apărată de brațele noastre.

Și să ia aminte neodihniții noștri vecini, că în ceasul socotelilor :

„Vii vor fi și morții în morminte“.

Elina de B. Pavel

Secretara Reuniunii Femeilor
Române din Beiuș.

Protestul Asociației culturale religioase „Oastea Domnului”

Asociația culturală-religioasă „Oastea Domnului” reprezentând cugetul și simțirea celor 300.000 de Români ortodocși din Oradea și județul Bihor, Sălaj și Satumare, în numele dreptății divine, pentru care a intrat în luptă cu devotament nebiruit, respinge încercarea ne-bună a Ungurilor de a strica pacea dela Trianon, semnată de ei și de noi la porunca Mântuitorului Isus Hristos și în urma unui sfânt războiu „prin care ne-am răscumpărat cu scumpul sânge al sute-

lor de mii de martiri și eroi religioși și naționali, libertatea bisericeii și a națiunii de sub jugul nefericitei Monarhii Austro-ungare.

Le spunem respectat vecinilor Unguri : Cu toată încreștinarea de formă, ce ați făcut-o sub Ștefan cel Sfânt, primul vostru rege, voi tot păgâni ați rămas cu sufletul și inima voastră. Săvârșita-ți în cursul veacurilor, nenumărate și grele păcate. Cel mai strigător la cer al vostru păcat a fost, că ați călcat testamentul lăsat vouă cu gură de moarte de sfântul vostru rege, prin care erați obligați în fața lui Dumnezeu să iubiți toate neamurile care locuiau pe același pământ cu voi și să le respectați limba și credința lor religioasă. Dar în locul iubirii creștinești, conducătorii voștri au pus ură și vrăjmășie față de acele neamuri pe cari le-au prigonit mai grozav, decât împărații păgâni pe creștinii primelor veacuri. În timpul marelui război, ați tolerat acte de o nemaipomenită barbarie. Mii de Români ai Transilvaniei au fost fără nici o vină dovedită schingiuiți, înțemnițați și uciși din ordinul contelui Ștefan Tisza, primul ministru al vostru. Acesta — ca să înșele opinia publică și în special pe Kaizerul Vilhem al II-lea — a înscenat în toamna anului 1915 cu ajutorul agenților provocatori, monstruosul proces de spionaj, căruia i-au căzut jertfă un număr însemnat de intelectuali români din Ardeal. În ziua de 5 Martie 1917 fură con-

damnați la moarte prin ștrang 9 fruntași români absolut nevinovați. Abia într-un târziu, la 25 Octombrie 1918, când prin intervenția monseniorului Seippel se demască groaznică crimă a justiției maghiare și nevinovăția celor condamnați la moarte, după o suferință de trei ani în temnițele ungurești, victimele au fost eliberate. A doua zi după ieșirea lor din temnițele ungurești, ursitorul sentinței criminale a curții marțiale din Cluj, primul ministru Tisza a fost lovit de pedeapsa lui Dumnezeu. A căzut singur în groapa pe care o săpase Românilor nevinovați.

Firea păgână a seminței Arpadiene s'a manifestat din nou în mod fioros prin revoluția comunistă a lui Bela Kun din anul

Dr. N. Zigre deschide adunarea.

1919. Scopul revoluției fusese exterminarea bisericii și a civilizației creștine. Și, dacă această revoluție n'ar fi fost la timp suprimată de noi, Românii, prin lupte crâncene, prin captarea armatelor lui Kun și prin ocuparea capitalei voastre, desigur n'ar mai fi rămas în țara ungurească o singură biserică creștină.

Acest păcat monstruos al vostru v'a disqualificat pentru eternitate în fața lumii creștine și civilizate. Păcatul a trebuit însă să fie cumplit pedepsit de providința divină. Iar pedeapsa a fost tratatul dela Trianon.

Acum din nou încercați să vă ridicați păcătosul vostru glas? Din nou căutați prin fraude, minciuni și calomnii la adresă noastră, să ne ponegriți în fața lumii pe noi, cari v'am salvat din ghiarele Satanei. S'au vreți să provocați cu noi o nouă răfuială sângeroasă? Și credeți că spre scopul acesta blăstămat veți avea sprijinul Romei, al fraților noștrii Italienii?

Amar vă înșelați. Uneltirile voastre vor fi demascate și maica noastră, Roma cea bătrână și eternă, nu se va lăsa cumpărată de voi cu bani falsificați pentru păcătoasele voastre planuri păgâne. Zizania între frați nu va isbuti. Căci sângele apă nu se face.

Treziți vă deci, vecinilor Unguri; emancipați-vă de sub conducătorii voștri nebuni! Înceștinați vă cu inima și cu sufletul și supuneți-vă voinții lui Dumnezeu, care ne-a dat și nouă și vouă pacea Trianonului. Aveți milă barem de frații voștrii din Ardeal, cu care dela încheierea păcii trăim în cea mai bună armonie, și care vă osândesc mai aspru chiar decât noi pentru păgâneștile voastre fapte. Noi voim să vă fim prieteni, iar nu dușmani.

Iar, dacă veți scoate din nou sabia asupra noastră, care, reprezentăm în lumea aceasta pe Dumnezeu, atunci de sabie veți muri, cum ați mai pățit de atâtea ori dela noi

Inchinându-ne memoriei tuturor celor care au luptat, suferit și și-au dat viața pentru întregirea neamului, să zicem toți:

„Trăiască Regele!”

„Trăiască România întregită, una și în veci nedespărțită!”

Sonyiliv Dan

Preș. „Oastei Domnului”.

Protestul Asociației Generale a Românilor Uniți

A. G. R. U.-l ține să-și spună cuvântul, care la nevoie va deveni faptă când e vorba de apărarea ogorului, pe care părinții și frații noștri l-au îngrășat și udat cu sângele și lacrimile impilării lor multiseculare.

Au trecut numai patrusprezece ani, de când în 1 Decembrie 1918 am încheiat, în mare parte cu deficit, socotelile unor nedreptăți de veacuri; 14 ani, de când putem respira liber aerul care era, de drept, al nostru, din nă-

care; 14 ani, de când suntem, în pace, stăpâni în casa noastră; și azi din nou vociferările urii zângane cu glas de arme pe sub ferestrele casei noastre. Glasuri pornite din căpățini care confundă liniștea păcii și a toleranței noastre, socotind-o lașitate; care cred că dacă am iertat chinurile lui Horia, mușcatul buzelor lui Cloșca și funia lui Crișan, dacă am iertat sângele și lacrimile atâtor generații de mucenici rălăciți pe câmpul de martirologii străine de ființa și țința noastră; dacă am iertat creștinește, în ziua Paștelor noastre, grelele păcate ale tuturor „greșiților noștri” — cred că le-am și uitat!

Dar cine ne vrea iar ogorul nostru? Cine vrea să puie stăpânire din nou pe sufletele noastre?

Cine? Ungurii, vecinii noștri dela apus, impilătorii noștri de alaltăieri, cărora noi le-am făcut ieri marele bine: de a-i scăpa de bolșevism. Un popor avizat la ajutorul nostru, un popor care s'a menținut pe pozițiile lui de glorie, în trecut, cu prețul trudei și al sângelui nostru.

Un popor care și-a transplatat călare ființa de neam din Asia în Europa și care descălecând, n'a înțeles să umble pe jos, *ca să ajungă departe*, ca toate popoarele lumii, ci a continuat să călărească pe gâtul popoarelor subjugate, crezând și încercând, ca

o mână de oameni, care se numără vre-o 5 milioane, pot să domineze *19 milioane de suflete*. Această tendință și credință nebună, acest orgoliu nesăbuit, acest vis al ideii de stat unitar ungar le-a fost de altfel și pacostea, aceasta le-a săpat groapa statului lor milenar.

Căci în loc să se desvolte, să-și cultive elementele poporului său de origine turanică, dând în concertul popoarelor lumii *specificul turanic* — a vrut să înghită, în stomacul lor național, toate națiunile Ungariei de ieri; cum vru broasca să înghită boul. — pentru aceea crăpă ca și dânsa.

Dar a vrut să înghită — deci *a fost nevoită să maghiarizeze*, crezând că acesta este mijloc *bun pentru a exploata*. Dar maghiarizarea nu se făcea pe gratis; cei care își vindeau națiunea lor, afirmând mincinos că sunt Unguri, trebuiau plătiți. Plata a fost grozavă din punct de vedere maghiar. Aceste elemente streine de sânge și *care au rămas străine și de sentiment*, ca să fie ademenite, *a trebuit să fie așezate în posturi de conducere*. Un șvab, rutean sau evreu maghiarizat era mai puternic în Ungaria veche decât un ministru de sângele lor, și este și azi mai cotate și acolo și aici decât ~~toți Ungurii~~ *unui întregi județ*. Cum e Bihorul de ex. Astfel încetul cu încetul, în cursul veacurilor, aceste elemente de aventură au pus stăpânire pe destinele acestui neam, îndepărtând de acolo pe fii sângelui maghiar. Așa că toată Ungaria veche și cea de azi, dar chiar poporul din părțile nealipite, e condus de conducători străini de sângele maghiar.

Aceștia părăsindu-și națiunea băstinașe, slovacă, ruteană evreească, etc., și însușind o *limbă nouă*, pe cea maghiară n'aveau numai de câștigat și au cules toată smântâna trudei unui popor, de altfel de treabă, ca toate popoarele năcăjite ale lumii.

Dar le-a dat în schimb, veți zice voi, se laudă ei: *sentimentul unguresc*.

O mare minciună, o mare înșelăciune, sau autoînșelăciune când ei cred, căci acești mercenari, ce-și răpesc însuși prețul trădării lor, — *nu simțesc, nu pot să simtă ungurește*. Căci același sentiment se poate exprima în 10 limbi, *dar limba nouă însușită nu schimbă sentimentul* care a rămas al evreilor maghiarizați cel evreesc, al șvabilor cel șvăbesc, etc.

Pentru aceea e atât de ușor pentru acești aventurieri, — ce-i doare pe ei de durerea unui popor strein de sângele și simțirea lor, — li-e ușor să le sbicuiască dorul de mai bine al nenorociților de Unguri cu mirajul unei Ungarii, ce ar putea să reinvie,

în vechile hotare; astfel crezând că ar putea dovedi, înșiși nu cred: adică, că ar fi Unguri și că ei vor câștiga, pentru folosul lor, din nou prada bogată a vechii Ungarii. De aci acțiunea revizionizmului.

Pentru aceea au putut închina acești năimiți ai turmei maghiare țara și poporul lordului Rothermere, pentru tirajul foilor sale, și pentru — *lordul singur mai știe, pentru ce!*

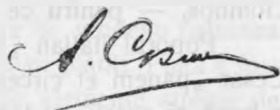
Iar când n'au mai avut ce să-i mai dea, coroana țării nu i-o puteau da, și acesta i-a părăsit, ca Sf. Pavel pe Valachi — au făcut aceiași ofertă lui Mussolini; iar Mussolini, om cu mare dragoste față de poporul său, și de înțelepciunea excepțională pentru vremile în cari trăim, mai ales în raport cu cumințenia lui Gömbös, — pentru ce n'ar fi primit oferta.

Poporul italian „cere dela Mussolini — ca și cel roman dela Cesar „panem et circenses“. Iară pâinea truditului popor maghiar e bună și acești codoști nu cer dela Mussolini altă plată decât jocuri de artificii. Atât le dă Mussolini și nimic mai mult. Căci politica italiană e bine stabilită de veacuri: nu s'a schimbat, căci nu se poate schimba. Se îndrăgostesc cu Nemții, Austriacii și Ungurii pe *vreme de pace* — ca să se bată alături de Francezi, Sârbi și Români, — împotriva lor, *pe vremea când cuvântul devine trup*. Căci, ori cât ar prețui în fața lui Mussolini cele câteva milioane de iscălituri revizioniste, oferite lui, ori cât hârtia lor ar putea servi de multe lucruri, — dar nu poate servi de apărare împotriva nici unei baionete iugoslave sau franceze. Aceasta este adevărata față a revizionismului: *avalanșă de vorbe din arsenalul celor ce n'au fapte, fiindcă n'au sânge, nici sentiment unguresc*. Vorbe mari, umflate, ca să narcotizeze prin ele nenorocitul popor, ce-l năimesc ca să-i creadă păstori și să-i sufere la conducere.

La fapte nu vor trece, căci nu vor putea trece. Năimitul e laș, nu-și dă viața pentru turmă. Dar nici nu mai au pe Români, Croați și Slovaci, cu sângele cărora să încerce a reînvia legenda marilor izbânde maghiare ale vremilor trecute. Iar Rothermere e departe și nu e Anglia; chiar Anglia de ar fi, tot așa de departe rămâne; pe când *faptele lui Mussolini sunt ale noastre* prin legături de sânge, iar mai ales prin cumințenia lui, care este romană. *Vorbele lui să fie ale lor și să le fie de bine*. Veni-va vremea și aproape este, când se vor convinge de aceasta și Ungurii și se vor cuminți. Noi îi rugăm chiar pe bună pace, să se cumințească, mai ales rugăm poporul maghiar, căci pe năimiții stăpâni înzadar i-am ruga, căci ei, neputând simți ungurește, n'au puțința să simtă

nici omeneste. Ii rugăm ca în loc să se gândească a ne robi pe noi, să se desrobească pe sine, și să ajungă — ultimii din neamurile Europei, -- să fie conduși de fii sângelui lor. Să se cumințească să nu-i cumințim noi, ceeace ar fi un greu pentru noi, dar un rău, un mare rău poate ultimul rău pentru ei.

Nu, nu, niciodată! Nedreptatea de veacuri nu se va mai repeta. Stăpâni pe aceste plaiuri ale noastre, ei nu vor mai fi. Plugul lor în ogorul nostru nu se va mai împlânta. Ei grâul trudei noastre nu-l vor mai înânca, căci dacă ar încerca să o facă vor simți că *noi suntem aici și vor vedea* ca cei dela Augsburg, de va fi cine să vadă, — *că tot noi vom rămânea aici, pentru vecii vecilor.*

Prof. Ia lic. Em. Gojdu.

Protestul Asociației clerului ort. rom. „Andrei Șaguna“, secția Oradea

Ca în toate vremurile hotărîtoare, în viața poporului român slujitorii altarelor sfinte ale Bisericii strămoșești, urmașii martirilor iubirii de neam și lege, ascultând glasul de chemare al neamului, vin azi să-și strige în lumea largă, alătura de toată suflarea românească de pe largul întins al Țării, revolta sufletească împotriva uneltirilor asupritorilor de ieri care vor să desființeze granițele statornicite pe veci de dreptatea lui Dumnezeu și sfințite cu sângele atâtor eroi ai unității naționale; vin preoții ortodoxiei naționale să facă mărturie și legământ sfânt în fața Dumnezeului părinților noștri, că vor sta, în toată vremea, straje neclintită la hotarele pământului în care odihnesc osemintele strămoșilor și ori cine în ori ce vreme va îndrăzni să despice o brazdă din moștenirea din străbuni, îi va găsi iarăși „preoți cu crucea'n frunte“ în fruntea norodului ce își apără moșia.

Cu credință în purtarea de grijă a lui Dumnezeu și cu încredere în virtuțile neamului, preoții altarelor legii strămoșești vă strigă tuturor: Sus să avem inimile! pentru că cu noi este Dumnezeu și dreptatea Lui cea sfântă.

Să strigăm toți într'un glas și într'o simțire :

Trăiască Majestatea Sa Regele Carol al II-lea, simbolul unității naționale !

Trăiască România tuturor Românilor pe veci unită, neîmpărțită și nedespărțită !

Dr. Ștefan Munteanu

Păr. iconom stavrofor.

Protestul Asoc. profesorilor secundari din Oradea

În primul an al marelui războiu mondial, imediat după victoria franceză de pe Marne, cancelarul german, care cu câteva săptămâni mai înainte a declarat de „petec de hârtie” tratatul de garantare al neutralității belgiene, a simțit nevoia să facă o nouă declarație, că : „Germania va ieși învingătoare din luptă, căci profesorii și învățătorii germani și-au făcut datoria lor pe deplin”.

El s'a gândit la profesorii germani de după 1871, care n'au uitat pentru nici o clipă cuvintele lui Bismarck : „Necesitatea nu cunoaște lege ; puterea îți dă dreptul de a stăpâni până la nimicire pe cei slabi”.

Acești profesori au pregătit războiul mondial, umplând sufletele copiilor cu ură, cu dispreț contra tuturor popoarelor, care au avut curaj să și ridice glasul împotriva mijloacelor brutale, barbare, dictate de teoria „puterii”.

Ungurii, imitatorii servili ai Germanilor înainte de războiu, i-au imitat, făcând excese cu atât mai mari și mai feroce cu cât mai mult simțiau că ceasul socoteli'or cu minoritățile subjugate, trebuia să sosească în scurt timp.

Armata profesorilor maghiari, a fost pusă pe picior de războiu. Acest războiu contra sufletelor tinere ale școlarilor de altă origine etnică decât cea maghiară, a fost dus sistematic, cu intoleranță și tenacitate, cu brutalitate și violență și cu persecuțiuni

dictate de furia fără de margini a șovinismului maghiar, a cărei intensitate numai din cuvintele următoare ale contelui Tisza se poate desprinde în întregime : „Sârbia trebuie distrusă, prin aceasta România va fi intimidată, iar noi Ungurii vom avea 20 de ani pace, timp suficient ca Ungaria să devină maghiară !”

Cei 20 de ani pentru a încerca această nouă crimă monstruoasă contra minorităților n’au sosit și nici nu vor sosi niciodată !

Legile școlare făcute de către miniștri Trefort, Bánffy, Apponyi, pentru desnaționalizarea minorităților, începând în grădinile de copii, până la universități, sunt dovezi nepieritoare de brutalitățile Maghiarilor.

Noi am crezut că sfârșitul războiului va trezi pe vecinii noștri dela apus, am crezut că s’au convins că au făcut crime, păcate în trecut, ce nu se mai pot repeta în viitor ! Ne-am înșelat !

Aceeași ură, aceleași înjurii la adresa noastră, același dispreț, numai forma s’a schimbat !

Puterea dată de administrația unui stat locuit de 8 milioane Unguri și 12 milioane minorități a dispărut, injuriile, calomniile la adresa noastră, mijloacele de înșinuări josnice s’au înmulțit însă !

Și noi cu ce am răspuns ?

Numai în acest oraș, în Oradea, le-am lăsat și am înființat mai multe școli secundare minoritare decât câte școli secundare românești au fost pe întreg teritoriul Ardealului sub robia maghiară !

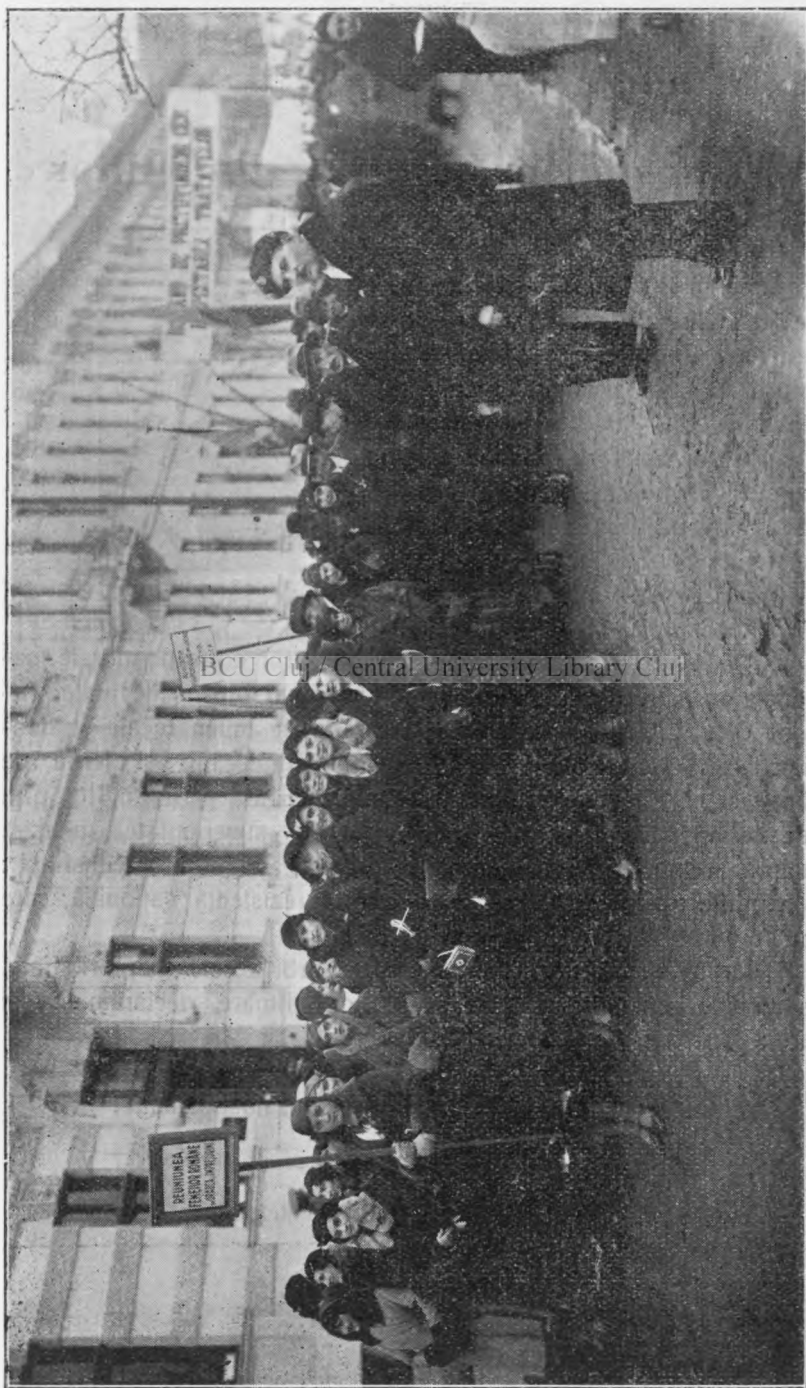
Am propagat și propagăm pacea și bună înțelegerea între popoare !

Paharul este însă prea plin ! Nu mai putem tolera mai departe cu brațe încrucișate și cu cuvinte blânde pe buze injuriile, minciunile ticăloase, răspândite de vecinii noștri din apus. Nu mai putem asista nemișcați la tentativa unei noi crime contra libertății și păcii noastre ! Vom ști să găsim mijloace eficace de retorsiune contra celor care tulbură liniștea Europei centrale, și se stingem pentru totdeauna nebunia revizionismului maghiar !

Iar vouă, profesorilor din Ungaria, noi profesorii români, Vă spunem, să nu mai agitați contra tratatelor de pace, să nu vă mai folosiți de mijloace nedemne de profesiunea noastră; potoliți-vă ura, împăcați-vă cu soarta care a judecat drept între noi și voi, căci noi din pământul României nici loc pentru morminte nu vă dăm, ci dacă ne siliți, vă creem un cimitir între Dunăre și Tisa !

S. Pogon

Profesor
la lic. Em. Gojdu.

Reuniunea Femeilor Române din Oradea. D-na Veturia Candrea (x) prezidenta Reuniunii.

Protestul învățătorilor din Bihor

Frați Români !

Precum învățătorii voștri de înainte de războiu, au știut să pregătească sufletele pentru ziua cea mare a Unirii tuturor Românilor între hotarele firești ale neamului, dând jertfa cuvenită și în marele războiu, cu atât mai mult azi, în țară liberă, luminătorii neamului, și îndeosebi cei dela granița de vest, nici un moment nu vor înceta de a întări, pe acest front, zidul de graniț al conștiinței și al demnității naționale.

Nădejdea neamului, puii de lei, a căror educație morală, națională și patriotică ni este încredințată mai presus de toate, cunosc drepturile noastre istorice și suferințele milenare ale strămoșilor noștri pentru acest sfânt pământ. Cunoșcând și jertfa de sânge și sacrificarea celor 800 000 de vieți ale părinților lor, prin ce s'a înscris în istoria lumii civilizate suveranitatea noastră asupra acestui pământ, ceea ce tratatul dela Trianon a consfințit : generațiile tinere, dovedesc o puternică rezistență națională, care nu se teme nici de viitor, nici de dușmani.

Iar în fața încercărilor de a ni se știrbi aceste drepturi sfinte, în numele generațiilor de azi și a celor viitoare, declarăm sus și tare :

„Murim mai bine în luptă cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost pământ !”

J. Marbutanu,

Președintele asoc. învăț. din Bihor.

Protestul Meseriaşilor Români

Asociaţia meseriaşilor şi muncitorilor industriali români din Oradea a hotărât cu unanimitate însoţită, să-şi ridice glasul de protest contra aceluia, care încearcă să desfacă unitatea noastră naţională etnică şi geografică, câştigată prin jertfa de sânge a celor 800.000 de Români căzuţi pe câmpul de onoare pentru întregirea Neamului.

Meseriaşul român în ce chip doreşte pacea dintre popoare, — vrând să muncească neconturbat pentru consolidarea Ţării sale, — tot în aşa măsură vrea să fie sentinela trează, soldatul neînfricoşat şi iertarea Neamului şi întru apărarea chiar şi al celui mai mic petec de pământ, care face parte din România recunoscută prin tratatul de pace dela Trianon.

Crescuţi în credinţa şi sentimentele străbune româneşti, pătrunşi de iubirea neţărmurită către Neam, Ţară şi Rege, strigăm dimpreună cu toată suflarea românească :

Trăiască România Mare, pe veci unită şi nedespărţită !

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'J. I. Ionescu', written in a cursive style.

Preşedintele Asoc. Meseriaşilor Români.

Protesul funcționarilor judecătorești

Asociațiunea Funcționarilor Judecătorești, din întreaga circumscripție a Curții de Apel Oradea, luând cunoștință de nerușinata propagandă dusă de Unguri pentru revizuirea tratatului dela Trianon, protestează cu ultima energie contra ori cărei încercări de revizuire.

Neamul Românesc, după veacuri de amare suferinți, ingenunchieri și sacrificii, — care însă grație puterii extraordinare de viață a Românului, n'au putut să-i suprimă ființa, — a împlinit idealul unirii fiilor săi într'un singur stat, pe baza temeiului istoric și a dreptului de autodeterminare al popoarelor.

Temeiul istoric cuprinde continuitatea elementului românesc, trecutul care ne leagă de glia acestei țări, și el rămâne o realitate ce nu se va putea șterge din istorie ori cât de nesecat ar fi arsenalul argumentelor false, pe cari Ungurii le învoacă.

Dreptul nostru de autodeterminare s'a împus ca o consecință inevitabil necesară, a tendinței de desnaționalizare și suprimare, urmărită de dominația maghiară.

Istoria ne este martoră că Ungurii ne-au persecutat, exploatat, ne-a restrâns libertățile, ne-a răpit drepturile naturale ale omului, reducându-ne la o stare apropiată de sclăvie, or astfel s'au înfierat pentru totdeauna ca nedemni și incapabili de a stăpâni asupra altor popoare.

Alipirea provinciilor românești cu Patria Mamă, nu este rezultată a vre-unei fapte de războiu, a forței, ci recunoașterea de către umanitate a dreptății noastre, pentru care au suferit martiraj, atâția Români, iar în războiu au murit 800.000.

Deci, să audă Ungurii și toți mercenarii lor :

Nu cedăm nimic ! Vom apăra pământul strămoșesc de ori-ce încălcare streină, până la ultima suflare, murim cu toții, dar... nu cedăm... Jurăm...

Lucian D. G. G. G.

Protestul asociației pensionarilor civili din Oradea

Asociația pensionarilor civili, alcătuită din elementele valoroase, care au contribuit cu toată priceperea, cu tot devotamentul, și cu eforturile lor adesea supraomenești, la înfăptuirea pe toate terenele vieții de Stat românești în Transilvania desrobită acum 14 ani, — își ridică cu tărie și seriozitate glasul ei de protestare, împotriva mișeleștilor uneltiri revizioniste și tulburătoare de pace.

Progresele uimitoare realizate în acești 14 ani de libertate națională, din partea poporului român, în această provincie românească, apoi atitudinea loială și cavalerescă avută de națiunea română dominantă față de locuitorii minoritari ai provinciei, în această primă epocă de stăpânire românească, lipsită cu desăvârșire de intoleranță sau șovism național ori confesional, în fine liniștea și pacea ce-a domnit în sânul populației, cu toate greutățile vieții postbelice, sunt cea mai strălucită dovadă atât despre binefacerile tratatului dela Trianon, cât și despre capacitatea de stăpânitor înțelept, bun și cinstit a poporului românesc. Trianonul a făcut să dispară nenorocirile sociale și politice, care clocoteau în monstrul monarhiei habsburgice. Trianonul a încredințat neamului românesc din Dacia-Traiană o mare misiune civilizatoare în orientul european, de care el — în butul tuturor svârcolirilor bolșevice dela Budapesta — s'a arătat și până acum vrednic și la înălțime.

Trianonul nu va permite nici de aci înainte să-i se discute din partea cuiva această nobilă misiune.

A. Rudanu

Protestul Baroului Avocațial al jud. Bihor

Corpul de avocați din județul Bihor aderă la manifestația sentimentului național în privința tratatelor de pace cu aceea că, noi avocații, considerăm marele litigiu definitiv terminat atât de drept cât și de fapt.

Națiunea maghiară în războiul mondial a deschis litigiul milenar, din care litigiu național noi am ieșit cu cauza câștigată. Marele areopag internațional a dat hotărârea definitivă, care a fost executată. Națiunea română care și-a împlinit chemarea la porțile orientale în apărarea civilizației europene, și-a înfrățit unitatea națională, a înfrățit marele reforme sociale, aceea a votului universal și a reformei agrare.

În cadrul națiunii române, națiunea minoritară maghiară reprezintă 7,6 la sută și potrivit regulilor de principiu democratic a fost împărțită cu drepturi egale, asigurându-i-se reprezentanța în Parlamentul țării, iar țăranii maghiari au fost împărțșiți cu pământ dela reforma agrară egal cu țăranii români, ceea ce guvernatorii națiunii maghiare nu au înțeles să facă nici una din aceste două pretențiuni democratice sociale.

În aceasta stare de fapt, corpul de avocați a județului Bihor, consideră chestiunea definitiv închisă, ce nu se mai poate discuta, hotărârea areopagului internațional a rămas definitivă, națiunea românească a executat-o și în contra acestui fapt împlinit nu mai există nici o apelată și nici un drept de revizuire.

Ministerul Justiției

advocat.

Protestul notarilor publici

Domnilor și fraților !

Între poporul român și cel maghiar, a existat un proces și acest proces a durat o mie de ani. În cursul acestor o mie de ani, noi Românii am strigat, ne-am plâns neconținut și ne-am reclamat drepturile, care ni-se cuveniau nouă, ca popor băștinaș. Durere însă, strigătul și plânsetul nostru nu au fost auzite, și reclamațiunea, prin care ceream ameliorarea situației noastre, nu a

fost luată în considerare; ce e mai mult, Horia și Cloșca, cari reclamau drepturi pentru ~~poporul român~~, în anul 1785, au fost frânți cu roata, în cetatea din Alba Iulia, iar în anul 1894 Dr. Ioan Rațiu, omul de fier al Ardealului, Dr. Vasile Lucaci, leul dela Sisești, Dr. Iuliu Coroian, Bismark ul Românilor ardeleni de pe acele vremuri și tovarășii lor, cari au dus Memorandul la Viena, în scopul de a-l preda împăratului și regelui Francisc Iosif I., au fost târâți în fața justiției, ca trădători de patrie și închiși în temnița dela Seghedin. De pe vremea aceia datează „Doina lui Lucaci“. Aceasta poezie era țipătul de durere al poporului român, care sta sub oblăduirea maghiară. Și totuși nu s'a făcut dreptate acestui popor.

A trebuit să vină războiul mondial, ca să ne dovedim dreptul nostru cu arma în mână; a trebuit să vină un Wilson, fostul președinte al Statelor Unite din America, care în cele 14 puncte ale lui, să enunțe, că fiecare popor este îndreptățit de a dispune liber de soarta sa, și în fine, a trebuit să vină aeropagul cel mare, al celor mai distinși bărbați, reprezentând mai toate țările lumii, care în conferința de pace ținută la Trianon, să recunoască drepturile noastre, stabilind totodată definitiv granițele Românie. Și cu această stabilizare, procesul de o mie de ani, s'a terminat

Abia a trecut însă, treisprezece ani dela terminarea acestui proces, și iată, că poporul maghiar începe să țipe și să strige în lumea mare, că a fost nedreptățit, că el nu poate trăi în Ungaria

ciuntită și că, în consecință, trebuie să se revizuiască Tratatul de pace și trebuie să se restituie Ungaria între vechile ei hotare; cu alte cuvinte, poporul maghiar cere un fel de reînoire de proces. Ei bine, fraților, dar după regulile tuturor cărților de lege din lume, reînoirea de proces, nu se poate face decât numai în baza unor noi dovezi. Întreb, care sunt dovezile noi, pe care Ungurii voiesc să le aducă pentru reînoirea procesului? Ungurii nu au și nu vor avea nici când dovezi noi în susținerea punctului lor de vedere; în consecință, sentința dela Trianon trebuie să rămână definitivă și noi vom veghea, ca această sentință să rămână, de fapt, definitivă pe veci.

Mă alătur la aceia cari au protestat contra tendințelor vecinului dela Vest, de a schimba tratatul de pace dela Trianon, și în numele Camerei notarilor publici din Oradea, îmi ridic cuvântul și cer respectarea acestui tratat.

Ioan Lăutaru

Decanul Baroului
notarilor publici.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Protestul Medicilor Români

Onorată Adunare,

Societate Științelor Medicale m'a însărcinat să depun protestul corpului medical român din Oradea și Bihor în contra propagandei maghiare, care tinde la micșorarea țării noastre.

Vecinii noștri afirmă, că Românul n'a ajuns și nici nu poate să ajungă la gradul de civilizație, la care au ajuns ei.

Rezultatele muncii medicilor români dovedesc contrarul. Sub stăpânirea românească starea sanitară a făcut progrese uimitoare în toată regiunea noastră. Azi nu ne mai temem ca pe vremuri de groaznicul „morbus hungaricus“. E bine să se știe, că așa numeau medicii bătrâni exantematicul, boala mizeriei și a necurăteniei. Nu mai bântuie la noi epidemii grave

ca pe vremuri, tuberculoza scade și boala sângelui s'a redus cu două treimi față de trecut.

Instituțiile sanitare, preluate dela Unguri, au fost perfecționate și completate de noi. Spiritul nostru de jertfă a creat apoi o serie de instituții noi, cum sunt policlinicile, laboratoarele și dispensarele noastre, cari toate îngrijesc gratuit pe cei săraci. Astfel nici un cetățean nu se mai poate plânge, ca pe vremuri, că el trebuie să sufere, fiindcă n'are bani pentru medic și medicamente.

Geniul românesc l'au arătat medici savanți ca Babeș, Levaditi, Marinescu, Toma Ionescu și mulți alții, cari muncind desinteresat au ajuns la descoperiri, pentru cari omenirea întreagă îi binecuvântă.

Boierii unguri să fie muncitori intelectuali — productivi și desinteresați, cum au fost așteția, iar țăranul să muncească în sudoarea feții sale, cum *muncește țăranul nostru și atunci ei vor putea să ajungă la bună stare în țara lor, fără ca să mai fie serviți de alții ca în trecut, când noi Românii, ca adevărați robi, trebuia să muncim și pentru ei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Shankar Sen
medic.

Protestul studenților români

Măreață Adunare !

Înaintașii noștri, care și-au întrerupt cartea ca să alerge la marele examen al morții, au pus la temelia mărețului nostru edificiu, credință și sânge, elemente fără de care în istorie nu se creează nimic etern și imutabil.

Noi, mai neîncercați decât ei, dar cu aceeași dârză credință, suntem întru apărarea mărețului edificiu. De ce ? Fiindcă așa ne cere evanghelia neamului.

Ascultați-o ! „Granițele care ieri erau piroane înfipite în carnea noastră, astăzi sunt zidul de apărare al unui bun comun câștigat

prin drepturi străvechi. Parii acestor granițe actuale s'au împlântat în sânge. Graniță înseamnă deci, la noi, suprema legitimitate morală, înseamnă biruința dreptății, puțința de desvoltare după rosturile firei, înseamnă limbă, lege, oase de părinți și zâmbet de copii, înseamnă tot ce constituie tezaurul văzut și nevăzut al românului de azi. Oricine ar vrea să le spargă, trebuie să și ia pedeapsa ca un dublu criminal; împotriva noastră și împotriva umanității*.

• Noi, studenții, rămânem astfel la catechismul falnicului străjer al sufletului românesc: Octavian Goga.

Ba, mai mult. Aci, unde miroase încă a sânge proaspăt de martiri, cel ce nu adoptă acest catechism striviți-l și v'ați făcut datoria.

*Octavian Goga
președintele comitetului de studenți din Iași
președintele comitetului de studenți din Iași*

Protestul voluntarilor ardeleni și bucovineni

Cinci sute de ani — cu nespuse jertfe — au ținut Românii piept puhoiului turcesc în răsăritul Europei, în care vreme apusul putea să-și clădească *acea cultură, cu care se mândrește astăzi*.

În războiul mondial, aducând noi jertfe, cu ultima-i energie se avântă acest popor spre a mai lua încă *odată* luptă cea mare cu Turcii și aliații lor, pentru a scăpa *încă odată aceeași civilizație apuseană*.

Și apusul în fine, știu să aprecieze jertfele noastre: pecetea păcii dela Trianon consfințește în sfârșit dreptul nostru la granițele etnice de azi.

Credeam, că după lupte seculare duse întru apărarea civilizației mondiale, ni se va da și nouă răgazul de a lucra la civilizația noastră proprie: *la ridicarea templului culturii românești*.

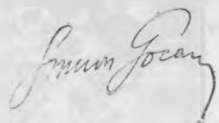
Credeam... Să ne fi înșelat oare? Să n'avem oare, noi Românii, dreptul, ce alte națiuni îl au prin simplul fapt al *existenței lor*,

noi, cari ni l-am câștigat prin jertfirea atâtor *existențe românești!*?

Cine ni-l contestă? Ungurii, consăngenii și prietenii Turcilor! Nu ne speriem, ci în graiul străbunilor noștri le strigăm: „Nos alios iam vidimus ventos!”.

În special noi, foștii voluntari — prin cari Ardealul și-a adus ofranda lui de sânge la temelia României întregite, — jurăm să ne vărsăm și ultima picătură de sânge întru apărarea ei.

Așa să ne ajute Cel de sus!

prof. la lic. Em. Gojdu
preș. voluntarilor Bihor.

Protestul Uniunii foștilor luptători

„Uniunea foștilor luptători” a înțeles din primele zile de după războiu, că rolul celor cari au luptat în tranșee nu s’a terminat odată cu războiul.

Foștii luptători, ofițeri, soldați și grade inferioare, răspândiți acum în toate părțile țării și în diferite ramuri de activitate românească, înțeleg să lupte și în timp de pace cu aceeași tărie cu care au luptat în războiu, pentru păstrarea întregului patrimoniu național.

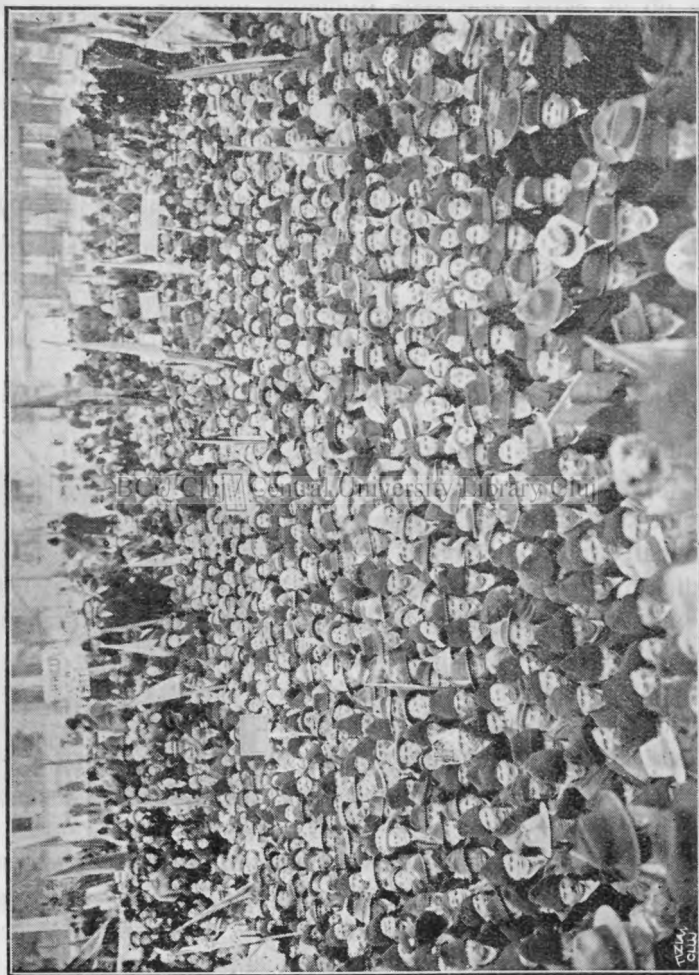
În fața valului propagandei dușmanilor, care doresc revenirea la nedreptatea de altă dată, se cuvine ca toți Români să strângem rândurile și în cea mai deplină solidaritate să facem front împotriva acestor dușmani.

Și astfel uniți și bine organizați, vom putea dovedi opiniei publice mondiale superioritatea de cultură și civilizație a poporului român, superioritate pe care astăzi, dușmanii o contestă, falsificând realitatea.

Iar astăzi să afirmăm adevărul că minoritățile din România trăesc în condițiuni cu mult mai bune, decât ar trăi în țara conaționalilor lor.

Dorinței dușmanilor de a se revizui granițele românești îi opunem conștiința drepturilor noastre.

Granițele actuale nu se vor putea schimba nici odată, decât în folosul poporului român, care mai are încă mulți frați dincolo de aceste granițe.

Mulțimea din fața tribunei.

Suntem conștienți de drepturile noastre, dar suntem în același timp și de forța precum și de datoria noastră.

Noi, foștii luptători, nu uităm și nici nu putem uita sacrificiile de sânge pe care poporul nostru le-a făcut pentru întregirea României de astăzi.

Sute de mii de camarazi morți, în atâtea lupte glorioase, au

format cu trupurile lor temelie pe care s'a clădit noul stat românesc.

Sângele vărsat de luptătorii români, este cimentul care a închiegat pentru veșnicie România nouă.

Spunem răspicat ca să fim auziți: Nu există putere care să ne clinească granițele fixate de baioneta soldatului român și consfințite de tratatele de pace.

Ascultând porunca conștiinței noastre și glasul celor din morminte, morți pentru mărirea patriei române, noi foștii luptători, jurăm să ne apărăm țara întregită și în viitor, cu prețul vieții noastre.

Anatole Mavrodin

prof. la lic Em. Gojdu.

Protestul Uniunii subofiterilor pensionari din Bihor

Ne-am adunat azi, ca să arătăm lumii, că pe aceste plaiuri locuiesc într-o majoritate zdrobitoare Români, cari voesc mai bine moartea, decât să mai poarte jugul, pe care l-au mai purtat.

Ungurii au căutat printr-o propagandă josnică, să inducă lumea în eroare. Au răspândit hărți, broșuri, reviste, prin care vroiau să arate, că Ardealul nostru românesc, este locuit în majoritate de Unguri. Și pe aceste date

false, cer ei așa zisa revizuire a tratatelor dela Trianon.

Dar pentru această revizuire avem și noi de spus un cuvânt:

Tratatele pentru noi, sunt sfinte și acest lucru sfânt, care ne-a costat viața celor 800.000 de Români, îl vom apăra cu toate mijloacele ce le avem la îndemână!

Noi nu vom ceda nici un pas din ceea ce avem, pentru că tot ce avem, l-am câștigat cu sânge!

Noi, subofițerii pensionari, cari ne-am făcut datoria în marele războiu, pentru întregirea neamului, suntem gata în orice moment, a aduce orice sacrificii pentru neștirbirea granițelor noastre sfinte!

Și acum, cu mic și mare, să strigăm cu credință: „Trăiască România întregită!“

Conținut

Protestul Uniunii ofițerilor de rezervă secțiunea Bihor

Când trâmbița conștiinței românești sună, ofițerii de rezervă răspund și vor răspunde în orice ocazie, cu liniște, dar cu hotărîre.

Strâns uniți lângă camarazii lor din activitate, ofițerii de rezervă, conducătorii neînfricoșați ai fiilor acestui neam pe câmpul de luptă, au fost, sunt și vor fi muncitorii harnici și liniștiți, pe ogorul păcii, cu convingerea cea mai puternică, că servesc umanitatea, civilizația, țara lor mai presus de toate și Tronul.

Ofițerii de rezervă din Bihor, grănicerii hotărîți ai frontierei de vest, nu au teamă nici de vaietele înconștiente, nici de amenințările îndrăznețe.

Câtă vreme însă propaganda venită de peste hotare, a rămas în cadrul unor vaiete sau amenințări izolate ale magnaților maghiari, deși le-am auzit, noi am rămas liniștiți, convinși, fiind de dreptul și forța poporului nostru.

Când însă azi, suflarea românească se mișcă spre a-și spune cuvântul demn și spre a da sfaturi celor care nu înțeleg nici azi, cum n'au înțeles timp de 1000 de ani, spiritul vremii, noi ofițerii de rezervă, luăm parte cu tot sufletul și conștiința noastră la această mișcare și unim glasul nostru cu al întregii suflări românești.

Jertfele camarazilor noștri morți pentru întregirea neamului, sângele lor frământat cu brazdele ogorului românesc de la Nistru

până la Tisa, crucile modeste înșirate pe frontiera de vest, — sunt pietrele de hotar, — pe cari nici o putere din lume nu le va mai putea muta din locul lor de azi.

Nu dorim războiul, căci i am cunoscut durerile, dar sfătuim pe tigrii lui Kratochwil să se astâmpere. Le cunoaștem vitejia, după cum și ei ne cunosc prea bine și brațul și sufletul, dela Mátészalka—Rakamaz—Karcag—Kisujszálás și Fegyvernek.

Iar celor cari stau în spatele lor de îi ațăță și încurajează, le spunem, că dacă nu cunosc și n'au auzit de plăieșii lui Ștefan cel Mare și nici de călărașii lui Mihai Viteazul, să citească cel puțin acum, prefața tratatului dela Trianon, căci acolo vor găsi trei cuvinte semnificative și puternice: Oituz Mărăști-Mărășești.

Poporul român n'are obiceiul să considere tratatele de pace, ca simple petice de hârtie. Pentru noi, tratatul de pace și granițele poporului românesc nu sunt scrise numai pe hârtie, fie ea chiar de pergament, ci în inimile și sufletele noastre, și nu sunt scrise cu cerneală chimică, care să dispară, ci cu lacrimi multe și sânge vărsat din belșug, cari nu vor pieri niciodată.

Cunoaștem drumurile Budapestei, și de pe turnurile de unde azi se răspândește fanfaronada, trufia, minciunile, alături de tânguelile ipocrite ale Maghiarilor, va flutura din nou, modesta și hulita opincă, semnătura cea mai cinstită, cea mai curată dar cea mai hotărâtă a tratatului dela Trianon.

Turcii au ocupat pașalâcul Budapestei câțeva vreme, dar să bage bine de seamă provocatorii de azi, că dacă noi vom ocupa pentru a doua oară cetatea lui Atila și a barbariei, nu o vom mai părăsi niciodată și atunci le vom spune noi: „Nem, nem soha“.

General Anastase Negulescu

Președintele U. O. R. Bihor.

Protestul Invalizilor de război

Dearândul veacurilor poporul Român dintr-o Carpați și Tisa a îndurat jugul și persecuțiile dominațiunii maghiare. Moșii și strămoșii noștri au luptat cu ultima energie, sacrificându-se pe altarul naționalismului, pentru a ne păstra graiul și datinele strămoșești. Nici puhoarele barbare, nici deslănțuirea celor mai sălbătice persecuții maghiare n'au putut însă să ne amuțească graiul, să ne desnaționalizeze și să ne desființeze.

Speranța desrobirii scânteia tot mai viu în sufletul poporului nostru. Ceea ce marele Voevod Mihai Viteazul a întâmpuit vremelnice, a împlinit pentru vecie Marele Rege Ferdinand I, care cu spada în mână a dărâmat hotarele vechi și le-a mutat la marginea României. Valuri după valuri de nobil sânge românesc a curs, ca visul milenar să devină o trainică realitate.

Victoria armelor noastre purtate cu eroism până în inima Budapestei, a fost consacrată și irevocabil confirmată de Tratatul de la Trianon.

Vecinii noștri Unguri, obișnuiți să huzurească la umbra unei nedreptăți criminale, mânăți de fanatismul unui egoism feroce și dornici de aventuri sângeroase, nu prețuiesc să amenințe față de actuala așezare. Spre surprinderea unei lumi întregi, ei au găsit chiar sprijinitori pentru acțiunea lor criminală.

Noi stăteam nepăsători, doar ici colea câte un glas răzleț mai atrăgea atențiunea oficialității noastre asupra uneltirilor criminale ale Budapestei. Datorită acestei nepăsări, campania revizionistă a luat proporții găsind un aprig susținător în premierul Italiei D-l Benito Mussolini, care încântat de laudele și lingușirile aristocrației maghiare, s'a făcut unealta revizionistilor, deși bine știe că poporul Italian a luptat alături de aliați pentru desrobirea popoarelor încătușate de puterile centrale.

Asemenea propagandă criminală s'a practicat și în interiorul

granițelor noastre de cetățeni români, de naționalitatea maghiară sau evrei maghiarizați, cari s'au folosit de toate ocaziile ca să samene ură și să trezească speranțe revizioniste.

Față de aceste uneltiri criminale, poporul român să ridice și spune cu toată tăria, că granițele noastre sunt definitive și neschimbabile. Ne vom mobiliza toate forțele morale și fizice ca să apărăm patrimoniul național și demnitatea poporului nostru.

Ne este scump acest pământ, plămădit și stropit cu sângele străbunilor noștri și vom apăra granița trasată cu vârful baionetelor dorobanțului român.

Jurăm că vom păstra țara așa cum o avem azi, iar pe urmașii noștri îi vom pregăti să fie demni de înaintașii lor.

Vecinilor noștri unguri le recomandăm cumințenie și să stea liniștiți, noi am bătătorit drumurile Budapestei și dacă nu vor fi liniștiți, vom ști să mutăm granița la Tisa și vom găsi un pașă pentru Budapesta.

Noi, invalizii de război, vom ști să ne facem din nou datoria și suntem gata să vărsăm din nou valuri de sânge pentru scumpa noastră Românie.

Trăiască România Mare! Trăiască Trianonul!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Bucurencu Nicodem
Capt. inv. de război*

Protestul Asoc. sportive Crișana

Sportul este considerat ca o necesitate fiziologică, indispensabilă pentru omul zilelor noastre a cărui viață este prea unilateral încadrată în mecanismul social al muncii raționalizate.

Făcând excepție dela regula generală, Ungaria reduce valoarea și importanța sportului la serviciile ce le face propagandei revizioniste.

Pedagogia modernă, vede în sport, un puternic mijloc pentru educație a generațiilor viitoare în spiritul muncii și a disciplinei. Copilul trebuie să îndrăgească jocul prin plăcerea de recreare ce o împrumută sportul corpului. Organizațiile „Levente“ nu cunosc această bucurie desinteresată a

sănătății trupesti, condiție esențială a armoniei sufletești. Copiii de pe șesul Dunării și al Tisei au o singură jucărie, pușca și trag cu furie la țintă, închipuindu-și că au în fața lor Români, Sârbi, sau Slovaci; exercițiile lor fizice, au de scop a susține și întări ura prin încrederea, că vor fi mai tari în luptă; marșul lor nu este antrenament, căci privirea involburată a ochilor plini de vrășmășie, o singură țintă cunoaște: Carpații.

Noi, vedem în sport, sistem de disciplină pentru a crește țării cetățeni cu simț de datorie și metodă de selecționare a valorilor pentru a da statului conducători idealisti, persistenți în activitatea lor și energici în directivele croite.

La ei importanța recordului unui raid transatlantic, se reduce la reclama unei înscricțiuni care în numele justiției ar vrea să robească și să exploateze milioane.

Pentru ei campionatele câștigate la Los-Angeles au un singur scop, de a dovedi lumii că țara lor este prea mică, față de rezultatele răsunătoare.

Nu încapă nici o îndoială că din cele două concepții, a noastră va birui și țara Românilor rămâne una, sfințită prin jertfe, indivizibil păstrată de dreptate pe vecii vecilor.

Dr. V. Gherman
medic.

Protestul Asociației Tinerimea Română

Asociația Tinerimea Română din Oradea protestează cu ultima energie, în numele tuturor intelectualilor tineri din Oradea și județul Bihor, contra uneltirilor maghiare pentru revizuirea tratatelor și declară că va face, față de planurile îndrăznețe și trufase ale dușmanilor păcii Europei, zid neînving pentru apărarea gliei strămoșești.

Generația tânără nu va tolera să se încalce nici un petec din pământul sfânt al țării, desrobit cu sângele miilor de martiri, sacrificai pe roată și spânzurători și cu sacrificiul suprem

a sutelor de mii de eroi, cari au stropit cu sângele lor acest scump patrimoniu.

Vrem pacea și respectarea drepturilor noastre prin respectarea tratatelor. Cei cari uneltesc contra ordinii de drept consfințită pe veci să ia seama și să știe că granițele noastre nu sunt de revizuit. Aceste hotare le-a făurit sufletul românesc, iar noi Românii, născuți din glia noastră, răsăriți din pământul nostru și din codrii noștri, vom ști să înfruntăm pe cei cari au stăpânit pe nedrept o mie de ani pământul sfânt al Ardealului românesc.

Purtători ai unei moșteniri sfinte vom săvârși unitatea sufletească a neamului și vom ști să păstrăm neștirbită integritatea teritoriului nostru național.

Antoni Gheorghiu
advocat.

Protestul plasei Aleșd

Românii din valea Crișului Repede, plasa Aleșd, am venit să depunem protestul nostru unanim contra oricăror tentative, care ar încerca să schimbe în orice formă granițele noastre sfinte.

Dacă cineva crede că va putea schimba această graniță, consfințită prin conștiința noastră și întărită formal și prin constituție, aceea se vor izbi de perceptul: „Pe aici nu se trece“.

Noi am înțeles și înțelegem, să se stimeze dreptul fiecăruia, indiferent de origine și naționalitate, în cadrele legiuirilor organizației de stat, dar înțelegem totodată, că și ale noastre drepturi să fie la fel respectate de toți aceștia.

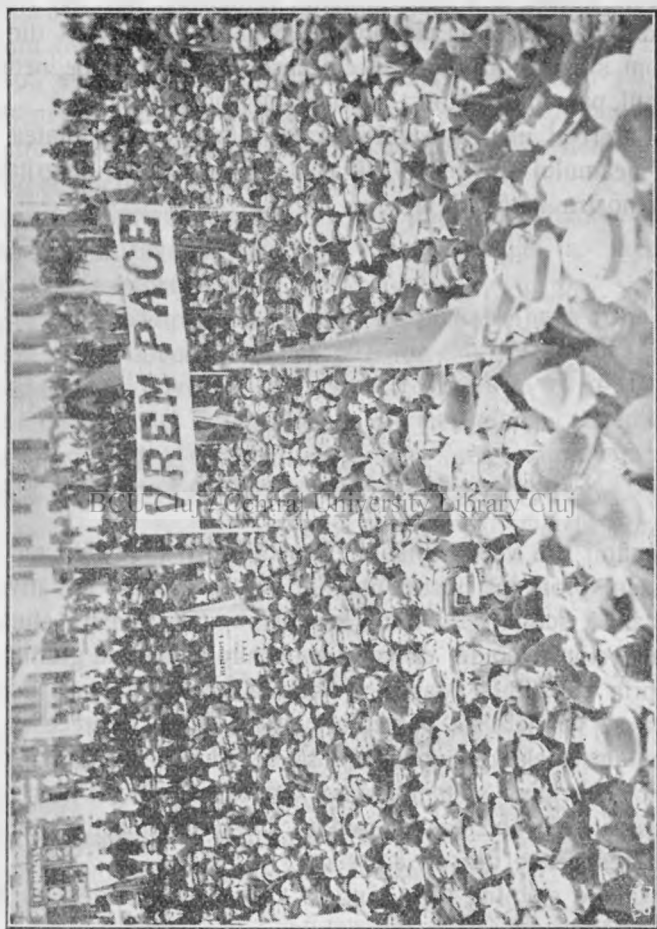
Granițele stabilite prin sângele alor mai bine de 800.000 de soldați români sunt fixe și invariabile.

Noi mai înțelegem, că moștenirea primită dela strămoși și în deosebi dela cei 800.000 de soldați români, nu o putem prăpădi ci numai fructifica.

Înțelegem să declarăm energic, că nu putem fi urmașii nedemni ai celor 800.000 de eroi, care au recucerit vechile granițe ale statului, care este exclusiv al nostru, al Românilor.

Am venit azi, să ne facem declarația de protestare contra procedurii vecinilor noștri, cari prin agitații publice țin la supra-

față chestiunea revizuirii granițelor, imprimând în conștiința publică din Ungaria și conștiința minorităților dela noi, că această este posibilă. Aceasta procedură a vecinilor, susținută chiar și de oameni de stat străini, este o crimă contra întregii omeniri, deoarece periclitează pacea și liniștea acesteia.

Vedere asupra mulțimii.

Facem atenți pe acești domni, că națiunea română nu doarme și că la caz de lipsă își va ști îndeplini datoria, convigându-i pe vecinii noștri, că peste granița României întregite nu se trece și cine totuși încearcă, se va izbi de pieptul întregii suflări românești.

Dr. Aurel Dejeu
advocat.

Protestul plasei Beliu

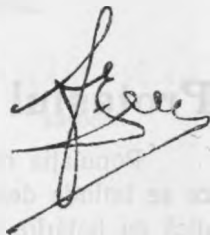
Frați Români !

Am venit la aceasta adunare măreață ca în numele locuitorilor din plasa Beliu să exprim protestul nostru contra propagandei de revizuire a tratatelor de pace și contra uneltirilor prin care Ungaria caută să schimbe granițele Țării noastre fixate prin tratatul de pace dela Trianon, la a cărui încheiere, înafară de victoria aliaților noștri, a contribuit și principiul de autodeterminare a popoarelor. In baza acestui principiu și mai ales în baza dreptului nostru sfânt, am câștigat stăpânire pe teritoriul moștenit din moși-strămoși. Nu ni s-a dat mai mult decât ceea-ce muncim de aproape 2000 ani.

Acest teritor la 1 Decemvrie 1918, prin măreața adunare dela Alba-Iulia l-am unit pe veci la Regatul României.

Deaceea am venit aici, ca să spunem lumii întregi, dar mai ales Ungurilor din țara vecină, că așa cum de mii de ani am știut să muncim acest pământ, așa cum de mii de ani am știut să luptăm pentru acest pământ și cu același elan cu care la 1 Decemvrie 1918 la Alba-Iulia am știut să ne contopim într'o singură țară, tot așa la nevoie cu același elan și însuflețire vom ști să apărăm hotarele țării noastre și suntem gata să luptăm contra oricărui dușman până la ultima picătură de sânge.

advocat

Protestul plasei Ceica

Frați Români!

Plasa Ceica prin 30.977 piepturi românești mă trimite să ridic aici strigătul lor de revoltă față de suflarea bălaurului revizionist.

Mă trimite ca sol să-i spun acestui bălaur, că codrii noștri fâlfăiesc falnic, îngânând vesel în freamătul lor, fluerul ciobanului român, și că aceasta veselie nu vor să fie tulburată de nimeni, iar Făt Frumos al nostru încă n'a pierit!

Ei cer dimpreună cu noi, ca colțul de pământ în care ne odihnesc strămoșii, să nu fie profanat, batjocorit, pângărit zi cu zi!

România s'a întregit cu mari sacrificii în numele principiului național.

Solidaritatea noastră s'a confirmat cu demnitate totdeauna în ceasuri de grea cumpănă.

Acum față de atacul revizionist o reacțiune violentă își mobilizează energiile dela un capăt la celalalt al țării.

Deci, strigăm astăzi sus și tare, de aici dela granița de Vest a României ca să cunoască atât vecinii noștri cât și lumea întreagă, că orice tendință de revizuire a hotarelor și contestare a drepturilor noastre sfinte pe aceste plaiuri se va izbi de rezistența piepturilor noastre de oțel.

Noi nu uităm trecutul!

Suntem însă răbdători!

În ziua în care răbdarea noastră se va sfârși, ca un vulcan vor erupe energiile românești!

Atunci vuietul codrilor va răsună sinistru. Atunci nu vom mai cunoaște hotar.

Moga Liviu
Dobrești.

Protestul plasei Centrale a jud. Bihor

Populația românească din plasa Centrală, a județului Bihor, ce se întinde dealungul graniței de vest, a Țării românești, își ridică cu hotărîre și energie glasul său de protest împotriva uneltirilor maghiare, ce tind la desființarea tratatului de pace dela Trianon, prin care au fost statornicite granițele actuale ale României.

Suntem hotărâți să apărăm împotriva oricui moșia păstrată prin jertfele fără seamăn ale strămoșilor, și sfințită cu sângele vărsat din belșug alor 800.000 de eroi care în războiul mondial și-au jertfit viața pentru întregirea neamului.

Noi, grănicerii țării, răspundem lăcomiei ungurești cu dârzenie: „Pe aici nu se trece!”

Trăiască Majestatea Sa Regele tuturor Românilor, Carol al II-lea, simbolul Unității Naționale!

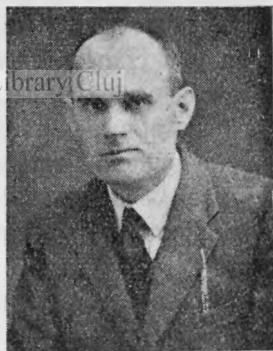
Trăiască România-Mare, pe veci unită și nedespărțită!

Vasile Babău
țaran.

Protestul plasei Marghita

Populațiunea românească din plasa Marghita, constituind majoritatea populațiunei din plasa, respinge cu indignare ideea revizionistă îndreptată contra hotarelor consfințite de potopul de sânge românesc, vărsat întru fixarea lor; își exprimă adâncă sa revoltă contra tentativei punerii pe tapet a acestei chestiuni din partea vrășmașilor și declară, că va sta pază neclintită în jurul stindardului românesc înfipt de mână istoriei pe plaiurile din văile Barcăului și Bistrei și este gata de orice jertfă până la ultimul strop de sânge să păstreze patrimoniul strămoșesc recucerit de vitejia fiilor săi.

Trăiască România-Mare, întregită, indivizibilă.

Vasile Babău

advocat.

Protestul plasei Salonta

În numele populației române din plasa Salonta, străjeri neclintii la granița de vest a României, legal întregite, aduc în fața oamenilor de bine și de ordine, protestul hotărît împotriva acțiunii revizuirii dreptății făcută popoarelor după marele războiu.

Argumentele ce se pot aduce pentru legitimarea acestui protest, sunt atât de multe, atât de trainice și atât de asimilate conștiinței naționale a popoarelor, încât este inutil a le mai înșira.

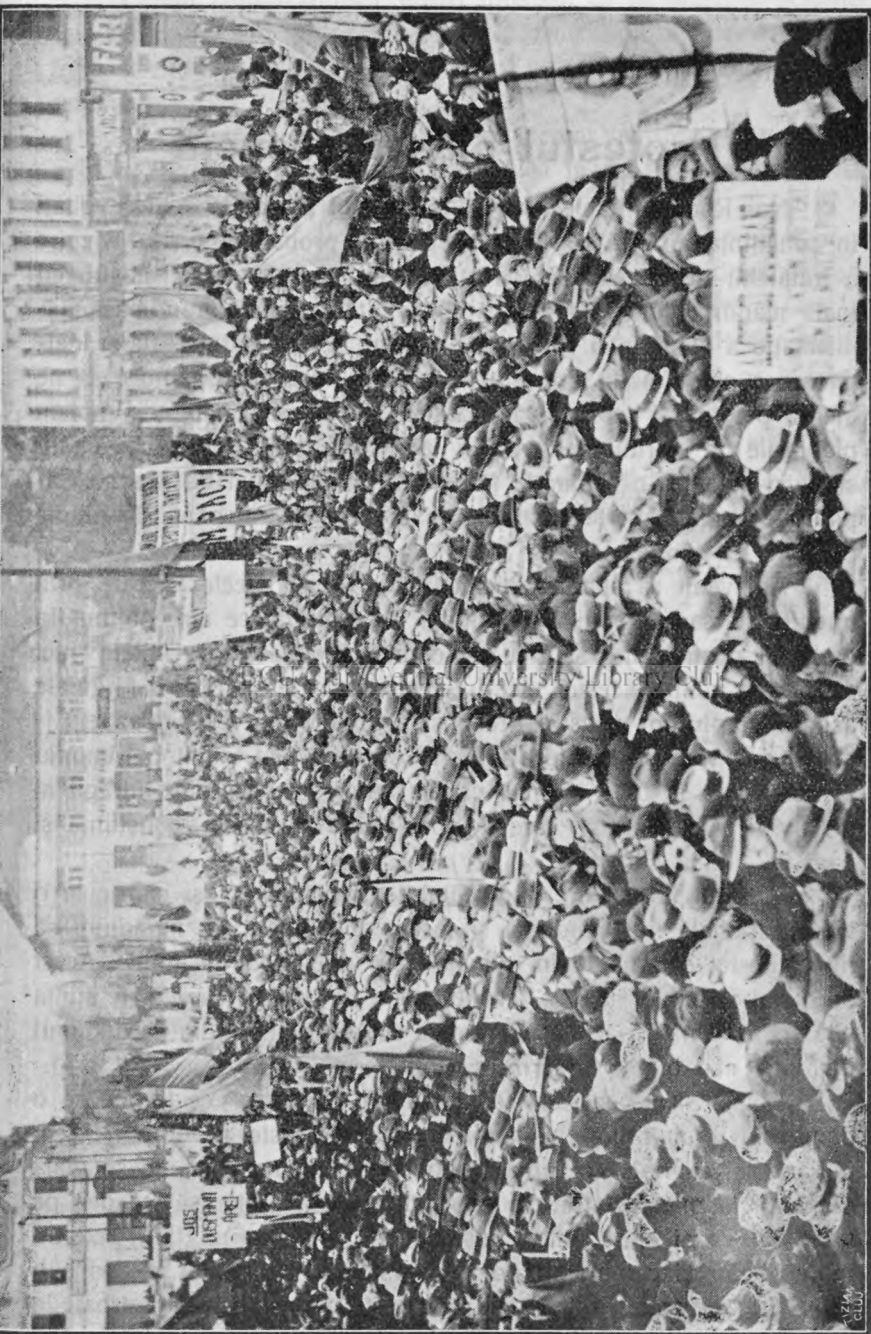
Se poate spune însă, că nu a existat în istoria omenirii un războiu mai crâncen ca cel recent, urmat de o pace mai dreaptă prin aceea, că a dat naționalităților suveranitatea etnografică justificată de drepturile lor istorice.

Noi suntem oameni de ordine, dorim din tot sufletul menținerea păcii și a conlucrării între popoare și credem, că acțiunea revizionismului se va topi la para dogoritoare a dreptății cauzei noastre.

Dar dacă aceasta acțiune nefastă va fi totuși alimentată de niște descreierați, să nu se uite că noi călcăm pe osemintele a un milion de morți scumpi nouă, plus martirii lor înaintași — fără număr — atât a fost de mulți, cari ne-au lipit talpa de glie cu sângele lor încheșat și nu ne lasă a face niciun pas îndărăt.

Baron Orosfor
capitan în rezervă, fost președinte

Altă vedere asupra mulțimii.

Protestul plasei Săcueni

Noi, Românii intelectuali și țărani din plasa Săcueni, revoltați în conștiința noastră românească pentru propaganda de revizuire a tratatelor de pace dusă de atâta timp de dușmanii noștri, cu toată mândria sufletului nostru am venit la această grandioasă manifestare a conștiinței românești, pentru ca în fața măreții și înălțătoare a chipului de bronz al Marelui Rege Ferdinand I să ne oțelim puterile și conștiința noastră de Români, să ne umplem piepturile de spiritul de jertfă și abnegație și să facem legământ sfânt și solemn, că hotarele țării noastre trase aici de Marele Căpitan le vom apăra și păstra prin orice jertfă și până la ultima picătură de sânge.

Am venit să spunem aici cu tărie tuturor acelora, care prin uneltiri mârșave vreau să se atingă de sentința ce am obținut în procesul nostru lung și greu de o mie de ani. Nu permitem nici o apelație contra acestei sentințe, nu permitem nici o târguială asupra drepturilor noastre firești și asupra frontierelor noastre.

Cine vrea să spintece o parte din cel mai sfânt patrimoniu al nostru, să ia bine aminte, că se atinge de corpul întregit al neamului românesc, pe care îl vom apăra cu toată conștiința și până la ultima suflare.

Poporul nostru are indiscutabil drept firesc și istoric la o viață națională independentă și acest drept sfânt nu îngăduim să fie contestat de nimeni în numele nici unei doctrine false. Acest drept ne impune sfânta datorie de a ne apăra cu cinste ființa noastră națională. De cât să cedăm un centimetru din patrimoniul național, mai bine să pierim cu toții.

Ținem să accentuăm, că în afară de lupta ce trebuie să o dăm contra uneltirilor dușmanilor din afară, este nevoie să cerem cu aceeași energie, ca lupta începută la București să nu se mărginească la manifestațiuni publice, ci această luptă să se dea pe toate căile mai ales contra dușmanilor din lăuntru țării, contra mincinoșilor și calomniatorilor cari mișună printre noi și cari sub protecția exageratei toleranțe românești lucrează neconturbați la otrăvirea și demoralizarea sufletelor românilor din aceste părți ale țării.

Cerem conducătorilor noștri inimoși, ca să îndrepte acțiunea noastră prin toate mijloacele bine chibzuite contra dușmanilor interni și externi, cari subminează zidul puternic al existenței noastre naționale.

Noi Românii din plasa Săcueni cerem insistent, ca guvernele noastre din toate vremurile să introducă în această parte a țării o adevărată politică de demnitate națională.

Românii țărani și intelectuali din plasa Săcueni protestăm cu toată energia noastră contra acțiunei de propagandă dusă de conducătorii Ungariei pentru revizuirea frontierelor noastre.

Suntem ferm hotărâți să luptăm din toate puterile noastre, pe toate căile și prin orice mijloace contra acelor cari ar îndrăzni să se atingă de integritatea noastră națională, de patrimoniul nostru național, de hotarele noastre, de ființa noastră.

Avertizăm energic pe toată lumea, că granița de Vest este apărată de zidul puternic al conștiinței românești și peste acest zid *nu se trece*.

T. Bohățel
protopop.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Protestul plasei Sălard

Fraților,

Locuitorii români băștinași din plasa Sălard mărginași cu Ungaria, cari locuitori zilnic aud vaetele fraților noștri români subjugăți de Unguri peste graniță, prin mine protestează contra tendințelor de revizuire ungurești, căci Ungurii țin frații noștri fără școală română, iar graiul românesc este oprit la ei cu desăvârșire. Nu voim să fim iobagii magnaților falșificatori de franci francezi, cari chiar pe țăranul maghiar încă îl desconsideră, numindu-l prost adecă „paraszt” și nici până azi nu au introdus la ei sufragiul universal, rămânând Ungaria cea mai reacționară țară din lume.

Nouă ne este în vie amintire impilarea ce ne-a făcut și persecutarea școalei și bisericei românești.

Voim revizuirea, însă pentru îndreptarea graniței până la Tisa

și pentru desrobirea a zeci de mii de frați ai noștri, persecutați în drepturile lor cele mai sfinte, adevă legea și limba.

Vom revizuirea, căci noi suntem un popor tolerant ; Ungurilor de aici le-am împărțit la fel pământ ca Românilor, iar școala și biserica lor este ajutată în egală măsură ca a noastră.

Graiul unguresc este lăsat liber, dovadă presa ungurească, care abuză de libertatea noastră, căci zilnic ne insultă revoltând conștiința românească prin atacurile lor, căci libertatea presei, ungurii o explică ca o slăbiciune a noastră.

Nu ne vom lăsa terorizați de nici o putere lumească și nu vom da nici o palmă de pământ din țara noastră nimănui.

Vom lupta pentru întregitatea țării până la ultima picătură de sânge.

Trăiască România Mare ! Trăiască Regele.

Junil [Signature]

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Protestul plasei Tileagd

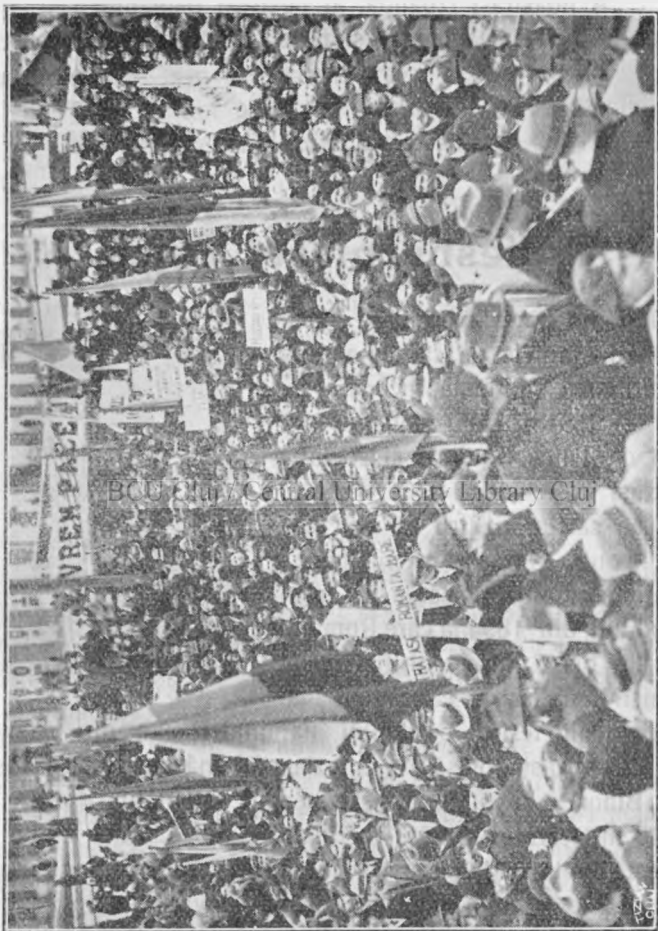
Locuitorii români din plasa Tileagd, își aduc prin mine, prinosul lor de dragoste și mulțumire tuturor inițiatorilor acestei mărețe adunări de afirmare națională, aci la granița de vest.

Locuitori băștinași ai acestui pământ, frământat cu sângele strămoșilor noștri, cari în decursul veacurilor ne-au făurit cea mai frumoasă istorie națională, indignați de nerușinata cutezanță a dușmanilor revizionişti, venim cu mic cu mare,

tânăr și bătrân, să ne facem cuvenitul avertisment.

Celor ce vor schimbarea granițelor țării noastre, le punem în vedere istoria răscoalelor noastre naționale, care ne este evanghelia vieții și pentru a cărei cinstire și apărare am venit azi aci, ca cea mai sfântă poruncă a înaintașilor.

Ne-ați calomniat, dușmani de voi, că noi, țărani români, n'avem conștiință națională și nu ne interesează stăpânirea. Este cea mai mare rușine ce o poate răbda un popor de țărani, dar făgăduim în fața lumii, că nu vom mai răbda. Vă repetăm istoria, dacă voi ați uitat-o.

O parte din mulțime.

Capii revoluției din 1784, Horia, Cloșca și Crișan, au fost țărani, Moții lui Avram Iancu au fost țărani, și să nu uitați un lucru, că noi, Românii, suntem din aceeași treaptă, dela opincă până la Vlădică.

Veniți dar, nu din poruncă, ci din imbold și dragoste de neam și țară, pentru care știm să și murim, și strigăm ca să fim auziți de cei mai nerușinați dușmani ai noștrii; dușmanii din apus și le spunem :

Vreți revizuire ?

Vreți schimbarea hotarelor ?

Vreți pământul bogat al Ardealului? Veniți să vă dăm pământ pentru mormânt.

Deviza noastră este :

„A noastră-i izbândă, al nostru-i pământul

„Din Tisa la Nistru și marea cea mare !

Ioan Măcaș
inv. dir.

Protestul plasei Tinca

Românii din plasa mărginașe Tinca sunt oțeliți în luptele pe care le-au dus pentru afirmarea națională, începând cu revoluția din 1848, când iobagii din Husasăul de Tinca, Carasău și Cociuba au fost trași în spânzurătorile ridicate la marginea satelor, pentru că s'au răsculat în contra armatelor maghiare; apoi continuând cu mișcarea în jurul memorandumului din 1894 la care Românii din această plasă au contribuit și ei prin trimișii lor; iar cu câțiva ani mai târziu cu prilejul ieșirii partidului național-român din pasivitate, Românii din această plasă cu entuziasmul înăscut lor, au fost cei dintâi în Bihor, cari au îmbrățișat steagul activității naționale, desfășurat de înflăcăratul român, regretatul Aurel Lazăr.

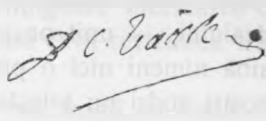

Aceste lupte înălțătoare vor rămâne în veci pagini luminoase și de glorie ale istoriei Bihorului și sunt dovada strălucită despre înflăcările sentimente naționale ale locuitorilor din aceste plaiuri care au fost cei dintâi în Ardeal, cari în adunarea măreață din Tinca, la 13 Noembrie, au protestat în contra uneltirilor scelerate ale vecinilor, cari tind la revizuirea tratatelor.

Ne-am adunat acolo, noi, urmașii acelor eroi din 1848 cari cu oiștele cavelor au gonit și zdrobit pe honvezii lui Kossuth și cu putere elementară ne-am ridicat glasul de protest și indignare în contra celor ce voiesc să răstoarne dreptatea divină, ce ne-a consfințit hotarele.

Poporul român din plasa mărginașe Tinca, în număr de 31.000 din populația totală de 37.000, adică imensa majoritate de 83,8 la sută din această plasă, stăpânită de veacuri de urgia străinilor, își unește glasul de protest cu al celor 300.000 de români din acest județ și cu ultima tărie își strigă voința fermă de a apăra hotarele și tratatele.

Să înțeleagă prietenii falși și dușmanii fățiși că de granițele noastre consfințite prin suferințele celor o mie de ani nu se va atinge nimeni și că din pământul nostru nu vom ceda nici o palmă și cei ce nu vor prietenia noastră, vor cunoaște amarul dușmăniei noastre.

advocat.

Protestul organizației „Garda de Fier“

În numele celei mai tinere organizații politice, compusă din elita entusiastă a tineretului și condusă de figura proeminentă a generației dela 1922, de prototipul cel mai distins al naționalismului creator, Corneliu Zelea Codreanu, aderăm cu trup și suflet la impunătoare minifestație de protestare contra sălbatecului revizionism maghiar.

Garda de Fier, în pornirea-i furtunoasă de plată și răsplată, care a făcut să tremure dușmanii din afară și *prietenii dușmani* de sub streșina casei noastre, și-a înarmat oștirea-i mântuitoare, în dreapta cu sabia de foc a lui Arhanghel Mihail Răsbunătorul, în stânga, cu crucea lui Hristos.

În vinele noastre svâcnește revolta și nu vom evita descărcări violente asupra batjocoritorilor sentinței dreaptă, din procesul de veacuri.

La comanda de fier a Voevodului Vulturilor Albi, vom prinde fulgerele de pe cer și-om arde vrășmașii Pământului Nostru Strămoșesc.

Legionar: *Iosif Bozântan*
student în Drept, Oradea.

Protestul Asoc. Studenților Sălăjeni

Frați Români,

Studențimea Sălăjană, alături de D-voastre, și cu tot Sălajul, protestează cu toată tăria conștiinței lor naționale contra mașinațiunilor și contra revizionismului dus până la cinism a Budapestei.

Protestează vehement contra acelor care vreau ca Europa să fie din nou aruncată în flăcări.

Protestăm contra strigătelor de desnădejde înălțate către forurile revizionismului de Unguri. Vrem să se știe că asupra Ardealului, — unit pe veci cu Patria Mamă, — nu mai poate să aibă nimeni nici o pretenție. Suntem născuți aici și în frumoșii noștri codri nu tolerăm decât dulcea doină românească. Istoria este martoră de luptele pentru libertate ale noastre. Sângele miilor de martiri nu putea decât să sfințească d-zeeasca libertate și unire cu frații de peste Carpați. Dela prima răscoală din 1437, de pe muntele Bobâlna, continuându-se cu ale lui Horia, Cloșca și Crișan, și până în Decembrie 1918, același strigăt: libertatea neamului românesc unirea lui sub un singur sceptru. Suferințelor de 1000 ani D-zeu a făcut dreptate; ni-a dat Ardealul: numai El are puterea să ni-l ia.

Ne place viața, dar numai sub cerul liber al României; decât robi, mai bine moartea.

Nu vrem sângele nimănui; dar când este vărsat al nostru, știm să aplicăm legea Talionului: ochiu pentru ochiu, dinte pentru dinte. Vreau Ungurii revizuire? Să-și revizuiască mai întâi conștiința; iar dacă nu, intervalul dintre granițele actuale și Tisa va suna de chiotele de bucurie ale Românilor. Nu provocăm, să știe Europa că noi nu vrem războiu. Dar să mai știe că vom ști opri orice furtună ar veni peste noi. Vom ști spune acel: „pe aici nu se trece“, oricăror pretenții nedrepte ale cinicilor asupritori de mai ieri. Doresc Ungurii revizuire? S'o poftască; dar să știe că timp de 14 ani dela unire au crescut mii de Moșoi cari vor înfige stindardul român în inima Budapestei.

Inceapă și le vom arăta ce putem.

Trăiască Ardealul pe veci unit cu România!

Victor Boroș
Delegatul Studenților
Sălăjeni.

Alte adeviziuni

S'au prezentat în scris, fără a fi rostite, următoarele adeviziuni :

Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române, Filiala Oradea, aducându-și aminte de suferințele ce a îndurat atât neamul românesc, cât și Sfta noastră Biserică, dreptmăritoare din partea asupritorului milenar, răspinge cu indignare încercarea Ungurilor de a schimba hotarele patriei noastre prin revizuirea tratatului dela Trianon.

Femeile ortodoxe din Oradea și jur, se leagă cu toată dragostea sufletului de glia acestei țări, de glia udată cu scump sângele fiilor lor. Vrem neam liber în patrie și biserică liberă!...

Dorim și propagăm pacea Mântuitorului, dar la caz de nevoie știm să jertfim tot, tot, chiar viața pentru întregitatea patriei noastre.

Să se știe! *Sofia Mihulin, prezidență, Cluj*

Liga Bunătății. La freamătul de sărbătoare a zilei de azi, oare ar putea să nu ia parte și „Liga Bunătății“?

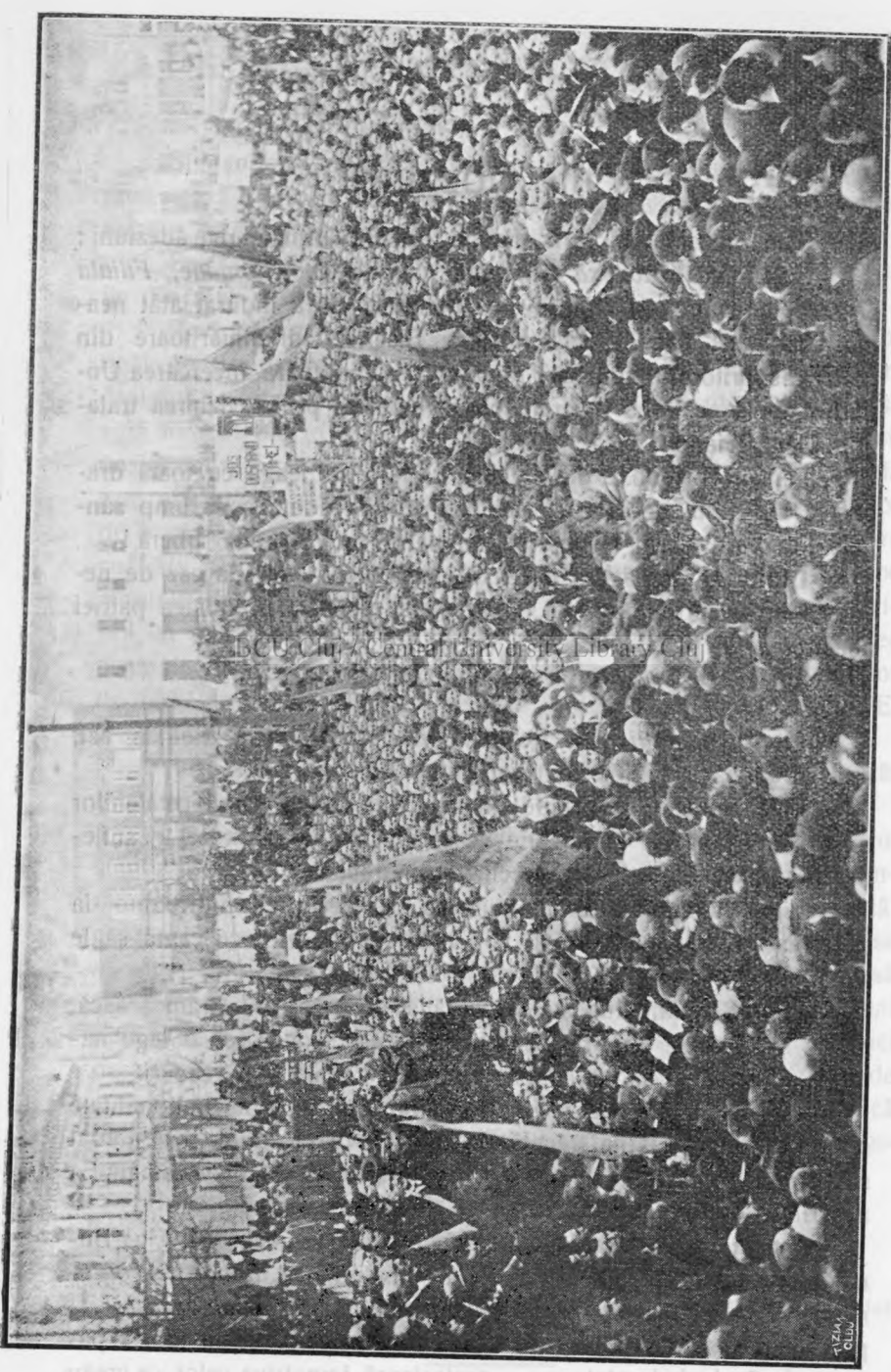
Liga Bunătății cuprinde în sânul ei pe toți copii cetățenilor români depe aceste plaiuri. Ea se străduiește să infiltreze în sufletul lor iubirea de adevăr, de cinste și dreptate.

Liga Bunătății iubește biserica și neamul, contribuind la apărarea și întărirea lor și luptând contra celor ce caută să le submineze.

Liga Bunătății iubește și caută să apere glia strămoșească, moșia și hotarele țării românești, cari s'au fixat după o lege naturală, dreaptă și sfântă, după un glas ce strigă de veacuri.

Liga Bunătății n'a făcut niciodată deosebire de naționalitate și confesiune. În iarna trecută deschtzând o bucătărie, ea a dat să mănânce și copilului *sărac de ungur*, ca și celui de român. Ea a sărit în ajutorul minoritarului ca și al Românului.

Astăzi însă. alături de întreaga suflare românească, Liga Bunătății *protestează* cu toată energia și indignarea, *împotriva Ungurilor răi și neînțelegători care-și bat joc de bunătatea românească*,... protestează împotriva Ungurilor și a tuturor celor ce nu iubesc pacea, adevărul și dreptatea, ... protestează împotriva celor ce vreau

Uedere asupra multitudini.

să schimbe hotare și vreau războiu și sânge și moarte, ... protestează împotriva celor ce în loc să-și crească copiii în adevăratele sentimente creștinești și cetățenești, din contra, îi cresc în neîmpăcata ură de oameni, în sălbatica dorință de războiu și omoruri și în neastâmpărata și nedreapta dorință după cuceriri de pământuri și bunuri ce nu le aparțin și nu li se cuvin

Liga Bunătății cu însuflețire ia parte la praznicul de îndreptățit protest al zilei de azi și strigă cu putere: *jos cu ura, jos cu răutatea, neastâmpărarea și nebunia ungurească* și în locul lor să se ridice pacea, bunătatea și cumințenia românească!

Ecaterina P. Dan
prezidentă.

Asociației plugarilor din jud. Bihor. Ne-am adunat astăzi aici noi plugarii din sutele de sate românești răsfirate pe întreg întinsul județului Bihor. — ne-am adunat, să ne spunem cuvântul nostru: hotărit și răspicat asupra provocării nătânge ce ni s'a adresat de către boerii și grofii din Budapesta.

Ce vreau adevăta acești boieri și grofi?

Nu vreau alta, decât să pună din nou călcâiul lor pe grumazul nostru, nu vreau alta, decât să ne facă din nou robii și slugile lor, nu vreau alta decât să batjocorească din nou opinca românească și să ne rupă din nou dela sânul mamei noastre iubitoare, dela România Mare și să alipească din nou Bihorul nostru scump și sfânt țării ungurești, făcându-ne pe noi plugarii, cari ne-am născut români, — de unguri.

Aceasta însă, nu va mai fi niciodată, domnilor grofi!

Nu! Niciodată!

Noi, plugarii români, legați de brazda strămoșească dela granița aceasta, care desparte mândra noastră, țară — România-Mare, — de țara voastră, vi-o spunem sus și tare, să o audă popoarele din lumea întreagă, că granița aceasta nu s'a făcut de azi pe mâine, ci s'a făcut odată și pentru totdeauna, până la sfârșitul vremurilor.

Vrem să se știe, că la aceasta graniță, despărțitoare de hotare, stau de santinelă osemintele celor 800 000 de Români, ce au murit moarte de eroi pentru mărirea neamului și întregirea hotarelor, vrem să se știe, că la aceasta graniță mai străjuiesc, ca străjeri neadormiți, osemintele frânte în roată la Alba Iulia ale muce-
nicilor Horia, Cloșca și Crișan, și mai străjuește și sufletul torturat și chinuit a multîmilor de martiri bihoreni, în frunte cu Cior-

daș și Bolcaș și vrem să se știe, că mai presus de toate acestea, la aceasta graniță, stă și va sta de strajă neîncetat, sufletele și piepturile noastre, ale miilor de plugari și țărani români, cari fac din piepturile lor zid de oțel peste care nu se va putea trece niciodată.

Astâmpărați-vă deci, și să fiți pe pace, domnilor grofi, dela Budapesta. Noi vrem pace, nu războiu. Dar, dacă nu vă astâmpărați și vreți să vă atingeți de pământul și țara noastră sfântă, să știți, că plugarul român dela granița României-Mare, mai bine „va muri în luptă cu glorie deplină, decât să fie rob iarăși în vechiul lui pământ“.

Așa să ne ajute Dumnezeu !

Aceasta am vrut să vi-o spunem. Aceasta vrem să se știe de lumea întreagă.

Trăiască România-Mare, pe veci unită și nedespărțită.

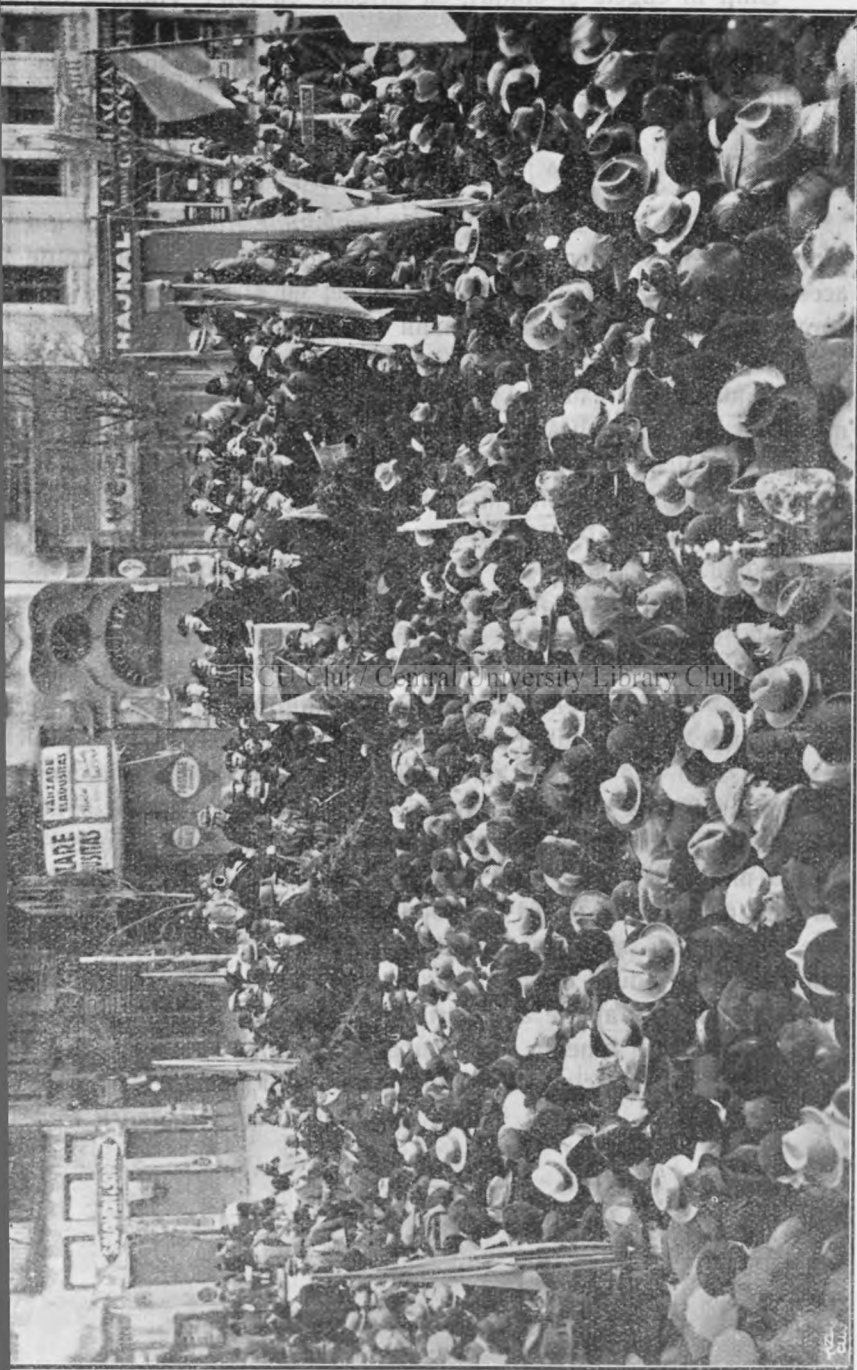
I. Târâu

Societatea „Atanasie cel Mare“ a studenților dela Academia de Teologie ortodoxă română Oradea Studenții dela Academia de teologie ort., ca viitori slujitori ai aceluiași altar pe care părinții noștri au ars tămâia iubirii de neam și lege, și au adus jertfa credinței în izbăvirea neamului nostru, nu pot rămâne nepăsători, când sunt primejduite interesele vitale ale neamului din care fac și ei parte, pentru că sunt sânge din sângele neamului românesc.

Pe acest pământ al Ardealului s'a zămislit neamul românesc, el nu a venit de altundeva și nici n'a avut de gând să se mute, căutând locuri mai bogate, ci a rămas în leagănul în care s'a născut și în care s'a dezvoltat firea noastră etnică. Pământul acesta este al nostru și niciodată n'a fost al altuia. Suntem un neam care n'a lăcomit niciodată la moștenirea altor neamuri, dar care știe să-și apere cu dârzenie patrimoniul său sfânt, moștenit din strămoși.

De fiecare părticică a acestui pământ, ne leagă o scumpă amintire, în acesta zac osemintele strămoșilor noștri. Cu sudoarea și cu sângele șirului de generații este frământată fiecare părticică a acestui pământ. Aceasta este moștenirea noastră sfântă pe care ne legăm înaintea lui Dumnezeu, să o trecem neștirbită generațiilor care vor urma.

Respingem cu energie, lăcomia vecinilor de peste hotare, și cu credință în Dumnezeu și în virtuțile neamului nostru, facem legământ, că vom apăra, chiar cu ultima picătură de sânge, fiecare părticică a acestui pământ.

Mulțimea ascultă protestul voluntarilor ardeleni.

Uniți în cugete și simțiri, să strigăm cu toți : Trăiască România unită pe vecie !

Trăiască M. S. Regele, simbolul acestei unități, sfinte și indestructibile !

Păcală Nicolae
președinte.

„Soc. Sf. Ioan Gură de Aur“ a teologilor Români Uniți din Oradea. Preoțimea poporului românesc a fost totdeauna alături de acest popor, în zile bune și în zile grele, cu el și-a împărțit bucuriile și suferințele. Când dușmanii cutropitori au năvălit asupra acestui popor, între ceeace l au indemnât și îmbărbătat la luptă, aflăm totdeauna și câte un preot. Când la 1848 pentru adunarea miilor de Români pe Câmpia Libertății dela Blaj, nu au fost de de ajuns tulnicile și buciurile, clericii Seminarului din Blaj au fost aceia cari s'au resfirat în toate satele să adune miile de Români pe Câmpia Libertății să ceară dreptate și libertate pentru acest popor de atâția ani pe nedreptul apăsât. În cele'alte revoluții pentru dreptatea cauzei noastre, totdeauna aflăm preoți cu crucea în frunte, căci oastea era creștină. Așa se și cădea, căci noi preoții și viitorii preoți, din popor suntem, ai poporului suntem, pentru că cu el și pentru el trăim, răbdăm și murim.

Deaceea și azi, iubiți frați, când dușmanul, care pe nedreptul ne-a apăsât o mie de ani, ajungând în orbia lui până la înlocuirea limbii noastre scumpe în Biserică cu limba lor barbară și necioplită, își ridică capul și cere înapoi prada a cărui sânge l-a supt o mie de ani, noi clericii Bisericii Române Unite, ca un singur om. ne ridicăm alături de poporul din care am ieșit și pentru care vom munci, și protestăm din răspuseri împotriva încercărilor criminale de a aduce din nou jale și întuneric asupra acestui iubit popor, părinți și frați de ai noștri.

„Murim mai bine 'n luptă cu glorie deplină

Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost pământ !“

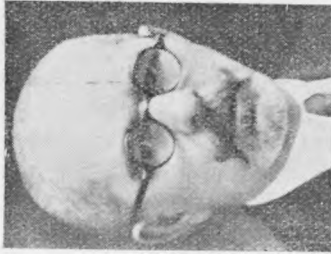
Președinte, *Alexandru Popa*

MOȚIUNEA

La sfârșit s'a citit în aclamațiunile nesfârșite ale mulțimei următoarea moțiune :

„Poporul român din Bihor, răscolit de uneltirile celor ce vor stricarea păcii și strâns în adunare națională în Oradea, declară solemn și hotărît, că tratatul de pace dela Trianon,—zămislit din principiul autodeterminării și voința tuturor Românilor din Ardeal, Crișana, Banat și Maramureș, dovedită la Alba-Iulia, la 1 Decembrie 1918, și sentința fără apel a Istoriei, — este sfânt și nestrămutat. Bihorul va veghea ca un străjer al păcii universale și al respectului tratatelor, să nu se schimbe nici o slovă din cartea neamului, scrisă și pecetluită la Trianon de către sfetnicii tuturor țărilor. Oradea și Bihorul, declară prin urmare, solemn și hotărît, că pietrele de hotar ale României întregite sunt înfipte pe veci, în locul lor de-acum și este gata să le apere până la cea din urmă suflare, împotriva celor ce vor stricarea legilor și tulburarea păcii.

Bihorul nu-și poate jertfi sutele de mii de Români ae dragul unor colonii maghiare, așezate artificial și cu gând de a desnaționaliza pe Românii băștinași. Adunarea națională din Oradea vestește lumii, că Bihorul face un trup nedespărțit cu Românii din Dacia Traiană, de cari nici o lege omenească nu-i mai poate deslipi“.

Pompiliu Dan
casier

At. Negulescu
vicepreședinte

Dr. Nic. Zigre
președinte

T. Neș
vicepreședinte

V. Stănescu
secretar gen.

Adr. Ganea
administrator

BIROUL CASEI NATIONALE LA 27 NOIEMVRIE 1932.

Dr. Petru Popoviciu, Prefectul jud. Bihor, care a menținut ordinea publică cu multă energie și pricepere la adunarea din 27 Nov. 1932 și 28 Maiu 1933.

Dr. Nicolae Zigra, Președintele Casei Naționale, care a prezidat adunarea din 27 Noemvrie 1932, dovedind mult tact și chibzuință.

Dr. Gelu Egri, Primarul orașului, care a dat concursul tehnic la organizarea adunării din 27 Noemvrie 1932 și 28 Maiu 1933.

INCHEIERE

In ziua de 27 Noemvrie 1932, toată suflarea românească din Bihor și-a fixat demn, hotărît și măreț atitudinea față de uneltirile statelor revizioniste. Vraștitorilor puțini și interesați, care încearcă să rupă și volatilizeze pecetile Tratatului dela Trianon, Bihorul le-a răspuns prin mobilizarea satelor românești răsărite de veacuri pe culmile muncelilor și dealurilor, ori pitulile smerite în faldurile Munților Apuseni Câmpia și munții Bihariei și-au îngânat glasurile, prin care arătau diplomației europene expresiunea voinței de a trăi în pace, cu toate țările, iar Budapestei trimiteau avertismentul că nici-o forță omenească nu va putea smulge și muta stâlpii dela granița de Vest a țării. Din corul oratorilor care reprezentau sutele de mii de Români din Bihor, s'a desprins deslușit că, aici la graniță, sunt voințe tari și suflete mari, care se vor împotrivi dârz, celor ce vor să treacă frontiera spirituală și etnică a României întregite.

Bihorul veghează !

**Casa Națională
a județului Bihor**

Protestul din 28 Maiu 1933

Protestul din 28 Maiu 1933

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Notiță istorică

Revizionişti au susţinut că menţinerea tratatelor de pace în forma lor actuală va distruge pacea popoarelor din Europa şi că pacea nu va fi asigurată astfel, decât numai prin modificarea acestor tratate în favoarea Statelor învinse. Ungaria, Germania, Italia şi Austria au fost ţările de unde a pornit mişcarea revizuirii tratatelor de pace. La început revizuirea a fost pusă şovăelnic, după ce însă unele dintre ţările revizioniste au căpătat încurajare din afară, aceste au trecut la ameninţări din ce în ce mai hotărâte. Totuşi problema revizuirii n'a progresat aşa, după cum ei s'ar fi aşteptat, crezând, că în primăvara anului 1933 revizionismul se va impune dela sine. Politică inaugurată în deosebi de către dl. Mussolini, dl. Gömbös şi guvernul din Berlin a crezut, că lumea se va speria de ameninţările lor şi că prin încurajarea d-lui MacDonald, vor pune ei stăpânire pe destinele Europei.

Propaganda revizionistă între astfel de împrejurări, luând caracter oficial, a încercat toate manevrele posibile de a alarma Europa şi a schimba îndeosebi situaţia politică din Bazinul Dunărean, unde România era propriu zis interesată. Călătoria premierului Ungariei la Berlin şi declaraţiile sale asupra revizuirii tratatelor de pace, din luna Aprilie 1933, au fost lansate de surlele maghiare, ca o ameninţare în coastele Micei Antante şi ca un semn al victoriei apropiate a cauzei maghiare.

N'a scăpat această mişcare neparată şi de oarece Mica Antantă, în formaţiunea ei de astăzi este o realitate, într'un moment dat Ungaria a rămas slab susţinută în planurile ei potrivnice păcii europene. Energia şi autoritatea d-lui Nicolae Titulescu, ministrul nostru de externe, a învins tendinţele fanteziste ale duşmanilor şi a împiedecat încă odată prin o splendidă contra acţiune, revenirea la un trecut, care s'a dovedit nefast pentru armonia popoarelor din centrul Continentului.

80 milioane de suflete, — care formează împreună zidul de apărare a Micei Antante şi a prietenei noastre Polonia, — s'au hotărât, în urma provocărilor de din afară, ca să demonstreze în aceeaşi zi, în toate centrele locuite de cetăţenii acestor State, contra

uneltirilor vrăjmașe, arătând astfel o solidaritate perfectă față de ofenziva provocătoare, lipsită de baza realității și pentru a se stabili în mod neîndoelnic, că cetățenii din Mica Antantă și din Polonia, nu suferă nici o schimbare a stărilor actuale între granițele etnice ale popoarelor fixate prin tratatele de pace, și în special ceea ce interesează țara noastră România, schimbarea tratatului dela Trianon.

Ziua acestor manifestații colective și de interes comun s'a ales pe 28 Mai 1933. În întreaga țară a pornit un curent puternic, de a se desfășura demonstrațiile din România, în cadre cât mai largi. În deosebi poporul românesc dela granița de vest, a vrut să răspundă hotărît pentru integritatea hotarelor noastre.

1. Pregătirea zilei cea mare.

În vederea pregătirilor pentru o nouă mare adunare de protest, Lazar Iacob Președintele Casei Naționale, convoacă ședința Consiliului de Administrație și Comitetul de acțiune pe ziua de 16 Maiu 1933.

Consiliul de Administrație, Comitetul de acțiune și Biroul Casei Naționale este constituit astfel:

Președinte :

1. Dr. Lazar Iacob, profesor univ.

Vicepreședinți :

2. Teodor Neș, directorul liceului „Em. Gojdu“.

3. Augustin Maghiar, canonic.

4. Dr. Teodor Roxin, avocat și deputat.

5. Dr. Petre Popovici, prefectul județului Bihor.

6. Dr. Gelu Egri, primarul Municipiului Oradea.

Membrii :

7. Gheorghe Tulbure, inspector general al învăț. primar.

8. Augustin Chirilă, directorul prefecturei Bihor.

9. Dr. Ioan Voștinari, secretarul gen. al municip. Oradea,

10. General Anastasie Negulescu, pensionar.

Secretar general :

11. Ștefan Mărcuș, avocat-artist.

Casier :

12. Pompiliu Dan, insp. gen. al învăț. primar, pensionar.

Comitetul de acțiune :

1. D-na Veturia Candrea, prez. Reun. F. R.

2. Nicolae Firu, director școlar, pensionar.

3. Ionel Șeitan, director de bancă.

4. Dr. Teodor Popa, preș. Camerei de agricultură, avocat, deputat.

5. Dr. Ioan Matei, directorul Policlinicei, medic, senator.

6. Dr. Victor Gherman, președ. districtului sportiv, medic-radiolog.

Adrian Ganea, secretar-administrator.

În ședința din 16 Maiu 1933 a Casei Naționale D-l Dr. Teodor Roxin, face propunerea ca inițiativa pentru organizarea unei mari adunări anti-revizioniste, vrednică de trecutul Bihorului, să pornească dela Casa Națională. Consiliul de administrație și Comitetul de acțiune hotărăște cu unanimitate: Casa Națională ia inițiativa organizării unei mari manifestații anti-revizioniste la Oradea, pe ziua de 28 Maiu 1933, împreună cu serbări populare, cu concursul tuturor asociațiilor culturale și profesionale românești din Bihor, al tuturor Românilor și al cetățenilor loiali.

În acest scop Casa Națională a județului Bihor lansează următoarea chemare:

Chemarea către Români din Oradea și Bihor.

*Casa Națională a județului Bihor îndreaptă un cuvânt cald de chemare toți Români din Oradea și județ să ia parte la **mare** adunare ce se va ține la Oradea în ziua de 28 Mai 1933 la orele 10 jumătate a. m*

În toamna anului trecut poporul românesc și-a arătat hotărîrea neștrămutată împotriva celor ce ar voi să schimbe hotarele. Protestele noastre au izbucnit atunci mai risipite și totuși ca un muget ce clocotea în adâncul sufletelor. Am spus atunci lumii întregi că oamenii nu vor putea schimba hotarele cari s'au așezat cu voia lui Dumnezeu, prin jertfa celor opt sute de mii de viteji și prin suferințele de veacuri ale neamului

Dar agitațiile și uneltirile pentru revizuirea tratatelor nu s'au potolit încă. Sunt și acum oameni cari vor să răstoarne pacea țărilor și popoarelor. Acestora trebuie să le dăm răspuns tot atât de hotărît, nu cumva tăcerea noastră să fie luată drept slăbiciune.

De aceea chemăm din nou pe toți Români, să întărească încă odată credința mărturisită înainte cu șase luni. Mai mult, glasul nostru trebuie să răsună în această zi mai puternic, unindu-se cu glasurile protest, cari se vor ridica în aceeași zi și în același ceas în toate țările Micii Înteligeri și în Polonia, prietena noastră.

În ziua de 28 Mai 1933, vor fi adunări în orașele de reșe-

dință din toate județele celor patru țări. În această zi se va auzi furtuna năvalnică a optzeci de milioane de oameni, cari vor spune într'un glas și o inimă, că nu este putere omenească, care să schimbe legile și orânduiri pe cari dreptatea istoriei le-a făcut.

În această zi, cuvine-se, să pornească și coloanele de Români, cu călăreți în frunte, în sunetul clopotelor, sub steagurile legănate de vânt, în glasul fanfarelor și corurilor, la marea adunare, pentru a asculta cuvântul de îndemn și învățătură a celor chemați și ca să răsunе și protestul nostru, alături de cele trei țări, împotriva celor ce vor să răstoarne dreptatea și pacea.

Hotarele noastre și ale țării ori-prietene, nu sunt și nu vor fi în primejdie niciodată, că le apără optzeci de milioane de piepturi. Dar adevărul acesta trebuie să-l știe și să-l înțeleagă toate neamurile. Adevărul acesta îl vom spune tare și răspicat și noi, la marea adunare din 28 Mai 1933.

Vom spune: înțelegeți neamuri și vă plecați, că hotarele au fost trase pentru totdeauna, și că în cuprinsul acestor hotare vom trăi și vom muri.

Români buni, intelectuali și săteni, veniți la această mare manifestație și sărbătoare națională!

Casa Națională a județului Bihor.

Chemarea noastră a apărut în ziarul "Gazeta de Vest" și s'a tipărit în mii de exemplare, afișe și foi volante, cari s'au distribuit în comunele din județ și în Oradea.

În ședința din 16 Mai, Casa Națională hotărăște să cerem mână de ajutor pentru desfășurarea manifestației în cadrele proiectate, D-lor: Dr. Petre Popovici, prefect al județului Bihor, Dr. Gelu Egri primar al orașului Oradea, Dr. Valer Popovici, chestorul poliției din Oradea, totodată hotărăște să cerem concursul corurilor, fanfarelor civile și militare, hotărăște că adunarea poporală să se țină în Piața Unirii din Oradea, unde să se instaleze o tribună impozantă la loc potrivit, să se instaleze mai multe megafone, să se facă fotografii pentru un buletin al Casei Naționale, să se colecteze fonduri pentru acoperirea cheltuielilor, și fixează în linii generale programul adunării din Piața Unirii și a serbărilor populare din Piața Mihai Viteazul.

În aceeași ședință se autoriză Consiliul de administrație și biroul Casei Naționale să ia toate măsurile cuvenite, tehnice de organizare pentru ziua de 28 Maiu.

Comitetul de organizare adresează în urma autorizației primite asociațiilor culturale și profesionale românești următoarele:

No. 53/1933.

DOMNULE PREȘEDINTE,

Agitațiile revizuirii tratatelor de pace, nu s'au potolit. Marii tulburători ai Europei le întrețin fâțiș și oficial. Indelunga noastră răbdare a ajuns la sfârșit. În toamnă, reacțiunea poporului românesc s'u manifestat în demonstrații împunătoare. Ele au izbucnit însă risipite, ca semne sporadice ale unui înfricoșător clocot, care mugea în adâncimele neamului nostru. E vremea ca aceste risipiri să se unească într'o formidabilă manifestație, în care, în aceeași zi și în întreagă țară, rezistența noastră și voința de a trăi și muri în hotarele actuale ale Patriei să se exprime cu o energie și măreție, ce trebuie să se impune întregii lumi.

Manifestațiile noastre se vor desfășura deodată cu cele ale Micii Înțelegeri și ale Poloniei. Dela Baltica până la Adriatica și Marea Neagră, 80 milioane de oameni vor protesta cu o singură voință și dintr'un singur glas, împotriva uneltirilor și încercărilor de a rupe pecețile tratatelor de pace.

Apelăm la sentimentele Dvs. patriotice, Domnule Președinte, și Vă rugăm, să desfășurați cu maximul de energie o propagandă în sfera de acțiune și influență Dvs. pentru a mobiliza toate conștiințele românești pentru manifestația din 28 Mai, ce va avea loc și în Oradea. Vă rugăm, să depuneți la biroul Casei Naționale, până la 24 Mai, ora 6 d. a. o declarație de protest, concisă, energetică de cca : 20 - 25 de rânduri în 3 exemplare, care se va anexa la dosarele documentare ale acestei manifestații. Vă rugăm, să binevoiți a urmări în Gazeta de Vest toate măsurile ce se vor lua pentru organizarea acestei sărbători. Rugăm mai departe, să Vă puneți cu toți membrii Societății Dvs. în fruntea coloanei de săteni și călăreți, ce va pleca dela Liceul „Em. Gojdu“ la ora ce se va afișa, și va șerpui pe strada Staroveczky și Bulevardul Regele Ferdinand spre Piața Unirii, iar de acolo, după o scurtă manifestație, spre Piața Mihai Viteazul, unde vor avea loc serbări populare.

Proporțiile manifestației trebuie să le întrecă pe cele din 27 Noembrie 1932, încât tulburătorii de pace să rămână fascinați și fără cuvânt în fața forței și energiei declanșate.

Oradea, la 16 Mai 1933.

PREȘEDINTELE CASEI NAȚIONALE :

Lazar Iacob ss.

profesor universitar.

SECRETAR GENERAL :

Ștefan Mărcuș ss.

advocat-artist.

Odată cu adresa către Asociațiile culturale și profesionale românești Comitetul de organizare a adresat asociațiilor culturale și politice minoritare din Oradea:

No. 53/1933.

24 Mai 1933.

DOMNULE PREȘEDINTE,

Casa Națională a județului Bihor, ține în ziua de 28 Mai 1933, ora 11, în Oradea, Piața Unirii, o mare adunare pentru afirmarea drepturilor noastre naționale și teritoriale consacrate prin tratatele de pace.

Cum aceasta adunare trebuie se fie sărbătoare națională a tuturor cetățenilor buni și loiali din țara noastră,

avem onoare a Vă ruga să participați și Dvs. și întrucât doriți să luați cuvântul sau să faceți o declarație în scris în spiritul acestei manifestări.

Vă rugăm să binevoiți a depune declarația onor. Dvs. sau și vorbirea în scris, la biroul nostru dela Casa Națională, până Vineri, 26 crt. ora 18.

Primiți deosebita noastră considerațiune.

PREȘEDINTE:

Lazar Iacob

SECRETAR GENERAL:

Ștefan Mărcuș

Dela 16 Mai încoace Comitetul de organizare, sub conducerea președintelui Lazar Iacob, rămâne în permanență. Se fac adrese speciale către Episcopiile române, D-I Comandant de Divizie, Prefectura jud. Bihor, Primăria Municipiului Oradea, Chestura Poliției Oradea, Uniunea ofițerilor de rezervă, Școlile secundare și normale de fete și băieți, Meseriașii și industriașii români, Comandantul Co-hortei cercetașilor, Dirijorii corurilor și fanfarelor românești.

Tot așa se îndeamnă preoții bisericilor noastre și li se cere, ca îndeosebi la periferiile orașului Oradea, să deștepte conștiința națională a Românilor din parohiile lor, ca orășenii să se prezinte și ei în număr impunător de astădată, alături de sătenii din județ la adunarea populară antirevizionistă. În acelaș scop D-nii Dr. Victor Gherman și Pompiliu Dan cutreeră cu o săptămână înainte de adunare, coloniile din raza orașului Oradea.

În ședințele consecutive ale Comitetului de organizare din 17, 19, 23 și 26 Mai, rând pe rând se iau măsurile necesare pentru executarea tehnică a lucrărilor premergătoare adunării, pentru concentrarea populației din județ spre Oradea și înapoi, cât și pentru stabilirea programului definitiv.

Comitetul de organizare cere concursul doamnelor și domnișoarelor din societate, ca să adune sumele ce trebuiesc pentru acoperirea cheltuielilor efective. Se lansează liste de subscripții pe sectoarele orașului și doamnele Veturia Dr. Candrea, Sofia Mihulin, Tulia Dr. Boieriu, Zina Popovici, Hortenzia Magier, D-șoarele Cornelia Erdeli și Zoe Iacob colectează suma de lei 37 990.

La propunerea D-lui Teodor Neș, Comitetul de organizare procură insignii pe ziua adunării și admite multiplicarea desenului în stil și caracter potrivit manifestăției antirevizioniste, după desenul artistic al D-lui Irimie, profesor la liceul Gojdu. Din vânzarea acestor insignii se realizează un venit de lei 8.735.

Primăria Municipiului Oradea construște tribuna față cu podul de peste Crișul Repede, în alinierea străzii Pavel și strada Nicolae Iorga, pe locul din centrul pieței Unirii și în Piața Mihai Viteazul să pregătește locul pentru serbarea poporală de după adunare. Alegerea norocoasă a tribunei, face posibilă plasarea comodă a masselor în Piața Unirii dând un aspect impunător oratorilor instalați în fața masselor adunate, așa că fiecare om vede tribuna cu oratorii și poate auzi vorbirile lor transmise prin două megafoane puternice instalate de către D-l inginer Timotin, dela uzina electrică a Municipiului Oradea, față cu masele îndesate.

Ziarul „Gazeta de Vest” publică zi de zi informații despre adunare și serbarea poporală, iar în ziua de 27 Maiu se dă spre cunoștință generală și conducătorilor coloanelor, programul definitiv stabilit de acord cu șefii autorităților administrative, cu accentuatul concurs priceput al D-lui Prefect Dr. Petre Popovici în următoarele:

PROGRAMUL

desfășurării adunării antirevizioniste, ce va avea loc în Oradea, la 28 Mai 1933.

I. Cu începere dela ora 7 dimineața, muzica Regimentului 86 Infanterie, va primi în gara Oradea, cu imnuri și cântece patriotice toate trenurile, care aduc la adunare delegații comunelor.

II. Dela ora 8 dimineața, muzica Regimentului 85 Infanterie va executa în Piața Mihai Viteazul cântece naționale pentru delegații comunelor, cari se întrunesc în această piață. Această muzică

va porni apoi la ora 9 și 30 în fruntea coloanei, ce se va forma în piață, va trece peste podul cel mare pe strada Sztaroveczhy, pe lângă Administrația Financiară, va conduce coloane pe Bulevardul Regele Ferdinand și se va posta în Piața Unirii, lângă tribună, paralel cu intrarea în strada Nicolae Iorga.

Coloana de delegați se va așeza între Catedrala ortodoxă și strada Avram Iancu pe partea stângă din Piața Unirii.

Aceasta va fi coloana I., în care se vor îngloba delegații din Municipiul Oradea, cei din comunele din partea de Ost a plasei Centrale, delegații comunelor din plășile Aleșd, Ceica și Tileagd.

Ofițerii de rezervă la liceul „Em. Gojdu”.

Delegații Municipiului Oradea și corurile cari nu cântă la biserici, se vor aduna dimineața la ora 9 în fața Liceului Gojdu.

În fruntea coloanei va merge comitetul Casei Naționale a județului Bihor, vor urma apoi asociațiile culturale, naționale și sociale din Oradea, apoi delegații comunelor din plasa Aleșd, Ceica, Centrala și Tileagd.

III. Dela ora 8 dimineața, muzica Regimentului 12 Jandarmi, va executa cântece naționale pentru participanții comunelor, care se

vor aduna în Piața Cailor. Aici se va forma coloana II., care va porni de aici la ora 9, în frunte cu muzica militară, prin strada General Holban în Parcul Carmen Sylva și de aici va trece în Bulevardul Regele Ferdinand, imediat după scurgerea coloanei I. Muzica Regimentului 12 Jandarmi, se va posta lângă tribună în față cu muzica Regimentului 85 Infanterie și paralel cu intrarea în strada Episcop Pavel.

Această coloană a II-a se va așeza pe partea dreaptă din Piața Unirei, între strada Episcop Pavel și strada Alexandri.

Coloana a II-a va fi formată din delegații comunelor din partea de Vest a plășii Centrale, apoi delegații comunelor din plășile Marghita, Sălard și Săcueni.

IV. Muzica Regimentului 86 Infanterie, care se va găsi la gară dela ora 7 dimineața, va porni dela gară la ora 10 a. m., în fruntea coloanei a-III-a și va înainta pe Bulevardul Regele Ferdinand, oprindu-se în mijlocul Pieții Unirei, în fața tribunei.

Din această coloană va face parte plasa Beiuș, în frunte cu Reuniunea Femeilor Române din Beiuș, apoi plasa Vașcău, Beliu, Tinca și Salonta.

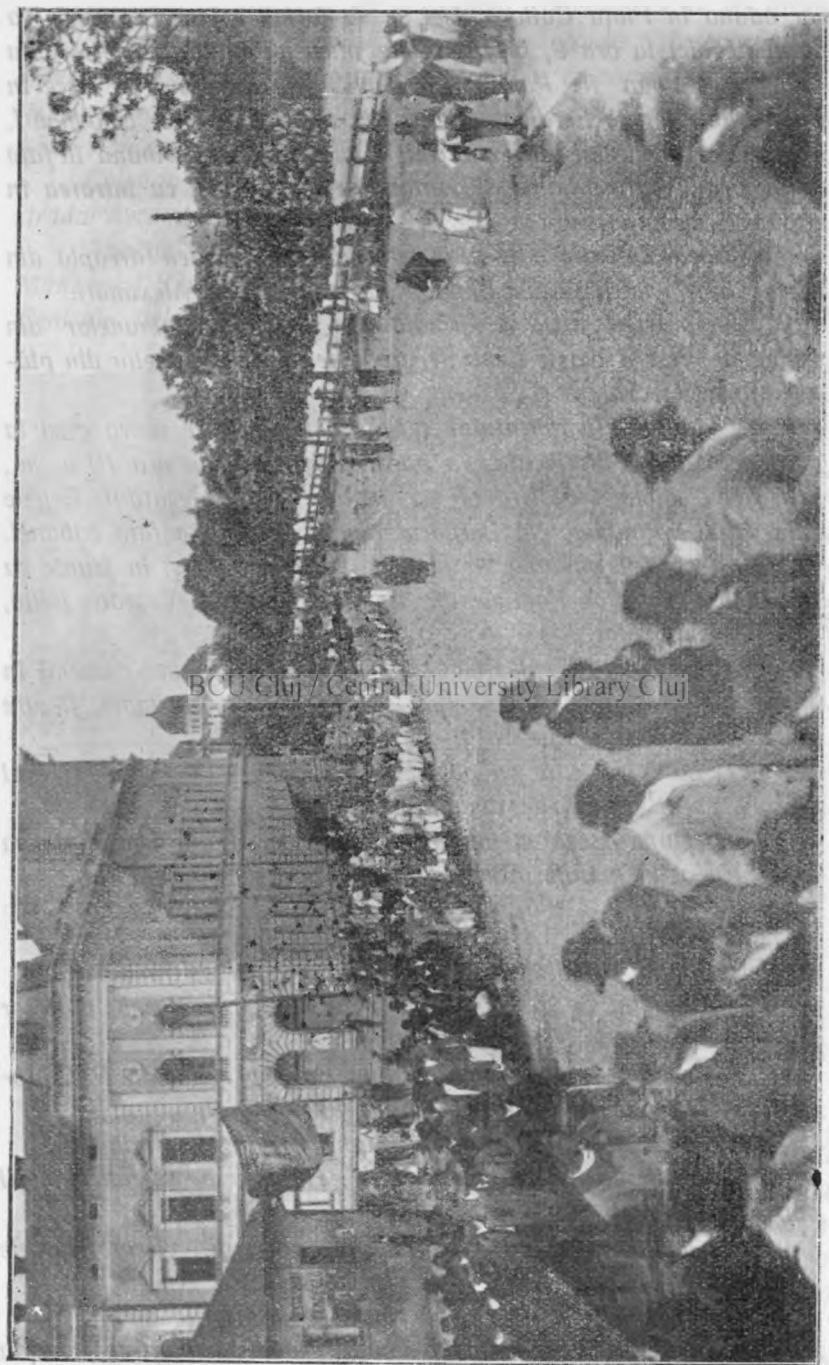
V. Conducătorii plășilor sunt invitați a încolona oamenii în ordinea arătată în acest program și vor rămâne tot timpul, fiecare lângă plasa ce o conduce.

VI. La ora 11, se va posta între tribună și strada General Moșoiu, corul Școlii de Jandarmi.

VII. După așezarea ultimei coloane în Piața Unirei, se va desfășura actul manifestațiunei antirevizioniste cu următorul:

P R O G R A M.

1. „Imnul Regal”, cântat de corul Școlii de Jandarmi.
2. Cuvântul de deschidere al d-lui Dr. Lazar Iacob, profesor universitar, președintele Casei Naționale.
3. Cuvântările Înalt Preasfințiților Episcopi: Roman R. Ciorogariu și Dr. Valeriu Traian Frențiu.
4. Cuvântarea d lui Dr. Gheorghe Crișan, fost ministru.
5. Corul, dirijat de profesorul F. Hubic, va executa cântări patriotice.
6. Cuvântarea d-lui Teodor Neș, profesor, vicepreședintele Casei Naționale.
7. Corul d-lui N. Firu, va cânta cântece naționale.
8. Cuvântul țărâniei din Bihor, rostit de țăranul Hărțău Andrei din Cumănești.

Defilarea coloanei pe Aleea Gojdu.

9. Corul, condus de dl. profesor C. Givulescu, va cânta cântece patriotice.

10. Cuvântarea reprezentantului studenției, rostită de dl. Terentie Nonu.

11. Corul C. F. R., condus de dl. N. Fîru, va executa cântece naționale.

12. Cuvântarea d-lui Dr. Teodor Roxin, deputat, vicepreședintele Casei Naționale.

13. Citirea adeziunilor.

14. Votarea moțiunii și închiderea adunării.

15. Corul jandarmilor, va cânta „Graiul Neamului“, dirijat de dl. Locotenent Macovei, șef de muzică.

VIII. După terminarea acestui program, va urma o serbare populară în Piața Mihai Viteazul, unde cele trei muzici militare, împreună cu corurile școlilor secundare din Oradea, vor executa cântece naționale și patriotice, până la plecarea participanților la gară.

IX. Fiecare participant se va reîntoarce acasă cu trenul cu care a venit.

Plecarea trenurilor din Oradea

1. Spre Marghita, va pleca un tren special, compus din 15 vagoane, la ora 18.25. Din aceste 15 vagoane 5 vor rămâne în Săcueni, iar restul de 10, vor merge până la Marghita.

2. Spre Ciucea, va pleca un tren special la ora 16.20, format din 25 vagoane.

3. Spre Cheresig, va pleca un tren special la ora 16.20, format din 25 vagoane.

Spre Sâmbătă, Rogoz, se vor atașa la trenul personal, care pleacă din Oradea la ora 18.30. 10 vagoane pentru participanți din plasa Ceica și un vagon de clasă, pentru Reuniunea Femeilor Române din Beiuș.

5. Spre Vașcău, va pleca un tren special la ora 16.40, format din 30 vagoane.

6. Spre Salonta, Tinca, Holod, la trenul personal, ce pleacă din Oradea la ora 15.55, se vor atașa un număr de 15 vagoane și anume: 5 pentru călătorii cari merg până la Salonta și 10 vagoane pentru cei, cari merg la Tinca.

II. Grandioasa manifestație din 28 Maiu 1933.

A sosit și ziua cea mare, ziua de 28 Maiu 1933. Ea rămâne neuitată în istoria luptelor Bihorului românesc.

Desdedimineață orașul Oradea a luat aspect adevărat sărbătoresc. Steaguri naționale pe tot locul, magaziile închise, străzile curate, din toate părțile răsună fanfarele militare și civile care întonează marșuri de deșteptare și însoțesc masele încolonate la diferitele centre ale orașului. Poporul s'a adunat într'un număr nemaipomenit în acest oraș înstrăinat de sufletul românesc. Glasul de chemare al clopotelor, la serviciile religioase, parcă răscolește și el în zecile de mii de suflete blânde, hotărîrea de a se afirma în

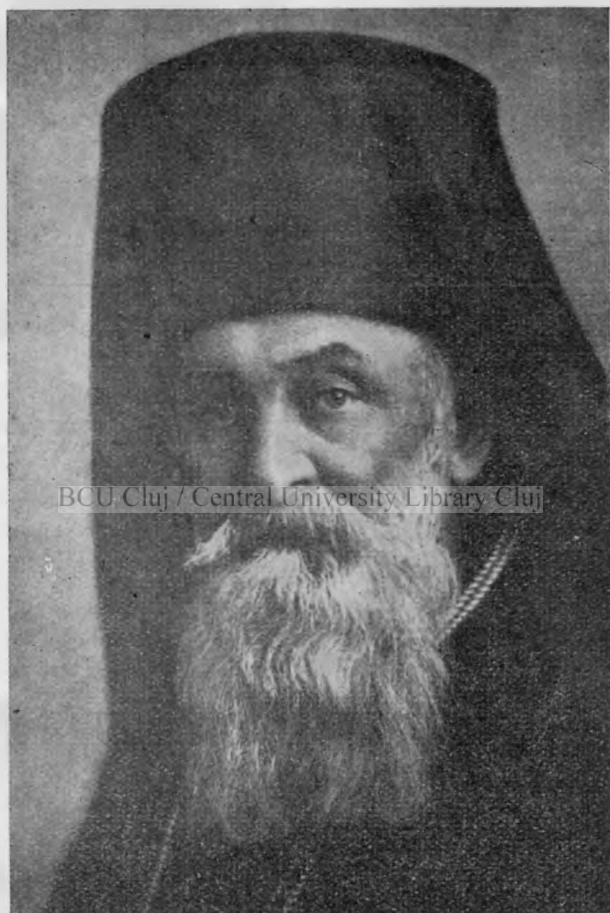
Coloana trece peste podul de lângă liceul Em Gojdu.

fața lumii, ca făclie aprinsă a românismului dela granița de Vest. Și străinii, pare că s'au înfiorat de această grandoare formidabilă a forțelor reprezentate prin atâtea brațe și suflete românești, și s'au retras în cuibul lor să mediteze asupra unei situații care nici o putere lumească nu o poate schimba.

40.000 de Români, doamne, domnișoare, domni și țărani alături, în frunte cu coloana călăreților îmbrăcați în costumuri naționale curate, de zi de sărbătoare, cu șerpare și stegulețe în tricolor, încolonați în rânduri de ordine, cu inscripții de protestare, cu coruri și fanfare militare-țărănești în fruntea coloanelor, cu berete și distincții, să adună în această zi la Oradea, să-și spună cuvân-

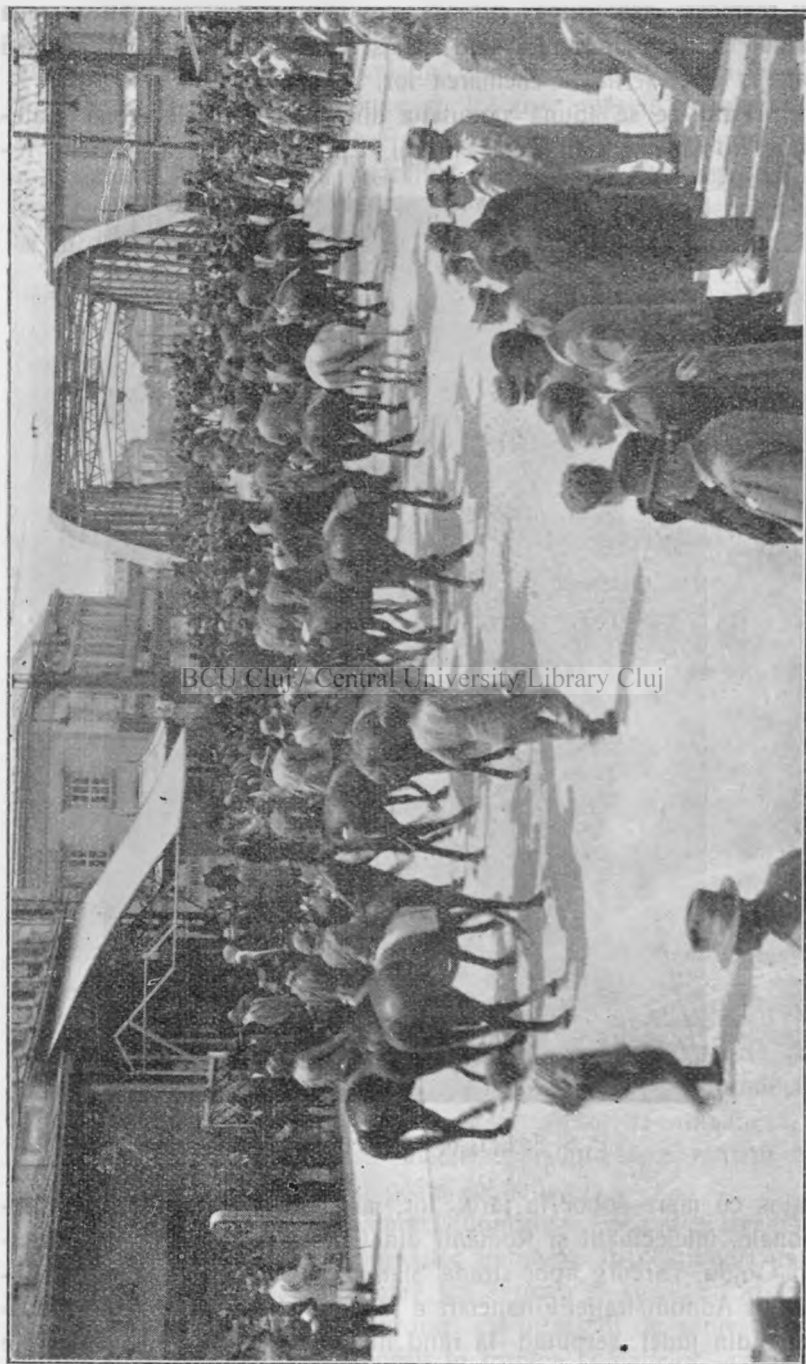
mul respicat, așa după cum se cuvine; și să demonstreze încă odată, că țăranul român este strâns legat de conducători săi și-i gata la orice jertfă la chemarea lor.

Până ce se adună populația din județ, în cele două Catedrale Românești Înalt Prea Sfințirii Episcopi oficiază serviciul re-

P. S. S. Episcopul Roman Ciorogariu.

ligios cu mare sobor în jurul lor, iar Asociațiile culturale-profesionale, intelectualii și Românii din Oradea se adună în fața liceului Gojdu, parcurg apoi strada Staroveczki, se întâlnesc în fața palatului Administrației Financiare a Județului Bihor cu coloanele maselor din județ. șerpuind la rând mai departe prin B-dul Regele Ferdinand spre Piața Unirii.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Defilarea călăretilor.

„Gazeta de Vest“ descrie înfățișarea mișcătoare a grupurilor în cele ce urmează:

„Încă înainte de sosirea coloanelor în Piața Unirii a sosit octogenarul episcop Roman Ciorogariu cu mașina în fața tribunei. Reconvalescent, apăsător de anii bătrâneții și cu sufletul său mare nu a putut să rămână acasă să se odihnească, ci la chemarea inimei sale, înaltul arhieru a ascultat din mașină discursurile oratorilor și protestul zecilor de mii de intelectuali și țărani cari manifestau pentru pacea lumii.

În scurtă vreme după aceasta și-a făcut apariția episcopul român unit I. P. S. Valeriu Traian Frențiu și P. S. S. Archie-reul Andrei Crișanu. Rând pe rând sosesc fruntașii Românilor bi-horeni precum și delegația evreilor în frunte cu Rabinul Beniamin Fuchs, d-l I. Mittelman, Kemény etc.

La orele 10 se începe intrarea coloanelor de cetățeni în largă Piață a Unirii peste podul Crișului. Coloanele sunt deschise de un banderiu de câteva sute de călăreți. Rând pe rând trec bande-riile de călăreți din comunele: Tileagd, Ciheiu, Leș, Regele Fer-dinand, Sântandrei, Oșorheiu, Cheri, Felcheriu, Comănești, Chiș-laca, Mocirla, Tăgădău, Rolt, Ciurmeghi, Sântău. Banderiile de călăreți trecând prin Piață se grupează într-o împănătoare coloană în str. Episcopul Pavel cu fața înspre Piață.

După coloana de călăreți își face intrarea în Piața Unirii în frunte cu muzica militară întreg comitetul Casei Naționale, în frunte cu președintele d-l prof. univ. Dr. Iacob Lazar apoi d-l f. Sub-secretar de Stat Dr. Gheorghe Crișan, Dr. Petre Popovici Prefec-tul Județului Bihor, Dr. Gelu Egru Primarul Municipiului Oradea, Teodor Neș, Augustin Maghiar, Dr. Teodor Roxin, Ștefan Mărcuș, Ajutor de primar A. Crăciun, prof. univ. G. Șofronie, I. Pogan, Gh. Tulbure, Fildan Emil, Dr. Boeriu, Prof. Angelescu, Ștefan Munteanu, Dr. Ioan Voștinari, Augustin Chirila, Adrian Ganea, Prof. Gh. Maior etc. Urmează apoi în coloane uniunea foștilor voluntari ardeleni în frunte cu d-l vicepreședinte Dr. Titus Triff, uniunea ofițerilor de rezervă în frunte cu d-l general A. Negulescu, centrul studențesc în frunte cu președintele T. Nonu, Uniunea subofițerilor de rezervă, Reuniunea Femeilor Române din Oradea și jur, Asociația profesorilor secundari, funcționarii dela prefectură, primărie, tribunale, poștă, administrația financiară, medicii, profesorii minoritari, Asociația „Locomotiva“ C. F. R., funcționarii dela C. F. R., Asociația meseriașilor români, precum și toate celelalte instituțiuni românești din Oradea și apoi cetățenii municipiului

Oradea, cari au participat în număr impunător de circa 15.000.

Intrarea în Piața Unirii s'a făcut, după ce coloanele au șerpuit dealungul orașului, și apoi prin Bulevardul Regele Ferdinand până la locul destinat. Din prima coloană au făcut parte comunele din plasa centrală, plasa Aleșd, plasa Ceica și plasa Tileagd. În coloana a II-a au fost grupate comunele din plășile Marghita, Sălard și Săcueni, iar în coloana III-a comunele din plășile Vașcău, Beliu, Tinca și Salonta. În fruntea plasei Beiuș și-a făcut intrarea membrele Reuniunii femeilor române din Beiuș, iar în fruntea plasei Vașcău, Reuniunea Femeilor Române din această plasă.

Trei ore dearândul, a intrat poporul în Piața Unirii intonând cântece patriotice. Prin placarde poporul din cele 420 de comune ale Bihorului, cereau respectarea tratatelor de pace și afirmau cu tărie caracterul românesc al acestor plaiuri dela granița românismului.

Înainte de deschiderea adunării, corul școalei de jandarmi sub conducerea maestrului șef de orchestră și dirijor A. Macovei a cântat „Imnul Regal“. Zecile de mii de participanți au ascultat

Corul Nicolae Firu (x) în fața tribunei.

cu capetele descoperite Imnul cântat cu atâta măiestrie de formidabilul cor al școalei de jandarmi compus din „una mie cântăreți. Școala de jandarmi din Oradea poate fi mândră că a realizat acest mare cor, care-l putem numi cu drept cuvânt că este cel mai populat cor din România“.

Celelalte coruri și fanfare militare au fost așezate în jurul tribunei, aici s'au grupat și fruntașii din Oradea cu capii Bisericilor cât și rabinii și delegații Bisericeii evreești-ortodoxe.

Intr'o liniște mortală deschide adunarea Lazar Iacob prof. univ., președintele Casei Naționale, care prezidează aceasta măreață adunare națională. Programul decurge după ordinea stabilită și suferă modificare numai prin aceea, că fiind de față d-l Popescu-Necșești, reprezentantul ziarului „Universul“ din București, ia cuvântul și doimnia Sa și depune un protest alături de ceilalți frați ai săi.

Glasul oratorilor se aude, prin megafoanele instalate, clar și puternic, în toate colțurile pieții, mulțimea aclamă des și întrerupe „predica“ oratorilor insistent răspunzând energic: Vrem pace! Vii sau morți între hotarele noastre! În urale de: Trăiască România întregită! Trăiască Mica Antantă! Trăiască Polonia! răsună zidurile Oradei. BCU Cluj / Central University Library Cluj

Corul condus de d-l Firu Nicolae a cântat Marșul lui Iancu de Timotei Popovici, Puî de Lei de I. Vidu, Corul lui Cornel Givulescu a cântat Se'ntorc Vitejii de Castaldi, Corul D-lui Francisc Hubic a cântat 1) Hübsch: Trăiască Regele, 2) Porumbescu: Pe al nostru steag, și 3) Hubic: Imn către Dumnezeu.

III. Moțiunea, telegrame și închiderea adunării naționale din 28 Maiu 1933.

Di Ștefan Mărcuș avocat-artist, secretarul general al Casei Naționale încheie seria cuvântărilor, printr'o entuziastă descriere a sufletului românesc, pază la Granița de Vest. E încă timp plăcut de primăvară, soarele nu bate cald, ceru-i ici coala înourat, și stropii de apă așteaptă parcă, să cadă apoi liniștit, pe la sfârșitul adunării, pe plaiurile binecuvântate. D-l Mărcuș accentuază că ziua de 28 Mai trebuie să rămână o zi înscrisă pe vecie în istoria acestui ținut. Citește apoi următoarea

ria acestui ținut. Citește apoi următoarea

M O Ţ ! U N E.

Bihorul, în adunarea națională din 28 Mai 1933, din Oradea, declară solemn și hotărât, că pietrele de hotar ale României întregite prin sângele celor 800.000 de eroi sunt înfipite pe veci în locul lor de acum și este gata să apere pacea și hotarele până la cea din urmă răsufclare împotriva tuturor celor ce vor stricarea legilor. Bihorul face un trup nedespărțit din România întregită, de care nici o lege omenească nu-l poate deslipi.

Oradea și Bihorul își unește glasul cu al celor 80 milioane de Poloni, Cehi, Sârbi și Români, cari dela Marea Baltică până la Adriatică și Marea Neagră, spun astăzi lumii răspicat și apăsat, că vor apăra cu strășnicie cinstirea tratatelor de pace și nu vor îngădui nimănui să calce cu gând dușman hotarele țărilor.

Adunarea națională din Oradea, trimite amicilor săi: Poloni, Cehoslovaci și Jugoslavi, cuvinte de prietenie și solidaritate și le spune, că este gala alături de ei, să strivească pe tulburătorii bunei rânduiei ce s'a statornicit între neamurile pământului prin tratatele de pace.

Trăiască M. S. Regele Carol II!

Trăiască Dinastia română!

Trăiască România întregită! Trăiască Mica Înțelegere și Polonia! Trăiască Franța și pacea dela Trianon!

Glasul puternic al cântărețului nostru de odată pătrunde răspicat în toate locurile, adunarea națională votează moțiunea și hotărăște ca aceasta să fie înaintată Cabinetului M. S. Regelui, D-lui Nicolae Titulescu Ministru de Externe, D-lui Dr. Alexandru Vaida Voievod Prim-Ministru și transmisă zarului Universul.

D-l Ștefan Mărcuș citește și mulțimea votează telegrama omagială:

Maiestății Sale

REGELUI CAROL II.

București.

Adunarea Națională a Românilor din Bihor întrunită în Oradea, în ziua de 28 Mai 1933, într'un gând și într'o simțire prezintă omagiile sale și declară că Bihorul în timp de pace impresoară înaltul Tron cu profunde sentimente de credință și loialitate, iar în vreme de primejdie va ști a fi nebiruită pavară a Tronului și hotarelor României întregite.

Trăiască Regele în pace și onor.

Președintele Casei Naționale și al Adunării

IACOB LAZAR,
profesor universitar.

Ca o bubuitură de tunuri adunarea națională timp îndelungat urează Dinastia, Tronul și Regele.

Se dă apoi cetire telegramelor:

Excelentei Sale

Dr. AL. VAIDA-VOEVOD

Președintele Consiliului de Miniștri

București.

Adunarea Națională a Românilor din Bihor, întrunită în Oradea, în ziua de 28 Mai 1933, salută cu însuflețire în persoana Excelenței Voastre pe fiul Ardealului și luptătorul neînfricat pentru eliberarea noastră. În același timp Vă asigurăm de încrederea întregii Crișane, în lupta ce o duceți pentru apărarea hotarelor actuale ale României întregite.

Președintele Casei Naționale și al Adunării

IACOB LAZAR,

profesor universitar.

Excelentei Sale

BCU Cluj / Central University Library Cluj

NICOLAE TITULESCU

Ministru de Externe al României

București.

Adunarea Națională a Românilor din Bihor, întrunită în Oradea, în ziua de 28 Mai 1933, Vă prezintă întreaga ei cunoștință pentru demnitatea și energia cu care apărați drepturile noastre naționale și teritoriale consacrate prin tratatele de pace. În același timp Vă rugăm să declarați oriunde și oricând că Bihorul rămâne vecinic alipit de România și că nici o putere omenească nu-l va despărți de ea

Președintele Casei Naționale și al Adunării

IACOB LAZAR,

profesor universitar.

Mulțimea aclamă cu înversunare, marii noștri bărbați de Stat. Au aderat la moțiune:

1. Episcopia ortodoxă română din Oradea.
2. Episcopia gr. cat. română din Oradea.
3. Partidul național țărănist.
4. Partidul național-liberal ducist.
5. Partidul liberal georgist.
6. Partidul poporului.

7. Partidul național agrar.
8. Partidul național democrat.
9. Partidul țărănesc lupist.
10. Partidul conservator.
11. Facultatea de drept Carol al II-lea.
12. Academia teologică ortodoxă.
13. Academia teologiei unite.
14. Baroul advocațional, Oradea.
15. Baroul notarilor publici,
16. Camera de comerț și industrie.
17. Medicii români.
18. Astra, secția Bihor.
19. Ateneul român, secția Bihor.
20. Cele Trei Crișuri.
21. Voluntarii Ardeleni și Bucovineni.
22. Uniunea foștilor luptători.
23. Uniunea ofițerilor de rezervă, secția Bihor.
24. Invalizii și mutilații din războiu.
25. Reuniunea Femeilor Române din Bihor.
26. Reuniunea Femeilor Române din Beiuș.
27. Soc. Femeilor Ortodoxe din Oradea.
28. Soc. Femeilor Române gr. cat.
29. Soc. Sf. Ioan Gură de Aur.
30. Soc. Atanasie cel Mare.
31. Soc. Inima lui Isus.
32. Asociația „Altarul“.
33. Asociația „Mariană“.
34. Asociația culturală „Oastea Domnului“.
35. Frăția Ortodoxilor Români, secția Oradea.
36. Asoc. Generală a Românilor Uniți din Oradea.
37. Asoc. profesorilor secundari.
38. Asoc. învățătorilor din Bihor.
39. Asoc. meseriașilor români.
40. Federația generală a funcționarilor publici de stat, jud., comună, regii, filiala Bihor.
41. Asoc. pensionarilor civili din Oradea.
42. Clubul sportiv Crișana.
43. Asociația tinerimea română și centrul studențesc, Oradea.
44. Asoc. studenților Sălăgeni.
45. Asoc. culturală P. T. T.
46. Asoc. muzicală C. F. R.

47. Uniunea subofițerilor penzionari din Bihor.

48. Liga Bunătății.

49. Garda de fier.

50. Populația din plasa Aleșd.

51. Populația din plasa Beiuș.

52. Populația din plasa Beliu.

53. Populația din plasa Ceica.

54. Populația din plasa Centrală.

55. Populația din plasa Mărghita.

56. Populația din plasa Salonta.

57. Populația din plasa Săcueni.

58. Populația din plasa Sălard.

59. Populația din plasa Tileagd.

60. Populația din plasa Tinca.

61. Populația din plasa Vașcău

Comunitatea bisericii rutene gr. catolice a aderat prin următoarele :

DECLARAȚIE DE PROTEST

Subsemnatul ca președintele comunității bis. rutene gr. cat din Oradea cu credințioșii mei împresună protestez împotriva oricărei încercări de a rupe pecetea tratatelor în ce privește revizuirea hotărârilor stabilite deja. Suntem mulțumiți deplin în starea creată în care ne aflăm. Vrem ca să trăim și mai departe ca cetățeni români pacinici între hotărârile actuale ale României-Mari. Așa să fie!

Oradea, la 26 Mai 1933

ALEXANDRU DIȚU,
parohul credincioșilor ruteni.

Partidul evreesc din România, org. Bihor, a ținut să răspundă chemării Casei Naționale în termeni foarte loiali :

Către onorata

CASA NAȚIONALĂ

Oradea.

La invitația Dvs. cu ocazia adunării manifestante naționale din 28 Maiu a. c., cu respect Vă aducem la cunoștință, că Partidul Evreesc din România Organizația Județul Bihor, va participa la aceasta adunare făcând cu aceasta ocaziune următoarea

DECLARAȚIUNE :

Conduc de sentimentele noastre religioase și de datoria noa-

stră cetățenească, declarăm în mod solemn, că ținem cu fidelitate cetățenească la Constituția Țării noastre și la arepturile teritoriale și naționale fixate prin tratatele de pace.

Primiți, Vă rugăm, asigurarea deosebitelor noastre considerațiuni:

Oradea, la 26 Maiu 1933

Președinții :
I Mittelmann
Dr. Bárdos

Secretar general :
Dr. Klein Ernő

Comunitatea evreească ort. din Oradea, a aderat prin adresa.
No. 274—933.

DOMNULE PREȘEDINTE,

În baza adresei D-voastră, avem onoare a Vă comunica că chemarea singură a Comunității noastre este susținerea, întărirea și adâncirea vieții religioase și culturii evreești. Noi îndeplinim legile fundamentale a religiei noastre, când suntem susuși credincioși a Maiestății Sale a Regelui și cetățeni buni, loiali ai Țării pentru pacea, siguranța, dezvoltarea căreia ne rugăm zilnic în bisericile noastre.

De altfel conducătorii Comunității vor lua parte la adunarea convocată

Oradea, la 26 Maiu 1933.

Cu deosebită stimă :

Secretar general:
Kirsch

Președinte :
Motzen Samu

Ca încheiere a adunării naționale d-l Lazar Iacob, președinte rostește următoarele cuvinte :

„Lucrul, pentru care ne-am întrunit, l-am isprăvit. Vă mulțumesc din nou tuturor, cari ați grăbit la această măreață adunare, aduși de grija țării și călăuziți de dragostea către brazda strămoșească.

Plecând acum acasă în pace, să duceți în suflete credința neclintită în țaria, propășirea României întregite.

Pe aici nu se va trece niciodată !”

O mie de glasuri cântă apoi sub conducerea D-lui I. Macovei șef de muzică, „Graiul Neamului”, — ploaia începe să picure încet, iar masele se îndreaptă unii spre gară, alții spre Piața Mihai Viteazul, unde elevii liceului Gojdu, elevii școlilor Normale de fete și de băieți, sub conducerea d-lui I. Lehoțchi și a d-lui

V. Peta, dirigent de cor, execută gimnastică ritmică și cântări patriotice în programul serbărilor populare.

Până de cu seară, delegații comunelor cu grupurile lor, pleacă cu toții în liniște și ordine spre vatra dela țară, unde e puterea noastră nestrămutată, mulțumiți fiind de frumusețea zilei cea mare, la care a contribuit fiecare dintre ei.

D-l Ioan Buta, profesor la liceul Gojdu, a fotografat momentele cele mai importante din adunare și coloanele în rânduri de

Capul coloanei în Piața Regina Maria.

marș spre piața Unirii; lui îi mulțumim clișeele din acest volum, referitoare la manifestația din 27 Nov. 1932 și 28 Mai 1933.

Mișcarea maselor formidabile de delegați și grupuri din județ spre Oradea și înapoi, precum și menținerea ordinei exemplară, este meritul d-lui Dr. Petre Popoviciu, prefect al județului Bihor, care prin organele sale din subordine străduitoare și disciplinate, a știut să țină și de astădată oamenii strânși legați de sufletul său. Pentru aceasta Casa Națională a județului Bihor îi rămâne întotdeauna recunoscătoare.

Pentru instalațiile tehnice, instalarea microfonului și a mega-

foanelor, se cuvine cuvânt de mulțumire d-lui Dr. Gelu Egiy primarul Municipiului Oradea, care ne-a dat tot concursul prețios în executarea acestor operațiuni. În tot locul s'a găsit la momentul potrivit d-l Dr. Valer Popovici, chestorul Poliției din Oradea, care secundat de organele sale de siguranță a contribuit în mod intensiv la menținerea ordinii. Aceste merite deosebite a ținut să le cernă ze Casa Națională a județului Bihor în ședința sa din Iunie 1933.

În aceeași ședință Casa Națională a mulțumit tuturor, cari și-au dat concursul neprihănit pentru măreția zilei și îndeosebi zăului românesc din Oradea „Gazeta de Vest”, care ne-a făcut o propagandă efecace și de înaltă valoare morală.

Dr. Valer Popovici
Chestorul Poliției Oradea.

Conducerea Casei Naționale prin conducătorii săi a înțeles să mulțumească și personal Chiriarhilor noștri, d-lui Prefect al județului, d-lui Primar al Municipiului d-lui Chestor al Poliției și fruntașilor colaboratori pentru ajutorul dat nouiui Comitet ales la conducerea Casei Naționale a județului Bihor în pragul acestor manifestații naționale.

M. S. Regele a binevoit a răspunde telegramelor din adunarea națională în următoarele cuvinte prea grațioase:

D-lui IACOB LAZAR
profesor universitar

Oradea.

4197 București Palat Regal 55 4 1 20 30 M S Regele foarte mișcat de frumoasele sentimente exprimate cu prilejul adunării de protestare împotriva tendințelor revizioniste a binevoit a mi autoriza să vă transmit înaltele Sale mulțumiri.

Secretar particular al M. S. Regelui, C. Dumitrescu.

D-l Ministrul de Externe N. Titulescu răspunde telegramelor din adunarea națională hotărât, încurajându-ne:

D-lui LAZAR IACOB
profesor universitar

Oradea.

4092 București 199 35 6 12 30. Vă mulțumesc pentru

telegrama D-vs. și pentru sentimentele exprimate, asigurându-Vă că nu voi înceta nici de aci înainte să mă străduiesc să fac respectate drepturile noastre imprescriptibile.

Titulescu.

În ședințele Consiliului de Administrație și a Comitetului de Acțiune a Casei Naționale a județului Bihor, care au urmat adunării naționale din 28 Mai, Comitetul de organizare și-a depus darea de seamă și raportul său în regulă, luându-se la cunoștință cu deplină satisfacție

Așa s'a petrecut o zi mare între zidurile cetății Oradea ca răspuns la străduința acelor, cari vreau să schimbe cu inspirația zilelor din trecut o lume nouă, care e a noastră prin răbdare și jertfă de sânge spre folosul generațiilor viitoare

Ștefan Marcuș
advocat-artist.

NICOLAE IRIMIE
profesor-artist, — autorul
insigniilor din 28 Mai 1933.

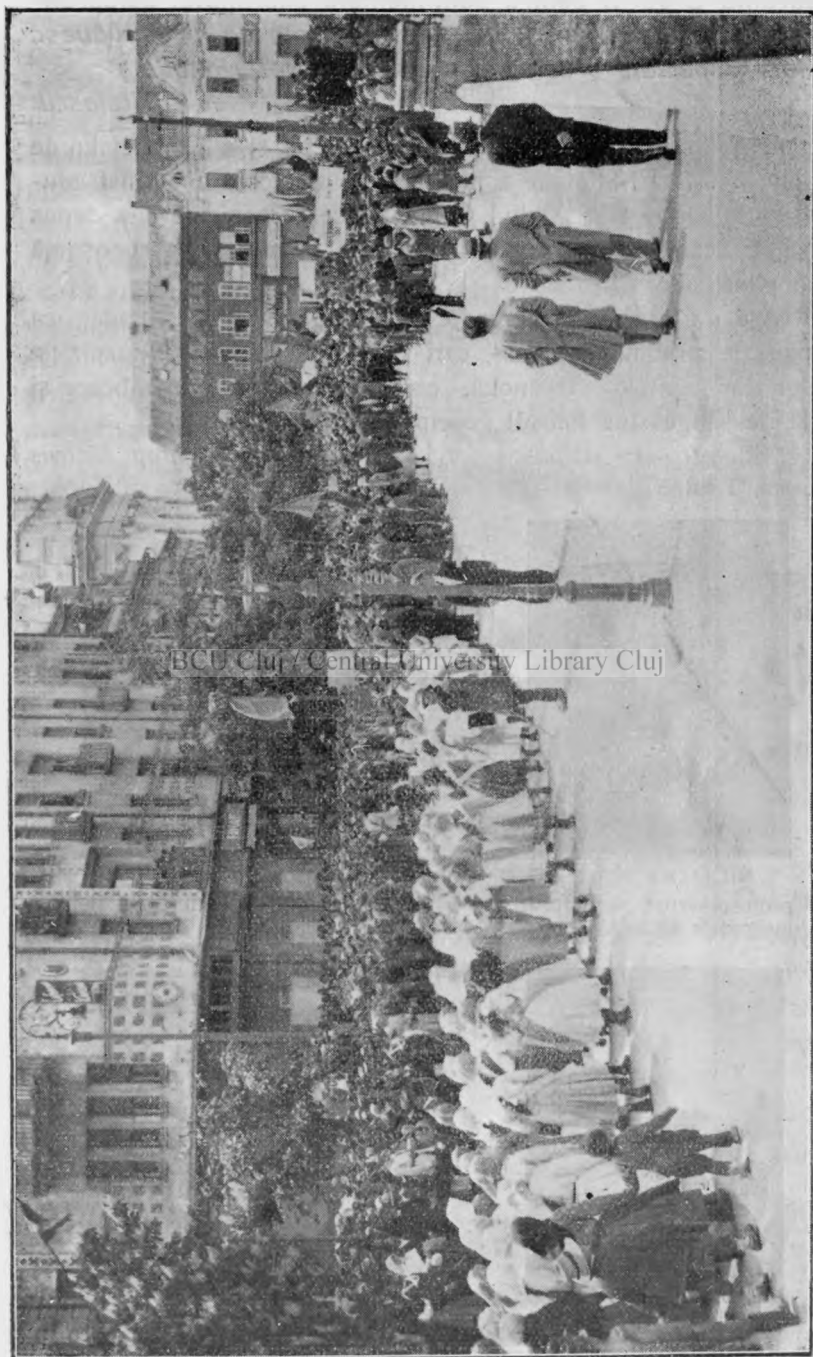
Prof. F. HUBC
maestrul corului Catedralei
unite române.

IOAN BUTA
profesor, — autorul foto-
grafiilor din 28 Mai 1933.

Prof. C. GIVULESCU
maestrul corului Acad.
teologice ort

Defilarea coloanei în piața Unirii.

Cuvântul de deschidere al președintelui Casei Naționale prof. univ. Lazar Iacob

Casa Națională a județului Bihor, a îndreptat o călduroasă chemare către toți bunii Români din Oradea și județ, să ia parte la adunarea de protestare de astăzi.

Vă mulțumesc din tot sufletul, că ați răspuns la chemarea noastră cu atâta dragoste și în număr așa de mare. Mulțumesc, cu adâncă recunoștință, Prea Sfințiților Părinți Episcopi ai bisericilor românești, cari au venit în mijlocul nostru, ca prin prezența și cuvântul Prea Sfințiților Lor să ridice măreția acestei

Dr. Lazar Iacob, președintele Casei Naționale. adunări.

Ne-am întrunit astăzi, fără deosebire de credință religioasă și politică, căci atunci când este vorba de binele și viitorul țării, pe noi nu ne desparte nimic. Ne-am întrunit să dăm răspuns celor ce uneltesc împotriva păcii, care a fost așezată prin tratate.

Se împlinește tocmai jumătate de an, de când o mare adunare, tot din acest loc, a declarat hotărîrea noastră nestrămutată împotriva celor ce ar vrea să schimbe hotarele. Dar răuvoitorii nu s'au liniștit. Uneltirile și agitațiile țin mai departe pentru schimbarea tratatelor și pentru a răsturna pacea dintre țări și popoare.

Nu ne temem de aceste uneltiri. Au trecut peste noi vijelii și mai grele. Nu vrem însă ca tăcerea noastră să fie privită drept slăbiciune, nu vrem ca pizmașii noștri să prindă curaj și mai mare.

Cunoaștem prea bine țința lor. Ei vor să samene îndoială și teamă în suflete. De aceea cu cât mai scăzute le va fi nădejdea, cu atât mai zgomotos va fi corul celor ce strigă revizuirea tratatelor.

Să strige numai, mai departe. Protestul care se ridică astăzi din patru țări, numărând 80 de milioane de suflete, îi va trezi din vis. În adunările din România, Cehoslovacia, Jugoslavia și Polonia se spune astăzi tare și răspicat, că hotarele așezate prin tratatele de pace nu sunt primejduite și nici nu pot fi primejduite, căci le apără dreptatea și 80 de milioane de suflete.

Cuvântarea d-lui Lazar Iacob președ Casei Naționale.

Hotarele noastre au fost așezate cu voia lui Dumnezeu, prin jertfe mari de sânge și după suferinți de veacuri. În cuprinsul acestor hotare vom trăi și vom muri !

În hotarele noastre, noi facem dreptate tuturor. Aici vrem să fie pace. Noi n'am nedreptățit și nu asuprim pe cei de altă limbă și lege. Poporul român, bun, blând și îngăduitor, nu știe și nici nu vrea să facă nedreptate nimănui. România este țară bună pentru toți.

România întregită cinstește legea și limba tuturor cetățenilor săi. De aceea vecinilor care plâng de jalea minorităților noastre, le putem trimite solia : Purați-vă cu minoritățile voastre cu aceeași cinste și omenire, cum ne purtăm noi. Dați-le atâtea drepturi și atâtea libertate câtă le dăm noi. Și trebuie să le mai spunem și altceva. Când cunoaștem cele ce se petrec la vecini dornici de a schimba hotarele, când știm cât de mult cinstesc ei limba și dă-tinele minorităților lor, avem dreptul să le mai spunem : Vecine, scoate întâi bârna din ochiul tău, ca să vezi psiul în ochiul altuia.

Fraților ! Pe noi ne călăuzește numai gândul de pace și în-telegere, dar batjocoriți nu ne vom lăsa de nimeni. Și fiecare faptă își așteaptă răsplata. Alături de țările aliate și prietene nouă, spunem și din această adunare : Noi vrem bună pace. Să înțe-leagă însă toți, că hotarele noastre au fost așezate pe veci. Ele nu se pot schimba.

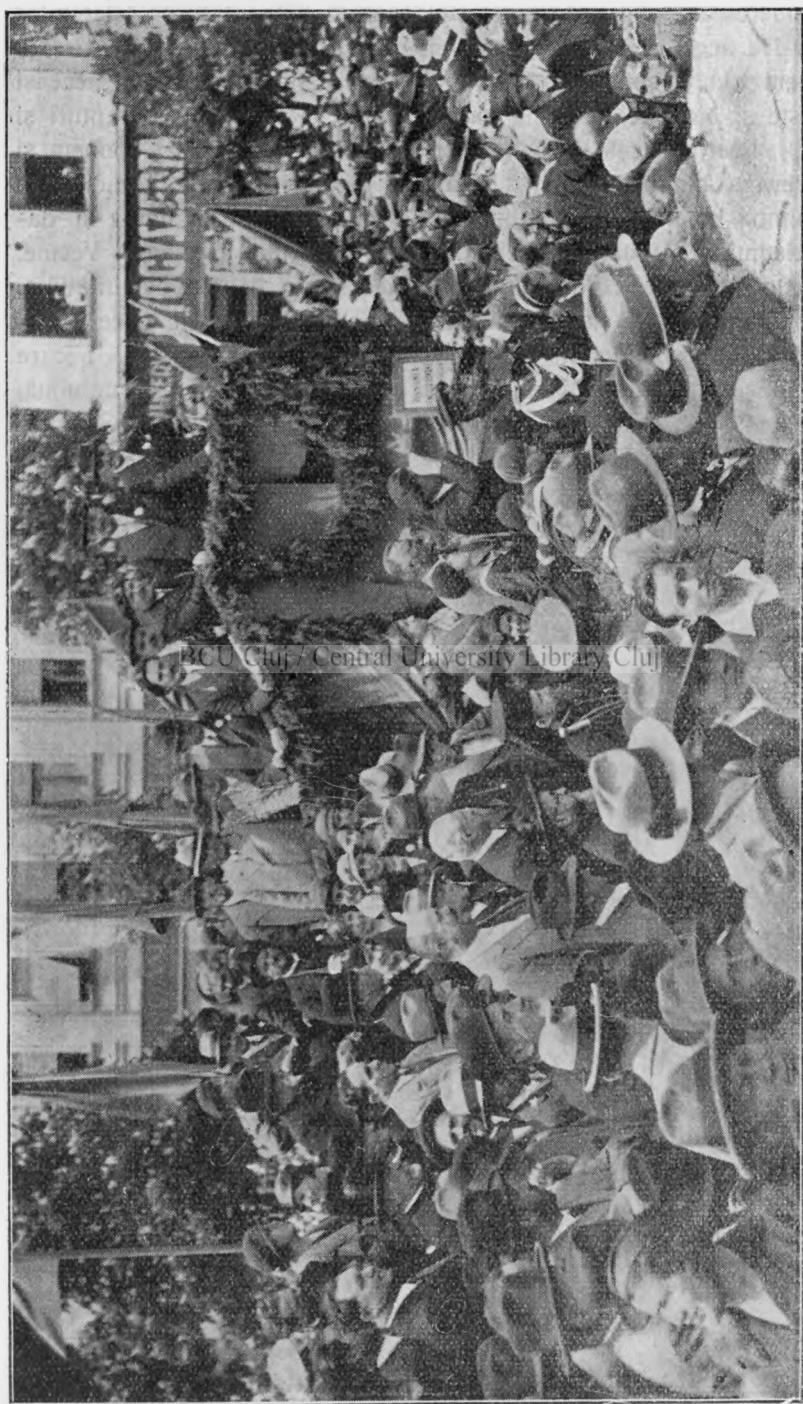
Insuflețiți de această credință, să facem zid nebiruit în jurul Tronului, pavăza hotarelor țării.

Să strigăm toți : Trăiască Regele ! Trăiască țările aliate și prietene !

Trăiască România întregită !

Reuniunea Femeilor Române

Tribuna principală și biroul Casei Naționale în fața microfonului.

Cuvântarea P. S. S. Arhiereului Andrei Crișanul

Sunt abia 14 ani de când în procesul cel mare dintre popoare, ce s'a încheiat cu războiul mondial, dreptatea lui Dumnezeu și dreptatea omenască ne-au judecat nouă hotarele de astăzi ale țării.

Am început de atunci și noi cei ce mai înainte eram robi, să ne croim înșine soarta și să ordonăm treburile patriei noastre române.

Libertatea noastră însă nu este pe placul acelor cari nu pot trăi fără de robi. De aceea ei umplu lumea cu minciuni și caută să întunece adevărul, pregătindu-ne lanțuri noi.

Ne-am adunat astăzi aci să le strigăm peste hotare: Astămpărați-vă! Ne-am despărțit de voi pentru totdeauna. Judecata lui Dumnezeu va găsi vinovați pentru nedreptatea ce ne-ați făcut 1000 de ani, ce mai vreți cu noi?

Noi nu suntem venetici pe pământul ce-l stăpânim. Nu este în el nici o palmă ds loc pe care să n'o fi muncit noi de aproape 2000 ani, și în care să n'avem îngropați strămoși.

Noi ne-am născut și vrem să murim în hotarele noastre de azi! Strămoșii noștri au dat numiri munților și văilor, dovadă că ei au fost primii lor stăpâni.

Acest pământ este răscumpărat de noi de două ori: odată

P. S. S. Arhiereul Andrei Crișanul.

cu sudoarea muncii înfrătită cu brazda, a doua oară cu sângele fraților părinților și strămoșilor noștri, vărsat pentru apărarea lui.

Când apărăm fiecare petec din acest pământ, noi apărăm: mormintele morților noștri scumpi libertatea și graiul nostru.

Noi n'am răpit dela rimeni nimic, ne-am recâștigat numai zestrea noastră părintească.

De când suntem stăpâni pe glia noastră strămoșească noi n'am nedreptățit pe nimeni căci am văzut pedeapsa lui Dumnezeu lovind pe cei ce au nedreptățit pe alții.

Nu ni se poate arăta nici un singur caz de răzbunare în cei 14 ani când noi să fi vărsat sânge nevinovat.

Cuvântarea P. S. S. Andrei Crișanul.

Dar suntem încă în viață acei cari păstrăm amintirea dure-roasă a stăpânirii trecute.

Dacă este vorba de stăpânire, noi înțelegem să stăpânim pre alții prin: blândețea și mărinimia sufletului nostru.

Cine se plânge de blândețea noastră proverbială, care cinstește dreptul fiecăruia la viață, și de toleranța noastră pentru graiul tuturor concetățenilor noștri, pe cari noi îi socotim făpturi ale aceluiaș părinte ceresc?

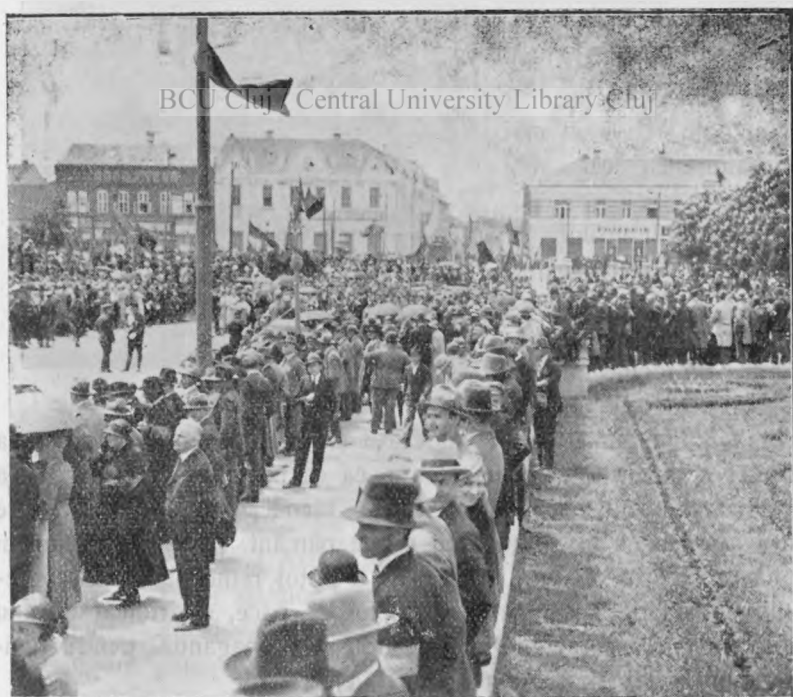
Blândețea noastră însă nu este lășitate. Ea este puterea sufletului nostru, care este în stare să mute chiar și munții.

Dumnezeu ne-a făcut liberi. Nu vom mai îngădui niciodată ca altul să pună jug și lanțuri pe grumazul nostru.

Să nu se uite că mormintele noastre de eroi de aci sunt pecetea dumnezească scrisă cu sânge pe hotarele de astăzi.

Cei ce nu se vor supune judecății lui Dumnezeu vor atrage mânia Lui. Pedepsa lui Dumnezeu va lovi înc'odată pe cei ce vor să întunece adevărul și să îngenunche dreptatea.

În numele Bisericii ortodoxe maica sufletească a neamului, care a veghiat la leagănul lui, binecuvîntez acțiunea pentru apărarea hotarelor.

Intrarea coloanei în Piața Unirii

Cuvântarea I. P. S. S. episcopului român unit Dr. Valeriu Tr. Frențiu

Ne este încă vie amintirea grozăviilor războiului trecut. Încă nu s'au învechit bine crucile de pe mormintele Eroilor, nici s'au uscat lacrimile vărsate după cei dispăruți. Încă nu s'au vindecat ranele celor mutilați. Încă mai avem să creștem orfani de războiu, și iată, că ne amenință din nou un războiu, cu mult mai înfiorător, ca cel abia trecut.

Bubuitul tunurilor, ce e drept, a încetat; contractele de pace s'au semnat; dar par'că la noi s'a gândit Prorocul, când a zis: „Așteptat-am pace și nu era nimic bun, vremea vindecării și iată spaimă“. Omenimea înzadar a depus armele ucigătoare, ca să înceapă a reclădi ce s'a dărâmat și înzadar cântă de 15 ani încoace an de an: „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire“, căci înainte de ce s'ar fi putut reîncepe calea progresului, îndată după semnarea tratatelor de pace, s'a ridicat din nou groaza și spaima războiului, făcându-se propagandă pentru revizuirea tratatelor și înarmarea până în creștet.

Stăpânii noștri de altădată cred, că nu pot trăi fără de noi și ar dori să ne strângă din nou în brațele lor, și nu voiesc să ne lase, ca să sorbim din farmecul libertății și să ne îmbrățișăm

P. S. S. Episcopul Valeriu Tr. Frențiu.

ca frații, ca să gustăm din plăcerea Psalmistului, care zice: „...ce e bun și ce e frumos, fără a nu mai locui frații împreună“.

Și noi am avea de revendicat, căci în toate țările vecine au rămas Români și n'au putut fi încorporați toți între hotarele României întregite, dar frontierele trase prin tratatele de pace, trebuie să recunoaștem, întrucât omenește se poate, sunt identice cu hotarele etnice ale diferitelor popoare, și așa nu se mai pot schimba. Iar cei ce ar încerca să le schimbe, se fac vinovați de a deslănțui un nou uragan, care ar însemna nimicirea întregii civilizații, ba chiar și cea mai barbară extirpare a omenirii.

Cuvântarea P. S. S. Dr. Valeriu Traian Frențiu.

Frați Români! Astăzi zeci de milioane de frați de suferință din trecut, fii ai statelor întregite sau nou înființate: România, Jugoslavia, Cehoslovacia și Polonia, ca dintr'un singur suflet și cu o singură gură strigă, că nu, nu, niciodată nu mai vreau să ajungă în lanțurile, pe cari și le-au scuturat de pe grumazul lor. Astăzi și noi, fii ai Bihorului — care și în trecut a fost un neînfricat străjer al românismului și prin vechile institute de învățământ, întemeiate și susținute de dragostea față de Neam a înaintașilor no-

ștri Episcopi români, a fost un focar viu al culturii și al sentimentelor naționale, pe care, păstrându-le treze, a apărut cu demnitate această graniță acum pe veci trasă aci la Vestul scumpei noastre Români, — deși pentru a nu turbura pacea, nu cerem mutarea frontierei până la adevăratul hotar al graiului românesc, însă protestăm cu toată tăria noastră în contra uneltirilor, ce se fac din partea oricui în contra integrității neamului, care nu va mai fi știrbită niciodată, căci neamul, care a dat sute de mii de Eroi, a căror amintire am proslăvit-o cu două zile înainte, va ști să păstreze ca sfântă moștenirea câștigată prin suprema lor jertfă.

Azi facem un creștinesc apel către toate popoarele lumii, ca să se reîntoarcă la Hristos, care singur poate cu învățăturile Sale dumnezeiești să ne dea pacea și bunăînțelegerea, care trebuie să domnească între oameni, trebuind ei să fie și frați și nu dușmani, să se iubească unul pe altul și nu să se ucidă. Dragostea lui Hristos să se reverse asupra omenirii și atunci fiecare om și fiecare popor se va mulțumi cu ceea ce pe dreptul stăpânește și nu va râvni la al altuia și granițele pe cari Dumnezeu le-a lăsat între oameni de deosebite limbi, nu vor trebui păzite cu arme ucigătoare, ci vor fi păzite de bunăînțelegerea și dragostea creștinească.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Noi — cari am arătat că iubim pacea, cari am dat dovadă că suntem creștini și în marea ziua a Învierii nu ne am răzbunat, ci am iertat toate pentru înviere și am zis „frați“ și celor, ce ne-au urit pe noi, știind și fiind convinși, că ne facem datoria noastră sfântă de a ne apăra chiar și cu viața ceea ce ne-a dat Dumnezeu — aceloră, cari nu vor să primească apelul nostru de pace, le zicem: „Înțelegeți neamuri și vă plecați, căci cu noi este Dumnezeu“. Că de vă veți întări iarăși, iarăși veți fi învinși. Orice sfat veți sfătui risipi-l-va Domnul. De frica voastră nu ne vom teme, nici nu ne vom turbura. Căci cu noi este Dumnezeu și cu noi este dreptatea lui Dumnezeu, care nu se poate birui în veci.

Discursul d-lui Dr. George Crișan fost ministru

*Onorată Adunare Națională,
Iubiți frați țărani Bihoreni!*

Zic adunare națională, pentru că niciodată capitala județului nostru nu a văzut adunați la un loc atâtea zeci de mii de intelectuali și țărani români. Firesc este să ne întrunim în număr așa de impunător astăzi, când vrem să ridicăm o puternică protestare împotriva revizionismului. În această zi în întreagă țară ca și în țările aliate, Cehoslovacia și Jugoslavia, s'au convocat adunări naționale în care cele trei națiuni cari alcătuiesc Mica Înțelegere adică România, Cehoslovacia și Jugoslavia, se ridică ca un singur

Dr. Gheorghe Crișan, fost ministru.
om să manifesteze hotărâta lor voință de a-și apăra integritatea teritoriilor și intangibilitatea tratatelor de pace.

Acest avertisment categoric pe care cele trei națiuni îl dau, vine tocmai în momentul când acțiunea revizionistă dă cele mai disperate asalturi ca să repună la ordinea zilei problema revizuirii tratatelor.

Dacă dușmanii noștri seculari dau asalturi disperate astăzi, ca să ne ia din pământul nostru scump, este de datoria noastră, — și aici este locul, — ca să ne scrutăm conștiința și să vedem

dacă poporul românesc este pregătit sufletește pentru ori ce împrejurare, ori cât de amenințătoare ar fi ea.

Oare nu cunosc dușmanii seculari dragostea nețărmurită a poporului român fața de acest pământ udă cu sângele mucenicilor Neamului nostru, și udă cu atâtea lacrimi de moșii și strămoșii noștri? Oare nu știu ei că pe acest pământ nu au nici un prieten, pentru că tot ce este aici și frunzele și fiecare fir de iarbă ne sunt numai nouă prieteni? Le știu ei toate acestea și nici n'au curajul ca venind în fața noastră, bărbătește, în mod deschis să ne ceară din pământul nostru strămoșesc, ci umblă pe căi lăturalnice

Cuvântarea d-lui Gh. Crișan, fost ministru.

cu intrigi și uneltiri perfide pela Marile Cancelarii ale puterilor Occidentale, cerșind și milogindu-se spunând, că nu pot trăi în actualele lor granițe, că Românii sunt un popor barbar cari chinuesc și ucid pe cei de neam străin. Este locul să amintesc aici ceea ce mi-a spus Ministrul Statelor Unite în anul 1920, că a primit un dosar dela guvernul său, care cuprindea 14.000 de fotografii despre schingiuri și ucideri comise de români pe teritoriul Ardealului și Banatului față de bărbați, femei și copii unguri.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Veșere generală.

Ministrul a făcut cercetări, și desigur nu a găsit nici un singur caz, pentru că Românii prin sufletul lor nobil și în clipa isbânzii au tratat cu generozitate chiar și pe dușmanii lor seculari.

Onorată Adunare Națională!

Două mari evenimente, unul petrecut Duminică în București, altul astăzi în toate capitalele județelor noastre, prin impunătoarele adunări naționale de protestare împotriva revizionismului, dovedesc lumii întregi că România nu va îngădui nici o discuțiune asupra drepturilor consfințite prin tratatele de pace.

Manifestațiunea din Duminica trecută, la care au participat delegațiunea din toată țara, a căpătat un caracter de puternică protestare prin aclamațiunile nesfârșite ale celor 150.000 de intelectuali și țărani cari au subliniat cu hotărîre declarațiunea că nici o discuțiune nu poate fi asupra tratatelor de pace, cari au pecetluit unitatea noastră națională. Am văzut la acea întrunire pe toți intelectualii și țăranii pregătiți sufletește gata la prima chemare sub drapel. Am văzut pe bravii Tutovenii, în loc de steaguri purtând placarde încadrate în tricolorul național, cu inscripția : „Tutovenii stau gata întru apărarea granițelor țării“. Dar nu numai tutovenii, ci toate delegațiunile purtau inscripții cari manifestau gândul nestrămutat al întregii populațiuni că noi, Românii nu avem nimic de cedat și că suntem gata să luptăm cu orice sacrificii pentru pămîntul strămoșesc.

Inimile noastre, a celor dela granițele țării, ni s'au umplut de încredere văzând poporul românesc că este sufletește pregătit, și atunci când țara va face apel, toți fiii ei vor grăbi să alerge în apărarea Patriei noastre iubite.

Tot astfel adunările naționale de protestare de astăzi, cari au un puternic răsunset și peste granițe, dovedesc lumii că poporul românesc fără deosebire de credințe politice, în aceeași unitate de simțire și gândire, se mobilizează astăzi pentru a-și afirma hotărîta sa voință de a lupta pentru integritatea teritoriului românesc.

Onorată Adunare !

Tăria de viață a unui popor stă în funcțiune de conștiința trează și de forța de reacțiune a membrilor acelu popor.

Atunci când un popor răspunde la chemarea conducătorilor săi, așa cum Dvs. a-ți răspuns astăzi prin această grandioasă adunare, acel popor a făcut dovada puterii lui de viață și a forței lui de reacțiune împotriva unei idei ce pune în joc dragostea și devotamentul său față de această țară.

Adunarea noastră de astăzi, face să se știe de toată lumea,

că noi nu numai ne vom apăra granițele, dar că nici nu admitem să se discute ceea ce s'a născut din suferințele, din jertfele sângeroase, din nobila simțire și din însușirile civilizatorice ale Neamului nostru.

România-Mare s'a născut din truda și jertfele poporului românesc, care a îndurat una mie ani împilările străine, fără ca suferințele trupești, vreme de 1000 ani, să-i fi alterat nobila sa dorință de libertate, adâncă sa iubire de legea și pământul strămoșesc.

Mulțimea adunată în Piața Unirii

Vitejia Românilor a cucerit libertatea și independența, marele și nobilul suflet de român a repus însă în drepturile sale sfinte națiunea noastră. Acest mare suflet, fără seamăn de răbdător în suferință, și iarăși fără seamăn de nobil în clipele izbânzii, această fire nobilă a poporului românesc a înălțat statul nostru național la locul de unde putem privi astăzi cu încredere în viitor.

Un popor care a suferit crunte împilări pentru idealul său național și care în momentul victoriei luptelor sale eroice tratează cu generozitate pe dușmanii săi seculari, un astfel de popor stă pe o treaptă mai superioară a civilizațiunii, decât aceia cari, folo-

sindu-se de toate binefacerile civilizației, dovedesc că au rămas un suflet mic și rău, uitat în crustele epocii de sălbăticiune, incapabil de a-și măsura faptele și de a pătrunde justiția immanentă a evenimentelor istorice.

Ne spuneau nouă dușmanii noștri în batjocură, că am fost un popor de ciobani. Da, un popor de ciobani, dar un popor brav al cărui suflet mare, ale cărui însușiri ostășești, și ale cărui nobile simțire adumbresc lucioasa dar falșă civilizație a acelora, cari își trag originea dela hordadele ce au pustit totul în calea lor.

Oare în baza cărui principiu și idei de civilizație se pretinde înlăturarea drepturilor noastre de pe acest pământ sfânt? Nu poporul românesc a format, în cursul istoriei zid de apărare împotriva năvălirilor destrugătoare cari amenințau civilizația Europeană? Oare nu poporul românesc a pus stavilă și după războiul curentelor subversive cari porniseră în întuneric în ofensiva lor primejdioasă? Oare ce vrea? În 1919 nu armata română a pus ordine în Statul Ungar, îndepărtând stăpânirea organizațiilor comuniste? Unde ar fi astăzi autoritatea de Stat a vecinilor noștri dacă acele organizații puternice ar fi fost lăsate libere să-și desăvârșească opera lor distructivă? Pătrunderea comunismului în Ungaria și vecinătatea lui de atunci cu organizațiile puternice din Italia și Germania au constituit o reală primejdie Europeană. Silința bărbatilor de Stat ale marilor democrații Europene ar fi putut oare ele stăvili puhoiul comunist, dacă nu ar fi fost intervenția hotărâtoare a armatelor române și dacă Statul și poporul românesc nu s'ar fi ridicat zid de apărare în fața ideilor revoluționare comuniste.

Solidaritatea noastră națională a apărât civilizația Europeană de gravă primejdie. Astăzi oare nu suntem noi așezați de soartă, ca o garanție a civilizației Europene la porțile răsăritului?

Drepturile noastre la viață pe acest pământ nu trebuiesc apărute oare pentru că ele sunt o axiomă a existenței civilizațiunii Europene? În această adunare noi nu ne-am întrunit să ne apărăm aceste drepturi, ci să manifestăm și în această parte a țării puterea nemărginită a poporului român de a reacționa împotriva oricăror încercări de a se pune în discuțiune tratatele cari au consfințit unitatea noastră națională.

Mai dorim să se știe că, dacă în Statul nostru unitar național avem și părți din alte popoare cari conviețuiesc cu noi prin forța evenimentelor istorice, ele își găsesc aici asigurate libertățile naționale și cetățenești, pentru că Statul unitar național român poartă

aceeași grije tuturor cetățenilor lui leali fără deosebire de credință și limbă. Dovada au făcut-o declarațiunile reprezentanților autoritari ai minorităților făcute în adunarea de Duminică trecută din București, unde ei au manifestat pentru integritatea teritoriului Statului român, afirmând că doresc să trăiască în deplină armonie cu noi în România-Mare. În convingerea că Statul Român reprezintă o însemnată putere în concertul popoarelor Europene cu o organizație națională, dar dând posibilitate de dezvoltare normală străinilor de neamul nostru ce conviețuiesc cu noi, nu vom îngădui să se pună în discuțiune tratatele astăzi în vigoare și nu vom îngădui să ni se turbure liniștea în munca ce o depunem pentru consolidarea păcii.

Poporul românesc a fost totdeauna și este de partea dreptății ; el stă neclintit în convingerea că prin tratatele de astăzi s'a realizat numai dreptatea immanentă istorică, triumfând ideea de Stat națională, că din ruinele imperialismului Austro-Ungar s'au născut State naționale cu drepturi sfinte și veșnice la viață liberă.

Onorată Adunare Națională !

Se cuvine ce pe lângă admirația pe care o păstrăm bravului soldat român, să rostim cuvinte de dragoste și recunoștință față de Armata română care astăzi ca și în trecut slăgata să apere patrimoniul nostru național.

Să aducem astfel omagiile adunării naționale glorioasei Armate a Țării, care ne este chezașia, că în oricare moment granițele noastre sunt apărate și că nici un agresor nu va putea pătrunde nici o palmă de loc pe teritoriul românesc. Conștienți de greutatea situațiunii, dar tari pe dreptatea cauzei noastre, știindu-ne cu o armată puternică, glorioasă și vitează prin sufletul ei mare, putem privi și aștepta cu încredere desfășurarea evenimentelor.

Mai avem și norocul de a fi reprezentați în străinătate de una dintre cele mai strălucite personalități europene, de marele nostru bărbat de Stat, Nicolae Titulescu.

D-l Nicolae Titulescu depune o muncă fără seamăn în apărarea drepturilor României. Suntem fericiți că avem un astfel de eminent om de Stat care în împrejurările grele de astăzi duce cu atâta autoritate și cu atâta strălucire tratativele în numele celor 3 națiuni cari formează Mica Înțelegere.

Cuvântul d-lui Titulescu are cu atât mai mare putere cu cât se știe de toată lumea că el reprezintă gândurile și voința unanimă a celor 3 națiuni.

Onorată Adunare Națională !

Adunarea noastră de astăzi în afară de avertismentul de ordin național pe care îl dă lumii întregi, este și o manifestație de solidaritate națională în care fiecare dintre noi trebuie să-și desvăluie sufletul, gândul și simțirea curat românească.

În flacăra caldei iubiri de Rege și Neam să publicăm sufletele noastre și să le înălțăm deasupra tuturor preocupărilor cari ne-ar putea diviza, în aceeași unitate de simțire, îndreptând privirile cu adâncă emoțiune către factorii permanenți ai garanției și trăinicieii progresului Statului nostru, către Regele țării și Neamului Românesc.

Regele Țării este împresurat cu drag de nețărmuta noastră dragoste și supunere. Aș dori ca cuvintele ce sunt pline de cel mai înalt patriotis și sublim naționalism pe care M. Sa le-a rostit acum la serbarea Universității din Cernăuți, să pătrundă și să se graveze în mintea și inima fiecărui român.

Conștiința luminoasă de a apăra un drept sfânt și o cauză câștigată prin suferințele nemărginite și grelele jertfe ale mucenicilor, dă Neamului nostru românesc încrederea în izbânda deplină.

Ecoul puternic al adunării de astăzi, eșit din frământările sufletului Dv., din clocotul simțirilor calde pentru Tron și Patrie, va trece granița ca vântul cel puternic care doboară orice obstacol, fiindcă nu este și nu va fi putere în lume, care să reziste drepturilor noastre, afirmate cu atâta tărie de noi, Românii, în toate adunările noastre naționale, azi.

Noi nu amenințăm pe nimeni, dar vrem să se știe că nici azi și nici odată ceea ce destinul a călăuzit la împlinirea drepturilor noastre sfinte și vitejia, puterea de viață și forța de rezistență a poporului nostru a desăvârșit prin atâtea jertfe, nu se mai poate schimba, fiindcă vom sta de veghe la toate granițele țării noastre. Vom muri mai bine, decât să dăm un singur pas înapoi. Dar înainte dea fi loviți, vom lovi noi cu toată puterea și vom zdrobi fără cruțare pe oricine ar încerca să ne atace.

Așa să ne ajute Dumnezeu.

Cuvântarea d-lui T. Neș vicepreședintele Casei Naționale

Neamul românesc are două cărți sfinte ;

Cartea întâia s'a scris acum 1900 de ani pe Golgota, cu mărgelele de sânge ce picurau de pe fruntea încoronată cu spini, în cutremure de pământ, în despicări de catapetesme și întunecimi de sori. Slovele ei au fost sporite de liniile roșii ce le însemnau în nisipul și pământul însetat, rănilor apostolilor și ucenicilor go-niți și prigoniți pentru credință. În pădurea literilor așternute în

Cuvântarea d-lui Teodor Neș.

această carte, se simte mireasma celor mai scumpe flori ce s'a sădit odată în inima oamenilor : iubirea de aproapei. Ea este cartea tuturor neamurilor, care leagă într-o frăție creștinească deopotrivă pe toți oamenii și când credința creștină a fost în primejdie, valuri de cavaleri îmbrăcați în haine strălucitoare de aur și argint, ostași dârzi, îmbrăcați în haină românească, au alergat ca valurile furioase împotriva păgânilor, ce voiau să calce legea scrisă în Evangelia creștinilor.

Cartea a doua s'a scris de curând, deși gândul ei de mult se zămislise în mintea poporului nostru. Nici aducerea aminte și nici cărțile nu ne pot spune când a încolțit în poporul nostru iobăgit gândul de a scăpa de asuprire. Tot mai tare îl păștea gândul de a-și vedea slobodă limba, credința și brazda de pământ. Și gândul s'a lățit dela om la om, ca o flăcără pribeagă, purtată de același dor. Uneori flăcările s'au încins în înfricoșatele limbi de foc ale răscoalelor, cari vesteau lumii că, acolo în adâncime în

sufletul unui popor impilat, mocnește, arde sub spuză o vreare și un dor de slobodenie. Așa s'au strecurat sute de ani. Vremea nu se împlinise încă. A trebuit războiul semințiilor, svârcolirile năpraznice ale popoarelor, clănțănitul și mugetul armelor, despicări de împărății și întemeieri de țări noi, pentru ca gândul zămislit în pânțele vremii să se facă trup. Atunci s'a scris a doua carte a Neamului nostru. Nu cu pene de aur înmuiate în călimare de

cristal, ci cu baionete încinse în inimi vii. Foile acestei cărți sunt lespezile de pe mormintele eroilor. În literele ei sângeroase chiue hora și cântecul românesc desrobot. Din ea se desprinde rugăciunea ce sboară fără teamă spre ceruri, în foșnetul foilor frunzărite s'aud lanțuri cari cad și când ajungem la anul binecuvântat al Domnului 1918, tropare de biruință se înalță în slava cerului, pentru că Domnul s'a invrednicit să mântuiască și să slobozească din robie toate țările locuite de Români.

Cartea a doua a Neamului s'a scris cu același belșug de sânge ca și Evangelia creștină. Ea s'a pecetluit și s'a prins cu copci de aur în Trianon de către sfetnicii cei luminați ai pământului.

Două cărți sfinte are Neamul românesc. Amândouă vestesc biruință. Cartea cea dintâi vestește biruința sufletelor robite de păcate asupra iadului de dincolo de moarte. Cartea a doua vestește biruința sufletului, gândului și trupului românesc iobăgit, asupra iadului pământesc de dincoace de moarte, în care s'a canonit, veacuri întregi, poporul nostru...

Joia trecută, între mormintele eroilor, când ochii îmi alunecă pe feloanele aurite ale preoților, urechile sorbeau rugăciunile și gândul se înalță în nourașii fumului de tămâie, mi-s'a părut că din amestecul rugăciunilor și a vântulețului ce suspina printre frunze, se deslușește un glas aspru, muștrător. Aveam vedenia că floricelele presărate pe morminte sunt ochii eroilor ce mă privesc cu jale și cu lacrimă de sânge în ei. Și glasul grăia: „Așezat-am oasele noastre la temelia Țării. Frământat-am pământul cu sângele și carnea noastră, ca să crească grâu mai din belșug. Legatu-s'a limba noastră, pentru ca voi, cei rămași în viață, să vorbiți, să vă rugați și să cântați slobod. Iar în miez de noapte, încinși în curele și oțete, pe aripile văzduhului, sburăm deasupra granițelor să apărăm hotarele de vârcolacii ce dănțuesc dealungul lor și vor să muște din pământul binecuvântat al Țării. Noi, morții, făcutune-am datoria“.

Și mi se pare că aici, deasupra noastră, plutesc cetele înarmate ale morților, în frunte cu căpitanul lor, Regele Ferdinand. Și am simțirea că privirile lor ne ard, ochii lor ne iscodesc până în rărunchi. Am vedenia că se apropie de mine, își amestecă glasul lor în glasul meu și vă întreabă:

„Săteni! Fi-veți voi vrednici de înaintașii celor ce au făcut Țara“?

Răspundeți!

„Brațul vostru fi-va tare, s'apere cele două cărți sfinte ale Neamului, Evangelia creștină și tratatul de la Trianon“ ?

Răspundeți din nou !

„Voința voastră este destul de hotărîtă să respingeți pe cei ce vor să treacă răzoarele Țării cu gând dușman“ ?

Răspundeți !

Răspunsul vostru, mareș ca mugiul mării și glasul codrului frământat de vifor, dăruit-a pace și liniște eroilor ce-și dorm somnul veșnic.

Iar acum, să ne înfrățim glasul cu glasul celor strânși în adunare la Cluj, Brașov, București, Chișinău și în toate orașele Țării și cu un glas de ape multe să strigăm : „Pietrile de hotar înfipite la marginile Țării rămân neclintite, iar noi cu gard viu de oameni vom îngrădi Țara împotriva celor ce-ar vrea să batjoco-rească hotarele. Semeții s'audă și să se smerească“ !

Vedere generală asupra mulțimii

Cuvântarea țăranului Andrei Hărțău

Țărănimea județului Bihor, a urmat cu bucurie cuvântul de chemare al Casei Naționale, la această mare manifestație și sărbătoare națională. Ea ascultă cu dragoste învățăturile celor chemați, și alături de toți aceia, cari se ridică împotriva celor ce vor să răstoarne pacea, spune într'un glas și o inimă, că nu este putere omenească, care să schimbe legile și orânduiele pe cari dreptatea istoriei, și sângele eroilor noștri le-a făcut, chiar dacă ar trebui să ne jefim sângele până la ultimul om.

Neamul nostru a suferit prea mult, și a îndurat prea mare nedreptate veacuri întregi, ca să mai lăsăm ca un suflet să se întrăineze și o brazdă să mai piară din holda românească.

În numele țărănimei de baștină română de pe aceste plaiuri declar, că aci vom trăi, și aci vom muri, dar nici noi, nici urmașii noștri iobagi nu vor mai fi.

Dumnezeu să ajute Neamul Românesc !

Trăiască Majestatea Sa Regele Nostru ! Trăiască România Mare ! Trăiască Alianții noștri !

Cuvântarea țăranului Andrei Hărțău.

Cuvântarea d-lui T. Nonu președintele Centrului Studențesc

În calitate de președinte al tuturor studenților dela Granița de Vest, fac să se cunoască dela această tribună gândul și credința tinerei generații, — sufletul și inima celor ce în viitorul cel mai apropiat vor fi chemați a îngriji și răspunde de destinele acestei Româнії.

Vedere asupra mulțimii.

Trăiește încă în inimile noastre doina de jale și cântecul scaldat în lacrimi la melodia căruia ne-am născut pe acest pământ scump al Crișanei. Sunt vii și azi în amintirea noastră icoanele torturilor golgotice, schingiuirile și fețele însângerate a celor ce au pătimit pentru desrobirea noastră. Când toate aceste trăiesc

cu înfiorarea trecutului trist, cuvine-se ca în acest moment solemn de definitivă ștergere din minte, să strigăm: Eroii am fost și suntem încă! Cristos a suferit pentru mântuirea omenirii. Tot așa și cei 800 mii de eroi ai noștri au murit ca să mântuiască neamul românesc, ca să asigure o viață fericită celor ce vor veni.

Azi pământul scump al Crișanei este al nostru. Glia pe care călcăm este o glie frământată cu sânge românesc. Toți cei cari trag brazde dureroase în acest ogor străbun, rănesc sufletele noastre.

Voi, cei bătrâni, v'ați făcut pe deplin datoria, și țara vă este

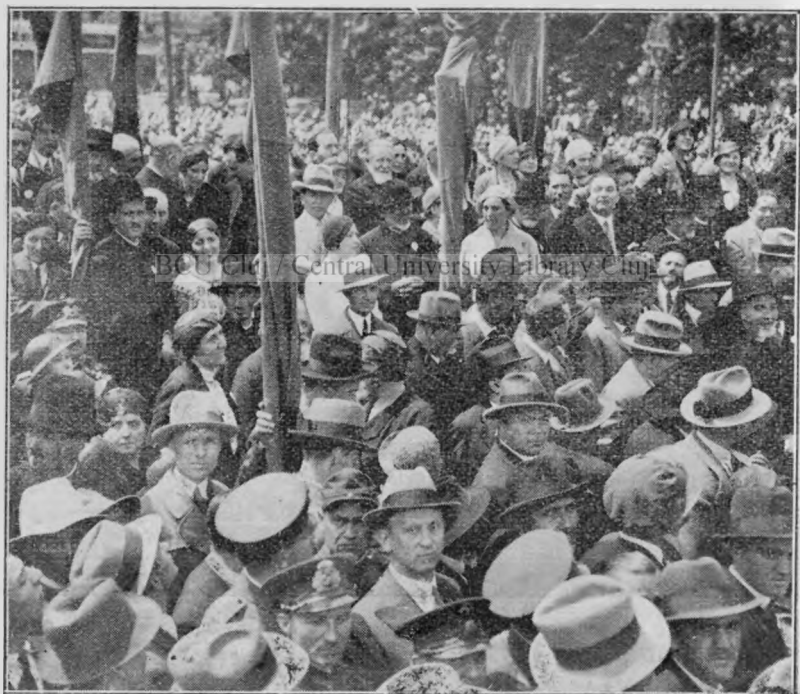
Un grup de pe Tribună.

recunoscătoare. Acum este rândul nostru. Vom sta la locul de onoare cu atât mai mult cu cât știm că Românul nu poate și nu este permis a fi învins niciodată.

Cuvine-se deci, ca în aceste momente de măreață sărbătoare să facem solemnul jurământ în fața lui Dumnezeu și a voastră a tuturor, jurământul că nu vom cădea decât morți în robie. Cei ce țin setoși cuțitul otrăvit deasupra tratatelor de pace să știe că românii din Crișana nu au pământ de dat decât pentru morminte. Ardealul și Crișana este pământul nostru scump și pentru el sunt capabili a-și da viața toți Românii.

Alături de mine, din toate piepturile camarazilor mei studenți, născuți și legați cu sânge de acest pământ scump al părinților noștri, veți auzi răspicatul cuvânt :

Murim mai bine în luptă
Cu gloria străbună
Decât să fim sclavi ierăși
Pe vechiul nost' pământ!!!

Vedere spre Tribuna principală.

Cuvântarea d-lui deputat Teodor Roxin

Frați Bihoreni !

La chemarea conducătorilor acestui colț de țară, ne-am adunat aci cât frunza și iarba, ca în numele de sute de mii de bihoreni, cu glas de tunet să strigăm lumii întregi că hotarele țării noastre nu sunt și nu pot fi obiecte de scos la mezat.

Cuvântarea d-lui Dr. T. Roxin

Pe aripele vântului, pe undele electrice care străbat întreg rotogolul globului pământesc, trimitem protestul nostru cel mai categoric, cel mai hotărît, împotriva uneltirilor care tind la știrbierea granițelor sfintei noastre Patrii.

Să se știe că țărâna acestui pământ acopere osemintele strămoșilor noștri ; brazdă tăiată de țaranul român pe aceste plaiuri, de multe veacuri este udată de sudoarea și sângele fiilor neamu-

lui românesc. Nu s'a putut distruge acest zid viu, această stâncă mai tare ca granitul, care a fost și este poporul românesc de aci și până la Nistru și din Bucovina până la Marea Neagră.

Iar dacă sfânta dreptate a întârziat pentru acest neam atâta amar de vreme, cu atât mai nebiruită va sta cu noi de acum și în vecii vecilor . . .

Doar n'am uitat și nu vom uita cât va trăi Român pe pământ, rugurile de foc, pe cari s'au ars, până în cele mai noi timpuri, mucenicii credinței noastre.

N'am uitat și nu vom uita lungul șir al eroilor noștri, ale căror trupuri au fost zdrobite în roțile de chiruri și tortură . . .

D-l prof. Buta fotografiază mulțimea.

Sau ale căror trupuri au fost tăiate în bucăți și purtate la vederea norodului spre spaima acelor cari s'ar mai încumeta să-și ridice glasul și brațele pentru dreptul și libertatea bietului popor iobag . . .

Dar n'am uitat și nu vom uita nici zecile și sutele de ani suferiți în închisorile dușmanilor noștri de acei fii ai națiunii, cari ori prin vorbă ori prin scris au spus adevărul neamului nostru . . .

Și cum vom putea să uităm noi, sau urmașii noștri, cea mai mare jertfă ce s'a adus de națiunea română în cursul istoriei pentru idealul secular? Cum vom uita jertfa scumpelor vieți a

celor peste 800.000 de eroi români căzuți pe toate câmpurile de luptă ?

Cum nu vom apăra noi și urmașii noștri până la ultima noastră picătură de sânge această scumpă Patrie, dobândită cu toate aceste imense sacrificii de veacuri, aduse de cel mai blând, cel mai răbdător și bun popor din lume !

Aceste hotare nu se vor mai clinti din aici niciodată spre răsărit și sud, dar mai curând le vom întinde noi spre apus, să mai cuprindă și pe acei frați la sânul Patriei Mare, cari frați prin vitregia sorții au rămas înstrăinați !

Iar eu, care port în sufletul meu tradiția a zeci și sute de generații, cari au trăit și murit pe acest scump pământ românesc al Bihorului, mă simt pe deplin îndreptățit, ca în numele vostru și al tuturor sutelor de mii pe care-i reprezentați aci, să declar că, dacă voința mare a Dumnezeuului nostru ne-a hărăzit să fim noi paznicii de zi și de noapte ai acestor sfinte hotare, suntem gata acum și totdeauna să le apărăm și cu jertfa sângelui nostru.

Așa să ne ajute Dumnezeu !

Pompiliu Dan
casier

Dr. Teodor Roxin
vicepreşedinte

Augustin Maghiar
vicepreşedinte

Dr. Lazar Iacob
preşedinte

T. Neş
vicepreşedinte

Ştefan Mărcuș
secretar gen.

Adr. Ganea
administrator

BIROUL CASEI NAȚIONALE LA 28 MAIU 1933

INCHEIERE

In toamna anului 1932, conștiința românească a pornit să reacționeze față de cei ce atacau, cu năvală de vorbe și îndemnuri la fapte, fruntariile țării. Un vânt de însuflețire și de protestare cuprinse Biharia. Steagurile naționale, care dormitau înfășurate în unghere, s'au desfăcut din nou și au împădurit, fâlfâind, piețele din Tinca și Cefa; iar în ziua de 27 Noemvrie au defilat pe Bulevardul Orășii, trimițând Ungariei semnale, că aici stau strajă neadormită, gata de luptă, strănepoții lui Menu-Marot și Gelu. Spiritul românesc, purificat de la Unire încoace, va respinge elementele străine, ce-ar încerca să se strecoare clandestin sau cu forța la noi. Ideile destrăbătoare de state, ce-ar încerca să zboare dela Arus spre noi vor pieri încă aici, la frontieră, în para conștiinței naționale înainte de a ajunge înlăuntrul țării. Iar dușmanii nu vor putea deschide nici prin lozincele secrete ale diplomației, nici prin violență, poarta de Apus a României, unde stă veghe ochiul și pavază brațul Bihorului.

Această hotărîre, călită în sentimente patriotice, n'a încăput între granițele României, ci a trecut peste ele, până la Baltica și Adriatica, mișcând cele 80.000.000 de suflete ale Miciei Înțelegeri și Polonia. Astfel tresăririle dela Tinca și Cefa, s'au prefăcut la 28 Mai 1933, într'un uragan înfricoșat, care a avertizat lumea întreagă despre gândul de pace al popoarelor moștenitoare și rezistența dărză la orice încercare de revizuire.

Jertfele de sânge ale chinuitului nostru Bihor a rodnicit sufletul și oțelit vrerea. Inchinarea ce li s'a făcut, la cele două manifestații, au dovenit că stăm pe linia desemnată de ele și că nu înțelegem în nici un chip a ne abate dela ea. Românii din Bihor, sădiți aici de multe veacuri, s'au înfrățit cu pământul și codrii acestui iudeș. Ei formează elementul viu, uman, în acest crâmpieu de pământ românesc. Influențele reciproce dintre oameni și pământ, consolidate de veacuri, fac cu neputință desfacerea lor. Colțul nostru de pământ îl putem preface pentru toți cetățenii în raia prin cînstea, hărnicia și sufletul larg, înțelegător, blând și iertător al Românilor; dar îl putem schimba într'un năpraznic mormânt, în care ne vom surpa noi, băștinașii, cu câmpia și cu munții cu tot, fiindcă suntem hotărîți a nu face nici un pas înapoi la nici un ordin.

Aceasta s'a spus solemn în marile adunări din 27 Noemvrie 1932 și 28 Mai 1933. S'o știe lumea. Iar Țara să fie liniștită, căci Bihorul stă strajă la hotare.

NOTĂ. Pag. 1—122 din acest volum au fost redactate de d-l T. NEȘ, vicepreședintele Casei Naționale, iar materialul (text și clișee) de pe pag. 125—180 inclusiv a fost adunat și rânduit sub tipar de către d-l ȘTEFAN MĂRCUȘ, secretarul general al Casei Naționale.

Toate clișeele, afară de cele ce reprezintă persoanele de pe pag. 125—181, au fost executate de firma „TIZIAN” din Cluj.

C U P R I N S U L.

	<u>Pag.</u>
Inchinare. <i>Dr. L. Iacob.</i>	
Jertfele de sânge ale Bihorului. Martirii din valea Beiuș— Vașcăului. <i>Mezea Cornel</i> , profesor.	3
Mihai Dănilă, martirul din Dijir. <i>Ioan Chișiu.</i>	16
<i>Protestul din 28 Nov. 1932.</i>	
Notiță istorică. <i>T. Neș.</i>	23
Cuvântul Casei Naționale. <i>Dr. Nicolae Zigre.</i>	33
Discursul d-lui <i>Stelian Popescu.</i>	35
Cuvântarea d-lui <i>Lazar Iacob.</i>	38
Netemeinicia revendicărilor revizioniste. <i>Gh. Sofronie.</i>	42
Protestul partidului național-țărănist. <i>Dr. T. Rcxin.</i>	47
Protestul partidului național-liberal (ducist). <i>Tiberiu Moșoiu.</i>	50
Protestul partidului liberal (georgist). <i>Dr. Nic. Mocan.</i>	52
Protestul partidului poporului. <i>Dr. I. Moldovan.</i>	53
Protestul partidului național-agrar. <i>Aurel Popa.</i>	54
Protestul partidului național-democrat. <i>Dr. D. Gâldău.</i>	57
Protestul partidului țărănesc-lupist. <i>N. Farca.</i>	58
Protestul partidului conservator. <i>Val. O. Popa.</i>	60
Protestul Facultății de Drept. <i>C. Petrescu Ercea.</i>	61
Protestul „Astrei”. <i>T. Neș.</i>	62
Protestul Ateneului Ron ă n. <i>Bogdan Ionescu.</i>	64
Protestul „Celor Trei Crișuri”. <i>Col. G. Bacaloglu.</i>	66
Protestul „Universității libere : Em. Gojdu”. <i>I. Silaghi.</i>	68
Protestul Reuniunii Femeilor Române din Oradea. <i>Veturia Candrea.</i>	69
Protestul Reuniunii Femeilor Române din Beiuș. <i>Elisa Dr. Pavel.</i>	70
Protestul Asociației culturale religioase „Oastea Domnului”. <i>Pompiliu Dan.</i>	72
Protestul Asociației Generale a Românilor Uniți. <i>Aug. Cosma.</i>	75
Protestul Asoc. Clerului ort.-rom. Andrei Șaguna, Oradea. <i>Dr. Șt. Munteanu.</i>	78
Protestul Asoc. Profesorilor Secundari Oradea. <i>Dr. I. Pogan.</i>	79
Protestul Invățătorilor din Bihor. <i>I. Barbulescu.</i>	82
Protestul Meseriașilor Români. <i>I. Muth.</i>	83
Protestul Funcționarilor judecătorești <i>Ioan Dunca.</i>	84
Protestul Asociației Pensionarilor civili, Oradea. <i>A. Andreevici.</i>	85
Protestul Baroului Advocaților. <i>Dr. Nicolae Turla.</i>	86
Protestul Notarilor publici. <i>I. Candrea.</i>	87

Protestul Medicilor Români. <i>Dr. Leonte Munteanu.</i>	88
Protestul Studenților Români. <i>T. Grozavu.</i>	89
Protestul Voluntarilor Ardeleni și Bucovineni. <i>S. Gocan.</i>	90
Protestul Uniunii Foștilor Luptători. <i>An Mavrodin.</i>	91
Protestul Uniunii subofițerilor pensionari, Bihor. <i>G. Cion.</i>	93
Protestul Uniunii Ofițerilor de rezervă, Bihor. <i>At. Negulescu.</i>	94
Protestul Invalizilor de războiu. <i>Nic. Bucurenciu.</i>	96
Protestul „Crișanei”. <i>Dr. V. Gherman.</i>	97
Protestul Asociației „Tinerimea Română”. <i>Dr. Nic. Maior</i>	98
Protestul plasei Aleșd. <i>Dr. A. Dițeu.</i>	99
Protestul plasei Beliu. <i>Dr. I. Ilie.</i>	101
Protestul plasei Ceica. <i>Liviu Moga.</i>	102
Protestul plasei Centrale. <i>Vasile Babău.</i>	102
Protestul plasei Marghita. <i>Dr. Al. Reti.</i>	103
Protestul plasei Salonta. <i>On. Borcea.</i>	104
Protestul plasei Săcuieni. <i>T. Bohățel.</i>	106
Protestul plasei Sălard. <i>G. Oros.</i>	107
Protestul plasei Tileagd. <i>I. Mascaș.</i>	108
Protestul plasei Tinca. <i>Dr. C. Vaida.</i>	110
Protestul Gărzii de Jandarmi. <i>Centra Bozintan Library Cluj</i>	111
Protestul studenților Sălăjeni. <i>V. Boroș.</i>	112

Alte adeviziuni:

Societatea ortodoxă a Femeilor Pomâne. <i>Sofia Mihulin.</i>	113
Liga Bunătății. <i>Ecaterina Dan.</i>	113
Asociația Plugarilor <i>I. Tărău.</i>	115
Soc. Atanasie cel Mare. <i>Nic. Păcala.</i>	116
Soc. Sf. Ioan Gură de Aur <i>Al. Pop.</i>	118
Moțiunea	119
Incheiere	122

Protestul din 28 Mai 1933.

Notiță istorică. <i>Ștefan Mărcuș</i>	125
Cuvântul Casei Naționale. <i>Dr. L. Iacob.</i>	151
Cuvântarea P. S. S. Arhiereului <i>Andrei Crișanul</i>	155
Cuvântarea I. P. S. S. <i>Dr. V. Tr. Frențiu</i> , episcop rom. unit.	158
Discursul d-lui <i>Dr. Gh. Crișan</i> , fost ministru	162
Cuvântarea d-lui <i>Teodor Neș.</i>	169
Cuvântarea țaranului <i>Andrei Hărțău.</i>	173
Cuvântarea d-lui <i>T. Nonu</i> , preș. Centrului studențesc	174
Cuvântarea d-lui <i>Dr. T. Roxin.</i>	177
Incheiere. XXXXXXXXXX	181

